AŞKIN İCADI

TOM STOPPARD

KARAKTERLER

AEH, A.E. Housman, 77 yaşında

HOUSMAN, A.E. Housman, 18-26 yaş arasında

ALFRED WILLIAM POLLARD, 18-26 yaş arasında

MOSES JOHN JACKSON, 19-27 yaş arasında

CHARON, Yeraltı dünyasının kaptanı.

BİRİNCİ SAHNE

MARK PATTISON, Lincoln College Rektörü, 64 yaşında, klasik bir öğretim üyesi

WALTER PATER, eleştirmen, denemeci, öğretim üyesi, Brasenose Bilim Kurulu Üyesi, 38 yaşında

JOHN RUSKIN tanınmış sanat eleştirmeni, 58 yaşında

BENJAMIN JOWETT, Balliol Yöneticisi, 60 yaşında

ROBINSON ELLIS, Latince uzmanı, 45 yaşında Ayrıca *Oxford Üniversitesi Rektör Yardımcısı* ve bir *Balliol öğrencisi*

İKİNCİ SAHNE

KATHERINE HOUSMAN, AEH'nin kız kardeşi, 19 ve 35 yaşlarında

HENRY LABOUCHERE, Liberal Milletvekili ve gazeteci, 54 ve 64 yaşlarında

FRANK HARRIS, yazar ve gazeteci, 29 ve 40'li yaşlarda

W.T. STEAD, yayıncı ve gazeteci, 36 ve 46 yaşlarında

CHAMBERLAIN, önce 20'li sonra 30'lu yaşlarında bir memur

JOHN PERCIVAL POSTGATE, Latince uzmanı, 40 yaşlarında

JEROME K. JEROME, yergici ve yayıncı, 38 yaşında

OSCAR WILDE, 41 yaşında Ayrıca Gilbert ve Sullivan'in eseri Patience'dan bir karakter, Bunthorne,

Başkan ve Seçici Kurul Üyeleri

Birinci ve İkinci Sahnedeki karakterler aynı oyuncu grubu tarafından temsil edilebilir. Sahne talimatlarında nehir, kayıklar ve bahçeye yapılan göndermeler, birincil değerleriyle alımlanmak zorunda değildir.

BİRİNCİ PERDE

(AEH, yetmiş yedi yaşında yaşlanması durmuş, iliklenmiş koyu renk ceket ve pantolondan oluşmuş bir takım elbise, bağcıklı ayakkabılarıyla Styks'in kıyısında durmuş, kayıkçı Charon'un kıyıya yanaşmasını izlemektedir.)

AEH: Demek ki öldüm. İyi. Demek bu da, o hep anlatılan Styks manzarası.

CHARON: Halatı oraya bağlayın efendim!

AEH: "Halatı bağla!" İnsanların ve meleklerin dili!

CHARON: Demiri gördünüz mü? Eminim arkanızdan yas tutan arkadaşlarınız ve aileniz sizin için saygın bir defin töreni düzenlemiştir.

AEH: Cesedim yakıldı, ama yine de oldukça saygındı, sanırım. Önce Trinity Kolejinde bir tören yapıldı sonra da — anlaşılabilir nedenlerle — asla yaşamadığım ve

sadece bir iki kez şöyle bir uğradığım topraklarda, Shropshire'da, küllerim sonsuzluğa savruldu.

CHARON: Yani kurtlar ve ayılar eşip çıkarmayacaklar sizi.

AEH: Ondan yana korkum yok. Tabii çakallar ayrı mesele. Aslında sanıldığı kadar teselli etmiyor, "ben öldükten sonra" deyip durmak. Al işte. Halat bağlandı. Oxford'daki ilk dönemimde Ruskin'in derslerini dinledim. Herkesin halatı bir kazığa bağlanmıştı orada. Çıldırarak öldü, sizin de farkına varmış olabileceğiniz gibi. Birini mi bekliyoruz?

CHARON: Gecikti. Umarım başına bir şey gelmemiştir. Adınız ne efendim?

AEH: Adım Alfred Housman. Dostlarım Housman der bana. Düşmanlarımsa Profesör Housman. Şimdi benden bozukluk isteyeceksiniz belki ama ne yazık ki, ölünün ağzına bozuk para koyma geleneği Evelyn Düşkünler Evi'nde yaşatılmıyor ve hatta belki de kurallarına aykırı. *(etrafa bakınarak)* Çok gecikti. Emin misiniz?

CHARON: Bir şair ve bir alim denmişti bana.

AEH: Sanırım o benim.

CHARON: İkisi birden mi?

AEH: Korkarım öyle.

CHARON: İki ayrı kişi gibi gelmişti bana.

AEH: Biliyorum.

CHARON: Bir dakikacık daha.

AEH: Kendimi toplayayım diye. Ah, bakın, bir bozukluk buldum. Mint. 1936 Anno Domini.

CHARON: Latince biliyorsunuz demek.

AEH: Biliyorum diyebilirim. Ben, Cambridge, Benjamin Hall Kennedy Kürsüsü'nün 25 yıllık Latince profesörüyüm, — düm. Kennedy burada mı? Tanışmak isterdim.

CHARON: Herkes buradadır, olmayanlar da olacaklar. Ortaya oturun.

AEH: Tabii, ama herhalde herkesle tanışacak kadar vaktim olmaz.

CHARON: Vaktiniz olur olmasına ama, Benjamin Hall Kennedy, genellikle ilk tercih değildir.

AEH: Ben de ilk tercihim olduğunu söylemek istemedim. Yunanca'dan ve Latinceden şiir çevirisi yapmaya gereğinden fazla önem atfederdi, hem antik şiirin temellerine ilişkin bir düşünce geliştirmek gibi bir hedefi de yoktu üstelik. Şiirin yasalarını, bu yasaları henüz tam olarak keşfetmediğin için sık sık o yasaları alt üst ederek çevirdiğin dizelerden öğrenemeyeceğin gün gibi açık aslında. Ama Kennedy bir öğretmendi, dâhi bir öğretmendi belki, ama sonuçta bir öğretmendi. Cambridge'in onun adına bir kürsü açması sadece duygusal bir

çıkıştı. Ben olsam küçük bir mürekkep hokkası armağan ederdim ona. Yine de itiraf etmeliyim ki, Latince ve Yunancaya duyduğum ilgiyi, Kennedy'e, daha doğrusu on yedi yaşımda, okulda bana ödül olarak verilen *Sabrinae Corolla'nın* üçüncü baskısına borçluyum. Aslında Yunanca'da amatör sayılırım; hocalarımın bildiğinden fazlasını bildiğimi söylemek güç: evet, belki, Pearson'dan çok daha iyi biliyordum ve Pearson, Jowett ve Jebb'in bildiklerinin toplamından fazlasını bilirdi. Regius'un Yunanca Profesörü Jowett, anlamsız bir coşkuyla klasik eğitime bulaşmıştı ki bu konumun onun için tek anlamı, az buçuk Platon okumuş Balliolluların bulunduğu ya da az buçuk Platon okumuş Balliollular bulamadığında, az buçuk Platon okumuş Oxfordluların çoğunluğu oluşturduğu sınıflar sağlamaktı kendisine. 1877 Ekim'indeki ilk haftamda, Jowett'nin *'akribos'* sözcüğünü ilk heceyi vurgulayarak telaffuz ettiğini duydum ve dedim ki kendi kendime "Eh, bu kadarı bile fazla Jowett için." Jebb'in takıntısı da Sophokles'ti. Jebb'in Sophokles'inde dizeleri doğru okuma sorumluluğunun kimi zaman Gaz, Elektrik ve Kömür İşletmelerine havale edildiği durumlar olurdu.

CHARON: Biraz susar mısın?

AEH: Evet, benim de beklentim bu. Yaşamım uzun suskunluklarla mühürlenmiştir zaten.

(Charon halatı çözer ve kürek çekmeye başlar) İlk tercih kimdir genellikle?

CHARON: Truvalı Helen. Karşıya geçtiğimizde üç başlı bir köpek göreceksin. Sen onu görmezden gelirsen, o da seni görmezden gelir.

(Sahne dışından sesler, köpek havlamaları, kürek şıpırtıları)

HOUSMAN: ...evet, çalı dikeninden üzüm ve deve dikeninden incir dermek için vahşi doğaya terk edildik.

POLLARD: Sağını çek Jackson.

JACKSON: Küreğe geçmek ister misin?

POLLARD: Hayır, sen çok iyi çekiyorsun.

(Kayıkta üç adam, kürek çekerek sahneye girerler, küçük bir köpek havlamaktadır. Housman başta, Jackson kürekte, Pollard da kıçta oturmaktadır. Köpek gerçekçi biçimde (doldurulmuş) bir oyuncakla canlandırılacaktır.)

JACKSON: Hous, Iffley'den beri pek bir şey yapmıyor.

AEH: Mo!

HOUSMAN: Alçak herif — seni kim çıkardı Hades'ten — Tabii köpeği saymazsak.

POLLARD: Köpek de seni saymıyor zaten. Köpek Jackson'ı seviyor.

HOUSMAN: Jackson köpeği seviyor.,

POLLARD: Cehennem azabı çekmemiş Jackson'ın sevdiği, cehennem azabı çekmemiş köpek, işin güzelliği burada. İyi köpek.

HOUSMAN: Cehennem azabı çekmemiş köpek iyi köpek değildir, köpeklerin ruhu yoktur.

JACKSON: Ne dedi?

POLLARD: Senin köpeğinin ruhsuz olduğunu söyledi.

JACKSON: Bu ne küstahlık!

POLLARD: Bu sadece köpekler hakkında ne kadar az şey bildiğini gösteriyor ve ruhu zaten cennet bahçelerinde özlenen, ölü değil de sadece uykuda olan arkadaşları tarafından dört gözle beklenen bu köpekle ilgili ise hiçbir şey bilmediğini.

AEH: Ölü değil, sadece düş gören!

(Üç adam yine kürek çekerek sahneden çıkarlar. "Sağı çek", "Acıkan yok mu?")

CHARON: Hayret, ben hiç düş görmem! Kendi kayıklarını getirmişler, bakalım daha neler göreceğiz.

AEH: Tek yapmam gereken elimi uzatmak! — *ripae ulterioris amore! (Haykırır)* Ah Mo! Mo! Senin için ölebilirdim ama hiç şansım olmadı.

CHARON: Köpek için mi?

AEH: En iyi dostum ve can yoldaşım, Moses Jackson. *'Nec Lethea valet Theseus abrumpere caro vincula Pirinthioo.'*

CHARON: Tamam, hatırladım. — Theseus — arkadaşını sımsıkı saran zincirlerden kurtarmaya çalışmıştı. Ama bunu kimse yapamaz efendim, kimse yapamaz.

(Charon kayığı sise doğru sürer. Cüppeli Rektör aydınlanır. Sesi ekoludur. Ya da yalnızca sesi duyulabilir.)

REKTÖR: Alfredus Edwardus Housman.

(Housman 18 yaşında, bir adım ileri çıkar ve rektörden bir "kitap" alır.)

Alfredus Guilielmus Pollard... Moses Johannus Jackson...

(Aynı yaştaki Pollard'a ve 19 yaşındaki Jackson'a düşer ışık, her ikisi de başarı ödülü olan kitaplarını almışlardır.)

JACKSON: *"Trochum"* ne demek?

POLLARD: — i halinde çekilmiş çember.

JACKSON: *"Neque volvere..."*

POLLARD: Evet konumumuz gereği çember çevirmek yasak bize. Ben Pollard. Sanırım bu yıl iki burs verilmiş. Kutlarım sizi.

JACKSON: Nasılsınız? Ben de sizi kutlarım.

POLLARD: Nerede okudunuz?

JACKSON: Vale Akademisi. Ramsgate'de. Aslında babam okul müdürüydü. Ama bitiremedim o okulu, Londra'da iki yıl University College'da okudum. Bir süre kürek takımındaydım. Ya siz?

POLLARD: King's College.

JACKSON: Sen amerikan futbolu oynuyorsun, değil mi?

POLLARD: Evet ama özel olarak meraklı olduğumu söyleyemeyeceğim.

JACKSON: Amerikan futbolunu Birlik'in kurallarına tercih ederim. Ama üniversite takımının pek güçleneceğini sanmıyorum. Kendimi ciddi anlamda bir kriketçi saymıyorum, gerçi arada bir tam deliğe isabet ettirdiğim oluyor ama. Büyük olasılıkla bahar döneminde atletizme yoğunlaşacağım.

POLLARD: Ah tabii eğer tüm vaktini çember çevirmekle geçiriyor olmazsan.

JACKSON: Hayır, öncelikle ve aslında koşucuyum ben. Çeyrek ve yarım milde çok iyiyimdir.

POLLARD: Demek spora meraklısın.

JACKSON: Oxford'a çalışmaya gelinir tabii, ama şairin dediği gibi — oyun olmadan durmadan çalış...—

POLLARD: (*sözünü keserek*) *Orandum est ut sit mens sana in corpore sano*.

JACKSON: .. .mak Jack'i uyuza çevirir.

POLLARD: Klasikler için verilen spor bursunun üniversite için de geçerli olduğunu bilmiyordum.

JACKSON: Klasik mi? Yo hayır. Ben fen bursu aldım.

POLLARD: *(sevinçli)* Ha... Fen! Özür dilerim. Nasılsınız?

JACKSON: Ben Jackson.

POLLARD: Pollard. Kutlarım. Bu her şeyi açıklıyor.

JACKSON: Neyi mesela?

POLLARD: Bilmem. Evet trochus Ovidius'tan geliyor ya da Horadus'ta geçiyor, Satirler'de.

(Housman girer, onlara katılır)

HOUSMAN: Odessa. Özür dilerim. 3. Bölüm, 24. Sayfa. *lludere doctior seu Graeco iubeas trocho.* — her şeyin köpeklere atıldığını söylediği dize.

POLLARD: Hah, evet o! Ata binemeyen ve avdan korkan, bir takım mavi kanlı genç adamlar... Yunan çemberi çevirmekte çok daha beceriklidir hepsi de.

HOUSMAN: Aslında *'trochos'* Yunanca; çember sözcüğünün Yunancası yani. Yani Horatius 'Yunan trochus'u dediğinde 'Fransız chapeau'su demiş gibi oluyor. Kısacası bu meselenin altını çiziyor değil mi?

JACKSON: Öyle mi yapıyor? Nasıl?

HOUSMAN: Ee, bir Romalı için, Yunan olan her şey — genellikle kız gibidir, efeminedir. Aslında çember, trochos Bir Yunan erkeğinin, sevdiği oğlana verebileceği en anlamlı hediyeydi.

JACKSON: Aha, iğrençlikten mi söz ediyorsun?

POLLARD: Bu arada, bu Bay Jackson!

HOUSMAN: Nasılsınız beyefendi?

JACKSON: Ben de çaylaklardanım, anlarsın ya. Hani yeni gelenlerin isimlerini yazabilecekleri ilan tahtaları olur ya, onlardan var mı buralarda? Gelecek dönem Torpido'lara katılmaya çalışacağım. Belki nehirde görüşürüz.

POLLARD: *(aynı anda)* yemekte — *nehirde* (*Jackson çıkar*) Fen burslusu ha.

HOUSMAN: Yine de oldukça efendi görünüyor.

POLLARD: Ben Pollard.

HOUSMAN: Housman. Aynı kattayız.

POLLARD: Mükemmel. Nerede okudun?

HOUSMAN: Bromsgrove. Ee, şeyde, Bromsgrove'da, Worcestershire'da bir yer.

POLLARD: Ben King's College'da okudum. Londra'da.

HOUSMAN: Bir kez gitmiştim Londra'ya. Albert Hall'u ve British Museum'u gördüm. En çok kapıdaki nöbetçileri sevdim aslında. Ovidius konusunda haklıydın bu arada. *Trochus, Ars.* Am'da geçiyordu.

(Bir Oxford bahçesi, nehir, kıyısında bir bank. Görünmez bir kriket topunun hafifçe sahneye yuvarlanışı, ardından kriket sopasıyla Pattison girer)

PATTISON: Genç dostlarım, üzülerek söylüyorum eğer Oxford'a bilgi edinme düşüncesiyle geldiyseniz, bu düşünceden bir an önce kurtulmaya bakın. Biz sizi satın aldık ve iki tabakta sunuyoruz; Vizeler ve Finaller olarak.

POLLARD: Evet efendim.

PATTISON: Müfredatımız, bilginin tümünün, her yıl olmasa da, dört Yunanca ve dört Latince kitabın içinde bulunabileceği tembel bir plan üzerine kurulmuştur.

HOUSMAN: Teşekkürler, efendim.

PATTISON: Gerçek bir öğrenme aşkı genç bir adamı körlüğe ve yok oluşa götürecek iki gençlik hatasından biridir.

POLLARD/HOUSMAN: *(Çıkarken)* Evet efendim, teşekkürler efendim.

PATTISON: Umutsuz vaka.

(Pattison kriket topunu dışarı vurur, topu takip ederek çıkar. Pater yarunda bir Balliol öğrencisiyle girer. Öğrenci yakışıklı ve havalıdır. Pater ise kısa boylu, yakışıklı olmanın uzağında bir züppedir; silindir şapka, san eldivenler, mavi kravat)

PATER: Gönderdiğin sone için çok teşekkür ederim güzel çocuk. Ve tabii fotoğrafın için de. Ama neden hep şiir yazıyorsun? Nesri neden denemiyorsun? Nesir çok daha zordur.

ÖĞRENCİ: Yazmak istediğim şiiri kimse yazamadı bu güne dek, ama Bay Pater siz o nesri yazdınız.

PATER: Çok sevimlisin. Eve gidince fotoğrafına daha dikkatli bakacağım.

(Çıkarlar. Ruskin ve Jowett, kriket oynayarak girer.)

RUSKIN: On yedimdeydim Oxford'a geldiğimde. Yıl 1836'ydı ve "estet" sözcüğü henüz bilinmiyordu. Estetik Almanya'dan yeni çıkıp gelmişti ve ne giyinip süslenmeyi de içerdiğine dair bir bilgi, ki bu durumda Londra İtfaiye Ekibi estetlerden kurulmuş denebilirdi, ne de Yunan'ın dağılmasına neden olan, erkeğin fiziksel güzelliğine duyulan aşırı hayranlıkla bağlantılı olduğuna dair bir kayıt vardı. 1860'lara kadar ahlaki yozlaşma asla sanatsal yetkenin hastalıklı korumasına alınmamıştı ve asla kendini estetik olarak pazarlamıyordu. Eskiden

doğal olmayan her tür davranış —futbol merakı gibi— okula başlanan yıllarda terk edilirdi.

JOWETT: Ah, ah, beni de okuldayken çok güzel bulurdu herkes. Altın sarısı buklelerim vardı. Öbür oğlanlar bana Bayan Jowett derlerdi. 0 tüyler ürpertici törenden nasıl da ürkerdim! — o işkenceden! — aşağılamadan! — bütün vücudum aşağılamaların verdiği acılarla zonklardı ve ne zaman bir top yuvarlansa bana doğru, hemen kaçardım. *(Çıkarken)* Artık, galiba kimse bana Bayan Jowett, ya da Balliol Orospusu demiyor.

(Housman, Pollard ve Jackson'un kayığı girer, Jackson çekmektedir kayığı)

HOUSMAN: Ne yana dönsem gerçek olmayan oranlar, evet çalı dikeninden üzüm, deve dikeninden incir dermek için vahşi doğaya terk edildik.

POLLARD: Belki de bu yüzden bizim okul Vaftizci John'un adıyla anılıyordur.

JACKSON: Vaftizci John'un simgesi aslında çekirge ve yaban balıdır Pollard.

POLLARD: 0 Hard Knock'ların Vaftiz Okulu. Önce Wilde'cılık, sonra tepside sunulan kafalar.

HOUSMAN: Daha okula ilk başladığımız gün yanlış giden bir şeyler vardı. İçki, kumar ve çember çevirmekten men edilmiştik ama Jowett'nin Platon çevirisi

yapmasını engelleyecek hiçbir yasaklama yoktu. Regius profesörü Yunan dilini telaffuz bile edemiyor ve koca Oxford'da bir tek kişi çıkıp söylemiyor bunu.

POLLARD: Sen hariç, Housman.

HOUSMAN: Onun sırrını mezara götüreceğim, tabii mezarıma giden yolda karşılaştığım herkese söyleyerek. İhanet eğer şaşırtıcıysa, günah olmaktan çıkar.

JACKSON: Biliyorum, başka tür bir telaffuz bu. Bir İngiliz olarak benim bu dili doğru dürüst konuşmam mümkün değil. Veni, *vidi, vici.* Bana hiç doğruymuş gibi gelmiyor.

(Latince okunuşları veyni, viydi viky gibidir.)

POLLARD: Aslına bakarsan bu söylediğin Latince Pollard.

JACKSON: Ve 'Wennus' Aşk tanrıçası, onu biliyorum.

POLLARD: Anlatamadım galiba. Latince ve Yunanca antik dünyanın farklı bölgelerinde yaşayan birbirinden ayrı insanların konuştuğu iki birbirine benzemez dil. Eminim, Vale Akademisi'nde, Ramsgate'de okurken bu meseleyle ilgili bir fikrin olmuştur.

HOUSMAN: Ama Aşk Tanrıçası'na 'Wennus' demek, Jackson gibi zührevi araştırmaların adamı için yeni telaffuza karşı güçlü bir başkaldırı olarak kabul edilebilir — kimya Wennus'un neresinde?

JACKSON: Sen de, Pollard da fen bilimlerini küçümsüyorsunuz., biliyorum.

POLLARD: Bilimi küçümsemek mi? Ovidius sanat olduğunu söylemişti.

JACKSON: Ah aşk! Beni kızdırmaya çalışıyorsunuz, çünkü ikinizde daha hiçbir kızı öpmediniz.

POLLARD: Peki nasıl bir şey Jackson?

JACKSON: Kızları öpmek ne fene ne de spora benziyor. Yeryüzünde sadece senin ve onun var olduğunu düşünebileceğiniz üçüncü şey.

POLLARD: Vaycanına.

HOUSMAN: *Da mi basia mille, deinde centum.*

POLLARD: Catullus! Beni bin kere öp, sonra yüz kere daha! Sonra yeniden bin kez öp ve bir yüz kere daha! — evet, Catullus tam Jackson'a göre bir şair.

JACKSON: Devamı nasıl.? Lidell'e kendi şiirimmiş gibi gönderebilir miyim?

POLLARD: Bu Bayan Lidell'in nasıl biri olduğuna bağlı. Dum — di— di yapıyor mu?

JACKSON: Hiç sanmam. Hıristiyan Kilisesi Papazının kızı.

POLLARD: Yanlış anladın. Adının Lesbia'yla kafiyeli olması lazım. Catullus'un bütün aşk şiirleri ya Lesbiaya ya da Lesbia hakkında yazılmıştır. *'Vivamus, mea Lesbia, atque amemus...'*

JACKSON: Bana çevirisi lazım tabii ki. Öpüşen kızların Latinceleri biraz kıt oluyor da.

POLLARD: Ah çevirisi. Hadi Housman. *"Yaşayalı*m, *Lesbia'm ve* sevelim ve bizi hor gören yaşlı adamların homurdanmalarına kulak *asmayalı*m. "

HOUSMAN: Ve metelik vermeyelim, bunaklık homurtularına yaşlılığın.

POLLARD: Ne gösterişçi görüyorsun değil mi?

HOUSMAN: İsterse güneşler doğup batsın yeniden: kısacık ışığımız

Parlayıp söndüğünde sonsuz gecenin uykusuna yatacağız.

Beni bin kere öp, sonra yüz kere daha,

Ve yeniden bin kez öp, ve son bir beş daha...'

JACKSON: Peki ama sonunda ne oldu?

HOUSMAN: Sonunda ikisi de öldü ve Catullus, *Vasat* şiirleriyle tanındı en çok. *Nox et perpetua. [Gece ve Sonsuzluk]*

POLLARD: Vasata ayarlanmışsa sonsuz olamaz ki.

HOUSMAN: İngiltere kilisesi mi?

JACKSON: Evlendiler mi?

POLLARD: Hayır. Sevdiler, tartıştılar, barıştılar, sevdiler, kavga ettiler ve itiraf ettiler ve yalan söylediler. Lesbia Catullus'u dünyanın en mutlu erkeği yaptı, aynı zamanda da en sefili. Birkaç yıl sonra da öldü ve ardından, otuzunda Catullus da göçüp gitti. Ama o zamana kadar, Catullus aşk şiirini icat etmişti.

JACKSON: *İcat* mı etti? Öyle mi Hous?

POLLARD: Her söylediğimi ona onaylatmak zorunda değilsin. Herşey gibi, saat, pantolon ve cebir gibi, aşk şiirinin de icat edilmesi gerekiyordu. Milyonlarca yıllık cinsellik ve yüzlerce yıllık şiirden sonra, Shakespeare'in, Donne'un ve Oxford öğrencilerinin anladığı anlamda — âşık şairin gerçek itirafları, sevgilisini — *yani şiirin nedenini* — ölümsüzleştirme biçimi— işte *bu* Roma'da İsa'dan önce birinci yüzyılda icat edilmişti.

JACKSON: Vay canına.

HOUSMAN: Burada önemli olan *Basium.* Öpücük Catullus'a kadar hep *osculum'du.*[*]

POLLARD: Bir dakika Hous, iyi düşün — öpücükte önemli olan bu mu sence?

HOUSMAN: Evet.

POLLARD: Sağını çek.

JACKSON: Küreğe geçmek ister misin?

---

[*] [O öpücüğe "öpücük" diyene kadar hep "küçük ağız" denirdi. ç.n]

POLLARD: Hayır, sen gayet iyi çekiyorsun.

JACKSON: Hous Iffley'den bu yana hiçbir şey yapmadı.

HOUSMAN: Alçak herif! Bizi kim kurtardı Hades'ten?

(Sahne dışına doğru kürek çekerek uzaklaşırlar. Yeniden kriket oyununa dönülür. Pattison'ı sırayla Jowett, Pater ve Ruskin izler. Oyun için önemli olan girişler, hareketler ve Pattison, Pater, Jowett ve Ruskin'in çıkışıdır.)

PATTISON: On yedimde yoktum Oxford'u ilk gördüğümde. 1830 yılıydı ve Oxford öyle güzeldi ki, bu dip dibe inşa edilmiş teneke mahalleler yoktu henüz. Kasaba burada yapacak hiçbir işi olmayan insanlarla kaynıyordu, belki de bütün işleri o anda yaptıklarıydı. Üniversite, Londra ve Birmingham'a demiryoluyla bağlanma işini kırklara kadar erteledi, ben de o zamanlar derdim ki: "Eğer Birmingham treni yaklaştıysa, Londra treni çok uzakta olamaz."

PATER: Bunun pek doğru olabileceğini sanmıyorum Dr. Pattison.

JOWETT: Paddington trenine binebilmek için on kilometre ötedeki Stevenson'a gidip gelmenin mutlulukla anılacak bir tarafı yok. Şahsen ben Tanrıya tali raylar için şükran borçluyum ve umarım onun yüce merhameti Didcot'ta aktarma yaparken tükenmez.

RUSKIN: Paddington'da kendimi cehennemde gibi hissediyorum.

JOWETT: Bunu her yerde söylemeyin Dr. Ruskin. Oxford öğrencilerinin ahlaki eğitimleri açısından, günahın kefaretinin büyükçe bir tren istasyonunda yaya kalma duygusundan fazla bir şey olmadığı düşüncesinin yayılması hiç de iyi olmaz.

RUSKIN: Ahlaki açıdan eğitilmiş olmak bunun korkunç bir kefaret olduğunun ayırdına varmaktır zaten. Mekanik gelişim, insanlığın başarısızlıklarının yarattığı açıkları dolduruyor sadece. Cehennem sınır tanımadan yayılan modernizasyona öyle benziyor ki. Eskiden Buxton'la Bakewell arasında kayalık bir vadi vardı. Günün ilk ve son ışıklarını oradan seyredebilirdiniz, gün boyu peri kızları pan flütler eşliğinde dans ederlerdi Apollo için. Şimdi demiryolu inşaatı için havaya uçuruldu o kayalar ve böylece Buxton'daki her salak Bakewell'e, Bakewell'deki her salak da Buxton'a yarım saatte ulaşabiliyor.

PATER: *(kriketi kastederek)* Birinci sınıf dönüş.

JOWETT: Boşluğa dikkat.

PATTISON: Doğrusunu söylemek gerekirse ben eğitime inanıyorum ama bunun yeri üniversite değil. Bir üniversite, hayatın anlamını bilimsel düşüncenin ışığında aramak için vardır.

RUSKIN: Ben derslerimde hayatın anlamını açıklamıştım. İyi olmayan hiçbir şey güzel olamaz ve ahlaki bir amaca hizmet etmeyen iyi yoktur. Öğrencilerimi, Ferry

Hinksey'deki bir bataklığın üzerine etrafı çiçeklerle bezenmiş bir yol inşa etmeleri için şafakla uyandırıyordum. İrlandalı bir züppe vardı aralarında, bembeyaz elleri, şiir gibi saçlarıyla bir gençlik kitabesi gibiydi. İşte bu çocuk bir gün, hayatında daha önce hiç kürek görmediğini, biraz da memnuniyetle söyleyince, ben de onu bütün bir dönem boyunca toprak işçisi gibi çalıştırdım ve el emeğinin erdemin anası olduğunu öğrettim. Sonra kısa bir süre için Venedik'e gittiğimde bataklık yolu bastı. Sevgili öğrencim de öğlenlere kadar uyuyup sigara ihtiyacıyla uyanır ve Fransız romanları okur oldu ve Oxford Londralıların kürek çekmeyi öğrenebileceği bir mesire yeri haline geldi.

(Housman ve Pollard nehir kıyısından yürüyerek girerler, Housman görünmeyen bir kürek yarışını izlemektedir.)

HOUSMAN: Hadi bastır, St. John!

POLLARD: Ruskin Paddington'dayken kendini cehennemde gibi hissediyormuş, şu adam da, Oscar Wilde da diyor ki, "Ah, öyleyse..."

HOUSMAN: 'öyleyse cehennemdeyken de Paddington'da olduğunu zannedecek.' Eğer bütün şöhretini bir tümceyi tersine çevirme becerisine borçluysa yazıklar olsun. Hadi bastır St. John!

POLLARD: Sen spordan nefret edersin.

HOUSMAN: Asılın küreklere!

POLLARD: Wilde Oxford'un en hazırcevap adamı bilinir. Söylendiğine göre odası, içinde leylak duran mavi bir vazo dışında tümüyle boşmuş.

HOUSMAN: Mobilya yok muymuş?

POLLARD: Ee, tabii ki *mobilya* vardır ... Herhalde mobilya vardır.

HOUSMAN: Bastır St. John!

POLLARD: Morrell'in balosuna Prens Rupert kostümüyle gitmiş, zaten her sabah geri zekâlı gibi o kıyafeti giyiyormuş uyanır uyanmaz, her yerde de dolaşıyormuş öyle. Dilden dile dolaşanlara bakılırsa, her geçen gün mavi çinisine katlanmak biraz daha zor geliyormuş kendisine. Bu size gülünç gelmiyor mu?

HOUSMAN: Bromsgrove'da bizim de mavi çini bir yağ kabımız vardı ve kimsenin umurunda bile değildi. Çok iyi çektiniz! Şansın yokmuş St. John!

JOWETT: Oxford'a geldiğimde on sekizimdeydim. Yıl 1835'ti ve Oxford gerçek bir yüz karasıydı. Eğitimin üniversite hayatıyla pek bağlantısı yoktu. Öğrenme işi, kapı arkalarında, ücra yerlerde yapılıyordu, tıpkı Elizabeth çağı beylerinin evlerindeki Katoliklik gibi, gizli saklı. Öğrenciler toplumsal açıdan silikti ve üniversite eğitiminin kasabadaki papaz evine tayinlerini bekleyen sevimli rahiplerin ellerine bırakılması gibi bir tarihsel süreç karşısında şaşkına dönmüşlerdi. Öğrencilere bir şey demiyorum, her zamanki sefih, işe yaramaz ayak takımı işte. 50'li yılların büyük reformu, ahlaki ve sosyal düzeni, örneğin

benim Platon çevirimden pek haberi olmayan dış dünyaya yayacak eğitimli bir sınıfın kurulmuş olmasıydı.

PATTISON: 0 büyük reform bizi hızlı öğrenme kursuna çevirdi. Demiryolunun buraya taşıdığı salaklar, biletlerini bize damgalatıp, aynı trenle dış dünyaya gittiler.

JOWETT: Modern üniversite ancak dış dünyanın izniyle varlığını koruyabilir. 0 dünyaya uygun adamlar çıkartmalıyız buradan. Antik klasikten daha uygun bir örnek var mı onlara gösterebileceğim? Tarih boyunca, ahlaki, sanatsal ve toplumsal düzen ülküsünün, büyük filozoflar dönemi Yunanistan'ından daha uyumla hayata geçirildiği bir dönem daha olmamıştır.

RUSKIN: Oğlancılığı saymazsan.

JOWETT: Oğlancılığı saymazsan.

PATER: Aslında onbeşinci yüzyılın sonunda İtalya'da... Hiçbir yerde sanatsal, ahlaki ve toplumsal düzen ülküsü daha uyumla hayata geçirilmemiştir, ahlaki ve toplumsal düzeni saymazsak.

RUSKIN: Ortaçağ Gotiği! Ortaçağ Gotik katedralleri sanatın, ahlakın ve toplumsal düzenin motoruydu.

PATTISON: *(kriket için)* Dikkat et. Avantajı kullan.

PATER: Benim de ortaçağdan çok etkilendiğim bir dönem olmuştur ama artık miadını doldurmuş bir dönem. Şimdi dönüp de fırıncı küreğiyle aldığım etkiyi ortaçağa geri vermek gibi bir derdim yok. Sanat ve zanaat herkes için iyi bir şeydi, onlar olmasaydı Özgürlük tehlikeye girerdi, hatta belki de yok olurdu ama gerçek Estetik ruh, ta Floransa, Venedik ve Roma'ya uzanır — Japonya'yı saymazsak. Bunu Michelangelo'nun Davut'unda görmek mümkün — bacakları saymazsan.* Şu anda üzerimde görmekte olduğunuz boyunbağımın mavisi hâlâ aynı dönemi, insanın kendi doğasının mülkiyetini yeniden ele geçirdiği devrim dönemini yaşadığımızı gösteriyor ve de İtalyan Yeniden Kabarışını.

PATTISON: İtalyan Yeniden Doğuşu'nu, rönesansını tabii. Lanet olsun.

PATER: Santa Maria della Grazie'nin duvarlarındaki fresklerde ve St. Pancras'ın tavanındaki resimlerde.

PATTISON: St. Peter'ın demek istiyorsun. Yanılmıyorsam, bacağı öndeydi.

(Jackson, kürek takımı kıyafetiyle girer)

HOUSMAN: Çok iyiydin Jackson.! Ama korkarım bizi alt ettiler.

---

* Bu dokunaklı örneğe ilişkin olarak yazar, Pater'ı oynayan aktör Robin Soans'u bütün kalbiyle destekler.

JACKSON: Çok garip bir şey oldu. Kadife pijamalı biri sanki yurt odasından sırf bunun için çıkmış gibi gelip yarıştaki başarımdan ötürü beni kutlamak istediğini söyledi. Ben de dedim ki: "Teşekkürler, ama adım Moses olsa da Yahudi değilim ve dolayısıyla başarımı buna borçlu olamam." 0 da dedi ki: "Bir şaka yapayım öyleyse, zaten Oxford'a şaka yapmaya geldim — seni Torpidler'de gördüm ve şiir gibi bir sol bacağın olduğunu fark ettim."

POLLARD: Sen ne dedin?

JACKSON: Doğal olarak, kürek takımında olup olmadığını sordum. 0 da Magdalen kayığındaki küreklerden birini kapmaya çalıştığını ama sonra her akşam Iffley'den geriye doğru kürek çekmenin anlamsızlığını görerek vazgeçtiğini ve her tür sporu bıraktığını söyledi, domino hariç: Fransız cafelerinin önünde oynuyormuş ara sıra. Bence bu adam ne biliyor musun?

POLLARD: Ne?

JACKSON: Şu Estet'lerden biri olduğunu düşünüyorum.

(çıkarlar)

RUSKIN: Vicdan, inanç, kontrol altına alınmış istekler, tabiata sadakat — bütün bu Hıristiyan erdemleri bize Chartres katedralini, Giotto'nun resimlerini, Dante şiirini armağan etti — göz alıcı renklerde dokunmuş o kumaşlar, dönemin bütün dikkatini üzerine çekince, erdemler saf dışı bırakılmış oldu.

PATER: Genç Raphael'de, Michelangelo'nun sonelerinde, Corregio'nun Parma katedralindeki leylak taşıyanlarında ve son olarak da boyunbağımda, hep o şeyin dokunuşunu hissedebiliriz, şeyin — ee, nasıl söyleyeyim?

PATTISON: Fırıncı küreğinin dokunuşu mu?

PATER: Fırıncı küreği mi? ... Hayır... Güzelliği, Hıristiyan vicdanının yanmış kemik kokan hücresinden kurtaran, incelmiş ve olabildiğince hoş bir putperestliğin dokunuşu. Rönesans bize, bilgi denilen kitabın, ezberleyerek değil, her anı salt o anı duyarak yaşamanın coşkusuyla, yeni baştan yazılarak öğrenilebileceğini göstermiştir. Yaşamda başarılı olmak bu coşkuya sahip olmaktır, her an bu şahane ateşle yanmaktır. Alışkanlıklar geliştirmek, yenilmek demektir. 0 şahane ateşle yanmak, her anın farkına varmaktır, sadece o anın. Alışmak bu anları kaçırmaktır. Bütün bu anların içinde var olabilmenin bir yolu olmalı, tecrübenin meyvelerini değil, ta kendisini edinmenin.

(Uzakta bir yerde, hiç yaklaşmadan Jackson'un izleyiciye doğru koştuğunu görürüz. Oyun Ruskin ve Pattison'ı dışarı alır)

Bir yaban gülünün ya da sanatın ya da bir dost yüzünün fevkalade tutkusunu yakalamanın? Çünkü bunu beceremezsek o kısacık donmuş ve alev alev yanan günümüz geceye varmadan uykuya dalmış oluruz. Bizden bu anların bir tekini bile feda etmemizi isteyen geleneksel ahlakın hiçbir etkisi yok üzerimizde.

Sanat için sanat aşkı, yaşamın her anını en zengin ve yalnızca o anları hissederek yaşamaktan başka bir karşılık beklemez.

JOWETT: Bay Pater, bir dakikanızı bana ayırabilir misiniz?

PATER: Elbette! İstediğin kadar zaman ayırabilirim!

(Jackson nefes nefese girer. Housman elinde bir saatle karşılar onu. Jackson bitkin, banka çöker. Housmanın elinde defne yapraklarından yapılmış bir taç vardır. Neşeli hareketlerle]ackson'a tacı giydirir.)

HOUSMAN: Bir dakika, elli sekiz saniye.

JACKSON: Ne?

HOUSMAN: Tam bir elli sekiz

JACKSON: Çok saçma.

HOUSMAN: Ya da iki elli sekiz.

JACKSON: Bu da öbür açıdan saçma. İlk çeyreği ne kadarda koştum?

HOUSMAN: Korkarım, bakmayı unuttum.

JACKSON: Ne yapıyordun peki?

HOUSMAN: Seni seyrediyordum.

JACKSON: Seni kalın kafalı.

HOUSMAN: Neden bir elli sekiz olmasın?

JACKSON: Dünya rekoru iki dakikadan fazla da ondan.

HOUSMAN: Ah, öyle mi? — kutlarım Jackson.

JACKSON: Ne olacak senin bu halin Hous?

(Jackson defne tacı çıkarıp banka bırakır çıkarken, Housman da kitabını alır)

HOUSMAN: Olan oldu çoktan.

PATER: Bence bu hikâye fazlasıyla abartıldı, hâlâ da abartılıyor, anlatıldıkça da büyümeye devam ediyor zaten ama bütün olup biten, görüp göreceğimiz "seni seven" diye imzalanan bir mektup.

JOWETT: Bir sürü mektup, hem de öğrenciye yazılmış.

PATER: "Seni seven" diye bitirilmiş ve bir öğrenciye yazılmış bir sürü mektup.

JOWETT: Bir Balliol öğrencisine.

PATER: Balliol öğrencisi bile olsa bu ortada bir kötülük olduğunu kanıtlamaz, hatta aşırı bir duyarlık kuşkusunu bile destekleyen bir şey yok ortada aslında.

JOWETT: Bir hoca, beyefendi, kendi fakültesinden bile olmayan bir öğrenciye, iğrenç bir sone için teşekkür ediyor.

PATER: Kısacası Doktor Jowett çizmeyi aştığımı düşünüyorsunuz?

JOWETT: Bay Pater, "seni seven" diye bitirilen ve Ganymed'in bal dudaklarından ve lekesiz kalçalarından dem vuran bir şiir için öğrenciye yazılmış bir teşekkür mektubunun, yüksek eğitim ülküsüne indirilmiş bir darbe olabileceğini düşünüyorum, söz konusu öğrenci, Balliol ibnesi diye bilinenlerden olmasa bile.

PATER: Beni şaşırtıyorsunuz.

JOWETT: Balliol ibnesi diyorlar öylelerine, eminim.

PATER: Yo, yo, beni şaşırtan açıkça Platonik bir coşkudan yakınmanız.

JOWETT: Platonik coşku, Platon'un anlattığı kadarıyla, bütün devlet okullarını boşaltıp, cezaevlerini tıka basa dolduracak türden bir coşkudur, tabii eğer yılanın başı küçükken ezilmezse. Phaedrus'u çevirirken, Platon'un oğlancılıkla ilgili betimlemelerini, bir İngiliz beyefendisi ile karısı arasındaki saygı dolu sevgi ilişkisine dönüştürebilmek için bütün dehamı kullanmak zorunda kalmıştım. Balliol'da okuyor olsaydı, Platon bu değişimi kendisi yapardı zaten.

PATER: İyi ama üstadım, hiçbir deha, ayırt edici özelliği oğlan aşkı olan bir toplumu bu özelliğinden sıyırmaya yetmez. Kültür tarihinin en muhteşem toplumu olarak takdis ettiğimiz o toplum, ahlaki ve zihinsel açıdan bütün komşularının kat be kat ilerisindeydi üstelik.

JOWETT: Çok kibarsınız ama bir öğrencinin bu türden bir ayırt edici özellik taşıdığını söylemek oldukça zor, zaten ben de babasına bir mektup yazıp oğlunu okuldan almasını istedim. *(elinde yeni bir kitapla yaklaşmakta olan Housman'a)* çantalarını toplayıp hemen uzaklaş buradan! Yunan'ı yiyip bitiren mikrop, Balliol'u yenemeyecek.

PATER: *(çıkarken)* Uzun hikâye, bir temizlik hareketi var da...

HOUSMAN: Adım Housman efendim. St. John'da okuyorum.

JOWETT: Öyleyse yanlış insanla konuşuyormuşum. Hocan kim?

HOUSMAN: Haftada üç gün Magdelan'a Bay Warren'a gidiyorum.

JOWETT: Ah, evet. Warren Balliol'da değil mi, senden söz etmişti. İlerde çok iyi işler yapacağına inanıyor.

HOUSMAN: Sahi mi efendim?

JOWETT: Eğer hoppalığından ve karamsarlığından kurtulup, İrlanda taşralılığını gizlemenin, mavi çinilerinle ilgili yapmacıklı cümleler sarfetmekten ve erik kurusu kadife pantolonlarla ortalar da dolaşmaktan daha iyi bir yolunu bulabilirsen — eee giymemişsin — ve de saçını kestirirsen — sen o değilsin değil mi? Neyse boşver, bakalım ne okuyorsun? Aa, Munro'nun *Catullus'u.*

Kitapçıda şöyle bir karıştırmıştım. Bol Munro az Catullus. İnsanların onca parayı neye verdiklerini anlamak mümkün değil. Catullus okuma listende mi?

HOUSMAN: Evet efendim. 'Peleus ve Thetis'in *Evlenmesi'*.

JOWETT: Catullus 64! Lord Leighton o giriş bölümünün resmini yapmalıydı.

"Argos'un güç kaynağı seçkin gençler, Altın Postu ele geçirmek için yanıp tutuşuyordu, çamdan yapılmış kürekleriyle dalgaları yara yara ilerlerken, okyanusun altını üstüne getiriyorlardı.!" Ve deniz kızları Nereidlerin yabanıl yüzleri beyaz köpüklü suların arasından doğruldu — *emersere feri candenti gurgite vultus aequoreae* — manzaraya şaşkınlıkla bakıyorlardı — *monstrum Nereides admirantes.*

HOUSMAN: Evet efendim. Ama aslında *freti* olacak.

JOWETT: Ne?

HOUSMAN: Munro, *feri*'nin *freti* olması gerektiği konusunda fikir birliğine vardı, çünkü *Vultus,* — i halinde olmak durumunda.

JOWETT: Kiminle vardı o fikir birliğine?

HOUSMAN: Ee, şey, herkesle.

JOWETT: Catullus hariç herkesle. Metin eleştirmenleri sazı aldı yine. Kahrolsun yalın halde doğrulan yabanıl yüzler. Yaşasın beyaz köpüklü sulardan ferti'den, kanal

gibi sulak bir yerden, geçişli fiil *emersere* eden, doğrulan — i halindeki benzersiz yüzler. Hali hazırda bir dolu sulak yer sözcüğü bilmemiz ve ihtiyacımız olan son şeyin yeni bir *sulak sözcük* olması kimin umurunda. — hadi buyurun: "feri'yi freti'ye çevirmek basit bir düzeltmedir, çünkü r, t, tr, rt el yazmalarında en çok karıştırılan harflerdir." Munro Catullus'un el yazmalarının kendi beğenilerine — buna tahmin dese de yine de beğenisidir önemli olan, herkesle fikir birliğine varmaya hazır zaten. Cambridge Üniversitesi'nde profesörlük kadrosunda kalmak için abesle iştigal etmek şart. Ama siz, bayım, sizin dünyaya gelme nedeniniz Oxford'da hoca olmak olmadığına göre, Catullus'un şurada şurada *ut* mu, *et* mi, *aut* mu, yoksa bambaşka bir şey mi yazdığı ya da şu şu dizelerin, Catullus'un bilinen dehasına ters mi düştüğü yoksa şairin kendisini mi aştığı gibi sorunlarla zihninizi meşgul etmeniz yersiz. Antik yazarları, ünlü editörlerin düzeltmesiyle elimize ulaştığı haliyle kabul etmek için buradasınız ve şiir yazmaya başlayıncaya kadar onlar üzerinde çalışmaya devam etmelisiniz. Eğer Latince ve Yunanca şiir yazamayacaksanız, bunların dünyada bir anlamı olduğuna dair umudunuzu nasıl koruyabilirsiniz?

HOUSMAN: Ama antik yazarların gerçekten ne yazdığını saptamanın bir yararı yok mu?

JOWETT: Genel olarak bu arzu edilir ve yüzlerce yıl önce kaybettiğimiz iyi alimler tarafından yapılabildiği durumlarda oldukça iyi yapılmıştır zaten. Bunun dışında kesinlik ancak el yazmasını yeniden ele geçirmekle mümkündür ancak. Bu sabah bir öğrencinin babasına yazdığım mektubu daktilo ettirmem gerekti. Önüme gelen kopyanın, bir Balliol hocasının biricik görevinin doğa dışı sıçanları yok etmek olduğunu iddia etmeye başladığını gördüm. Bir başka şekilde ifade edecek olursak sekreteri olan herkesin bildiği gibi, Catullus'un asıl yazdıkları, daha ilk kopya edilişinde değişmeye başlamıştı zaten, hem de ta Roma'nın Britanya'yı ilhak ettiği yıllarda ve *bize* ulaşan ilk kopya bu tarihten yaklaşık 1500 yıl sonrasına aittir. Bütün o araya giren sekreterleri bir düşün; papirüsten papirüse geçirilirken üst üste eklenen o yanlışları, parça parça olmuş son kopyadan, ilk, cildi parşömen baskıya kadar, binlerce yıldır devam edip giden kopyalamalar, değişip duran el yazıları ve noktalama olmayışıyla — küften ve farelerden ve yangından ve sel baskınından ve Hıristiyan hoşnutsuzluğundan söz etmiyorum bile, Catullus'un asıl yazdıkları bir yazıştan diğerine geçip durdu; kopya edenlerin biri sarhoş, öbürü uykucu, beriki dikkatsiz ve bir başkası fazla ayık ve uyanık ve titiz, kimisi Latince cahili ve kimisi de — bundan daha da beter; kendini Catullus'tan bile daha iyi Latinceci sanıyordu. Ta ki, bir gün nihayet uzun uğraşlardan sonra evinin yolunu bulabilmiş, darmadağın ve bir şeyler anlatmaya çalışan bir köpek gibi, otuz

kuşak boyunca sürüp giden dikkatsizlik ve aptallıktan sonra İtalyan Rönesans'ının eşiğinden kalan ve tek yaşayan şahit olarak bize ulaşan ve neredeyse bulunur bulunmaz yeniden kaybolan ama kaybolmadan önce yanlışlarla dolu bir kopyasını çıkarma fırsatı bulduğumuz; Catullus'un *Verona Elyazmaları'na* kadar. Ve işte bu elyazmaları, Catullus'un ilk kez bir yayıncı tarafından Venedik'te 400 yıl önce basılan şiirlerinin temellerini oluşturmuştur.

HOUSMAN: Nerede efendim bu elyazmaları?

JOWETT: *(işaret ederek)* Tam burada.

HOUSMAN: Yani burada, Oxford'da mı demek istiyorsunuz efendim?

JOWETT: Tabii ya. Bu yüzden Oxoniensis Elyazmaları deniyor ya zaten. Yakın zamanda bir Alman akademisyen, şairin bütün eserlerini derlerken Oxoniensis'i temel alınca fark edildi önemi. Trinity College'dan Bay Robinson Ellis metnin varlığını birkaç yıl önce fark ettiyse de, ne yazık ki önemini atladı ve onun Catullus derlemesinin diğerlerinden en büyük farkı, yalnızca, kendi editörünün bulgusunu görmezden gelişi oldu.

(Ellis çocukluk haliyle, elinde bir lolipop, çocuk bisikleti sürerek girer, ama çocuk gibi giyinmemiştir.)

Felaket zor iş Ellis! Kendi Oxoniensis'ini görmezden geldin!

ELLIS: Görmezden gelmedim.

JOWETT: Geldin.

ELLIS: Gelmedim.

JOWETT: Geldin.

ELLIS: Gelmedim.

(Onlar böyle devam ederken AEH ve Charon sandalla nehir üzerinden gelirler.)

JOWETT: Geldin.

ELLIS: Gelmedim.

JOWETT: *(çıkarken)* Geldin, geldin, geldin!

ELLIS: Gelmedim! Hem öyle bile olsa, Baehrens ona gereğinden fazla değer verdi zaten!

AEH: Bu Boby Ellis! Hali tavrı biraz değişmiş ama ısrarcı zekâsı aynı.

ELLIS: Genç adam, sizin sınıf birincisi olduğunuzu söylüyorlar. Gelecek dönem Monobiblos'un okunacağı bir ders açmayı önereceğim. Ders ücreti bir pound olacak.

HOUSMAN: Monobiblos mu?

AEH: Onu da görmüştüm daha önce.

ELLIS: Aman tanrım. Propertius Birinci Kitap.

HOUSMAN: Propertius.

ELLIS: Romalı aşk şairlerinin en büyüğü ve en yozlaşmışı.

HOUSMAN: Ah.

ELLIS: Sadece Catullus var ondan sonraki dönemde, ama Propertius ondan daha fazla değişmiştir.

HOUSMAN: Ha, değiştirildi, evet. Teşekkür ederim, efendim.

(çıkarlar)

AEH: Propertius'u tanıyor musun?

CHARON: Şahsen mi?

AEH: Yani, şiirlerini biliyor musun?

CHARON: Ah, öyleyse hayır. İşte geldik. Cennet.

AEH: Cennet! Nereden nereye? Oxford'u ilk gördüğümde on sekizimdeydim ve Oxford şipşirin bir yerdi o zamanlar, şimdiki turistik mağaza haline dönüşmemişti daha. Birmingham trenini bekleyen atlı arabalar olurdu istasyonda, Kinema ve Kardomah yapılmadan önce, etrafta bir tek bina göremezdiniz. Rüyalarımın

Oxford'unu yeniden rüyamda görmek. İşeme isteği eğer bunun hiç de iyi bir fikir olmayacağı duygusuyla birleşiyorsa, bu genellikle uyumakta olduğumuz anlamına gelir.

CHARON: Ya da sandalda. Bir kez gelmişti başıma.

AEH: Uykuda mıydın?

CHARON: Hayır, bir oyundaydım.

AEH: Düşünmeye değer bir cümle.

CHARON: Aristophanes, Kurbağalar.

AEH: Doğru. Seni görmüştüm.

CHARON: Dionysos'u taşıyordum kayığımın kıçında.

AEH: Çok iyiydin.

CHARON: Hayır, sadece orada bulunuyordum. Hazırlıksız yakalandım. *Kurbağalar* iyi oyundu değil mi? Ne dersin?

AEH: Pek değil ama Aiskhylos'tan alıntılar vardır o oyunda.

CHARON: Aa, alıntı mıydı onlar?

AEH: Ne?

CHARON: Ah, Aiskhylos, Myrmidones. Biliyor musun o oyunu?

AEH: Bize ulaşmadı; sadece adını ve bir iki satırını biliyoruz. Bilsem ki taşın tepeden her yuvarlanışında Aiskhylos'tan bir dize söylenecek bana, Hades'te Sisyphos'un yerine memnuniyetle kayayı itmeye razıyım...

CHARON: Galiba bir kısmını hatırlıyorum.

AEH: Ah, tanrım...

CHARON: Bir dakika izin ver bana.

AEH: Lütfen tanrım.

CHARON: Akhilleus çadırındadır.

AEH: Lütfen, rüya olmasın olmasın bu!

CHARON: Koro klanın adamlarından, Myrimidon'lardan mürekkeptir.

AEH. Evet.

CHARON: Çadırında küskün oturmasına—

AEH: kızarlar, evet, ama gerçekten Aiskhylos'un yazdığı bir dize hatırlayabiliyor musun?

CHARON: Tamam, yavaş yavaş geliyor. Akhilleus önce kendini, kendi tüyünden yapılmış bir okla vurulmuş bir kartala benzetir., burayı biliyor musun?

AEH: Sözcükler, sözcükleri hatırla.

CHARON: Akhilleusça—

AEH: Çadırındadır.

CHARON: Çadırındadır — sen mi anlatacaksın, ben mi? — Patroclus'un öldürüldüğü haberi geldiğinde, kendi kendine zar atmaktadır. Akhilleus öfkeden deliye döner, onu suçlar, anladın mı, öldüğü için suçlar onu. Eee, dizeye gelince. "Senin için hiç mi bir şey ifade etmiyordu" der "taptığım o lekesiz kalçalar ve beni yıkadığın o öpücüklerin"

AEH: σέβας δέ μηρών άγνόν οὔκ έπηδέσω

ώ δνσχάριστε τών πυκνών φιλημάτων.

CHARON: Al işte.

AEH: Evet anlıyorum.

CHARON: İyi değil miydi?

AEH: Çok iyiydi. Ama günümüze ulaşmış bölümlerden biriydi. Gerçi Aiskhylos'un kendi sözleriyle nasıl ifade ettiğini anımsayamadığın kartal metaforunu da biliyoruz.

CHARON: Çıldırtıcı, değil mi?

AEH: Öyle de denebilir. Her şey ne kadar basit. Şu anda altımı ıslatmış, yatağımda yatıyor olabilirdim, nöbetçi hemşire gelip beni hiç üzmeden çarşaflarımı değiştirebilirdi. Bana hep çok iyi davranırlardı Evelyn Düşkünler Evi'nde.

JACKSON: *(sahne dışından)* Housman!

POLLARD: *(sahne dışından)* Housman!

CHARON: Canlan biraz öyleyse. Anladın mı?

AEH: Evet, tabii.

CHARON: Bunun gibi düzinelercesi var bende.

AEH: Belki bir daha ki sefere.

CHARON: Korkarım, bu son seferdi.

AEH: Ah evet. Zehrini nerende saklıyorsun sen?

(Charon, AEH'yi kıyıya çıkarır)

POLLARD: *(sahne dışından)* Hous! — Piknik!

JACKSON: *(sahne dışından)* Çekirge! Bal!

(Housman kitaplarıyla girer, bankın üstüne koyar az sonra kitapları)

HOUSMAN: Yardım ister misiniz?

AEH: *(Charon'a)* Kim bu?

CHARON: Kim bu, diyor.

AEH: (Housman'a) Teşekkür ederim!

CHARON: Sırası gelince ölecek. (*Housman AEH'nin kıyıya çıkmasına yardım eder)*

AEH: Doğru zamanlama.

CHARON: Sırası gelince ölecek! Bundan kaçış yok! *(kürek çekerek uzaklaşır)*

AEH: Sen ona boşver. Burada ne yaptığını sorabilir miyim?

HOUSMAN: Klasikler efendim. Büyük klasikleri çalışıyorum.

AEH: Öyle mi? Ben de klasikleri çalışmıştım. Tabii bundan elli küsur yıl önce, Oxford henüz düşsel çan kulelerinin tatlı şehri iken.

HOUSMAN: 0 zamanlar daha keyifliydi herhalde.

AEH: Öyleydi. Moab ovasından gelip, Pisgah dağının tepesine oturup da tanrının gösterdiği, İsrailoğullarının ta denize kadar uzanan topraklarına bakan Musa gibi hissederdim kendimi.

HOUSMAN: Worcestershire'daki evimizin yanında Pisgah dağı dediğimiz bir tepe vardı. Sık sık çıkardım o tepeye, Vaadedilmiş Topraklarda sanırdım kendimi, gerçekte o küçük Clee Tepeleri'nde olduğumu bildiğim halde. Güneşe baktığımda uzaklarda Shropshire'ı görürdüm.

AEH: Ah,harika. Sen...

HOUSMAN: Adım Housman efendim. St. John'da okuyorum.

AEH**:** Ee, sürpriz gelişme diye buna denir. Felsefe bizi ele geçirmeden bir yerlere oturalım. Eskisi kadar genç değilim artık. Ve sen eskisi kadar gençsin. *(Otururlar)* Klasikleri çalışıyorsun, öyle mi?

HOUSMAN: Evet efendim.

AEH: Dengeli birisin, dünyayla uyumlusun, gelişkin beğenilerin ve oturmuş bir ahlak anlayışın var.

HOUSMAN: Evet efendim.

AEH. Maddi gelişimimiz için fen, ruhumuz için klasikler. Güzel olan ve iyi olan. Kültür. Erdem. Antik felsefecilerin düşünsel ve ahlaki etkileri.

HOUSMAN: Evet efendim.

AEH: Düpedüz üçkağıtçılık.

HOUSMAN: Efendim?

AEH: Sence, şu klasik dönem insanları, bilim adamlarıyla karşılaştırıldığında, duyarlılık, ahlak, beğeni hatta sevimlilik açısından daha mı üstündü?

HOUSMAN: Fen Bilimleri'nde bir tek kişiyi tanıyorum, o da hayatımda tanıdığım en iyi insân.

AEH: Ve bütün antik dönem felsefecilerinden daha bilge.

HOUSMAN: Ah!

AEH: Sahip oldukları bilgiyi en iyi onlar kullandı. En gelişkin beyinler onların arasından çıktı. Dünyanın en iyi aşçılarını Fransızlar yetiştirdi. Ve hiçbir farenin, tadının Paris kuşatması sırasında pişirilen türdeşlerinden daha iyi olması mümkün değil ama bugün şaraplı ördek yemek mümkünken fare yemeye devam etmenin anlamı yok. Antik dönem filozoflarının bir meseleye ilişkin görüşlerini dikkate almamızın tek nedeni, yazmış oldukları metinlerde anlaşılmazlık yaratan, değiştirilmiş bölümlerin aslında ne dediğini anlamaya çalışmak. Şairler söz konusu olduğunda, onları okumak için başka nedenlerimiz de var tabii; söylemek bile gereksiz, tabii ki onların yazdıklarını okumak ruhumuzu zenginleştirebilir ancak tek koşulla: Horatius'un bazı belli şiirlerinde olduğu gibi şiirin sesinin ve duygusunun yarattığı büyülü uyum kendi gelişkin benzerlerini sakladığınız şiir haznenize eklenerek alçakgönüllü olmayı öğretmelidir size. Ama bu etki hiç de sandığımız kadar güçlü değildir. Bunlar sizin kitaplarınız mı?

HOUSMAN: Evet efendim.

AEH: Bakalım ne varmış burada. *(Housman'ın kitaplarını*n *kapaklarına bakar ama hiçbirini açmaz)* Propertius! Ve... Propertius! Ve, tabii ki, Propertius.

HOUSMAN: *(heyecanla)* Biliyor musunuz?

AEH: Hayır. Daha değil.

HOUSMAN: Oldukça zor okunuyor — ters yüz edilmiş düşünceler ya da daha doğrusu ters yüz edilmiş Latince.

AEH: Ah, siz bunları iyi biliyorsunuz tabii.

HOUSMAN: — eğer el yazmalarına inanacak olursak — ki bunu yapmamız çok zor, çünkü bütün şiirleri aynı baskıdan ulaştı elimize ve o baskı Propertius'un, yakınından bile geçmiyor! Propertius matbaanın icat edilmesine kıl payı yetişen — bir mucize eseri — Romalı aşk şairlerinin ilkidir.

AEH: Kesin konuşmak gerekirse, ilk olan o değildi sanırım.

HOUSMAN: Oh, evet. Yüzde yüz haklısınız. Catullus daha öncedir ondan ama Lesbia şiirlerinde her tür uyağı denemiştir.

AEH: Ah..'.

HOUSMAN: Propertius'un sevgilisinin adı Cynthia'ydı. "İlk anda beni gözleriyle cezbeden Cynthia."

AEH: *Cynthia prima suis miserum me cepit ocellis.* Miserium'u unuttun.

HOUSMAN: Evet *biçare* beni. Tabii ki biliyorsunuz onun şiirlerini.

AEH: Oh, evet. Oxford'da gencecik bir delikanlıyken hayalimdi; benim çevirdiğim Propertius kendinden öncekilerin yerini alacaktı ve benimkinden sonra kimse bu şiirleri yeniden çevirmeye yanaşmayacaktı.

HOUSMAN: İnanamıyorum! Ben de aynı şeyi düşünüyordum. Bakın, Propertius öyle yanlışlarla dolu ki, bugün bile, elimin altın da, üstünde hiç çalışılmamış bir şair varmış gibi hissediyorum. Ah, bütün o editörler, biri kendi Propertius'unu sürmüş ortaya, Baehrens'inki bu, matbaadan dün çıkmış gibi sıcak hâlâ! — ve hâlâ bana öyle geliyor ki, Propertius'un yazarlık doğasından kaynaklanan karmaşayla, el yazmalarının doğru okunup, doğru yorumlanamaması bu metni bu güne dek kimsenin doğru okuyamamasına neden olmuş. Baehrens'inki kendinden öncekileri rafa kaldırtmalıydı — insanın Propertius'u düzeltmeye kalkışmasının biricik nedeni bu değil midir? — Benim tek nedenim bu olurdu — Baehrens'in Propertius'u da insanı sandalyesinden sıçratıyor, bir-bir-beş'le yazılmış *cunctas* gibi şeyleri görmeye başladığınızda öyle sakin sakin oturup metni okumak mümkün değil.

AEH: Evet, *castas* yerine *cunctas* yazmak affedilmez bir hata.

HOUSMAN: Kesinlikle! Ve bunu yapan *Baehrens, Catullus Oxoniensis'i* Bodleian kütüphanesinde bulup gün ışığına çıkaran adam.

AEH: Baehrens bu el yazmalarının kendisi hariç herkesin gözünden kaçmış olduğu fikrine fazla bel bağlamıştı. Yeryüzünde bir klasik metni düzeltemeyecek bir tek insan varsa o da Baehrens'tir Bir metnin saygınlığını korumak adına, şaire her türlü bönlüğü yakıştırabilir. Öte yandan bütün tahminleri ya felaket derecede önemsiz ya da barbarlık denebilecek denli rezildir ve bütün olarak ele alındığında züppeliği ve küstahlığı, onu, Propertius çalışmasının hak ettiği saygıdan mahrum bırakmıştır.

HOUSMAN: *(kafası karışmış)* Eee... Peki bu durumda ... sonuç olarak iyi miydi, kötü mü?

AEH: Bunu annesine sorsan daha iyi edersin. (*Bir sonraki kitabı alır)* Ve işte birinci kitabın yirmi beşinci bölümünün beşinci satırında *aut* yerine et yazan Paley. Bana sorarsan, Propertius'u fazla büyütmüş gözünde; utanmadan Propertius'u Cynthia onu sevsin ve kendisi de Cynthianın sevgisinden kurtulsun diye dua ettirir. *(Kitabı bir kenara koyar)* Bir kısmı belki, gülmeden ve tiksinti duymadan okunabilir.

HOUSMAN: *(şok olmuş)* Paley de mi öyle yani?

AEH: *(bir sonraki kitaba bakarak)* Ve Palmer. Palmer'ın durumu farklı. Morkland'dan bu yana İngiliz Latincecilerin en yeteneklisi ve en büyüğüdür.

HOUSMAN: *(coşkuyla)* Gerçekten mi? Palmer öyleyse?

AEH: Tüm dehasına rağmen düşünce doğruluğu ve değerlendirme tutarlılığı bakımından ondan iyileri olduğunu söyleyebilirim.

HOUSMAN: Ah.

AEH: Mesela Munro.

HOUSMAN: Ah, evet — Munro!

AEH: Sakın bir metnin doğru edisyonu için Munro'ya başvurma. Palmer'da akıl yürütme yeteneği sıfırdır. Güçlü düşünceler onu aşar, o da kendini aşanı görmezden gelir.

HOUSMAN: Ama demin, sanmıştım ki

AEH: İçgüdülerinin gelişkin olduğunu zanneder ve içgüdüleri onu yanılttığında, basit bir hatayı ondan daha inatla savunan, ya da inanılmaz bir varsayımı güvenle telkin eden bir başkasını bulamazsın dünyada. Bu zaaflarına, bir de zararlı eğilimlerini sorumsuzca, ulu orta ilan etmesini eklemek gerek tabii.

HOUSMAN: Ah! Öyleyse Palmer...

AEH: *(diğer kitap)* Ah evet. Şimdi de karşınızda yalancı ve köle ruhlu bir adam. *(öteki kitap)* Ve bu: Onun kadar Propertius düzeltmeyi bir köpeğe bile öğretebilirim. *(diğer kitap)Aman* tanrım... bunun da düzeltmeden anladığı bir iki harfin yerini değiştirip ne olduğuna bakmak. Eğer ortaya çıkan yeni durum sözcüğün en

yüzeysel anlamıyla, anlam ve dilbilgisi açısından yanlış anlaşılabiliyorsa, ortada bir düzeltme vardır ona göre. Bu akademisyenlik değil, spor bile değil, seksek ya da misket oynamak bile daha fazla yetenek gerektirir. Sadece zaman öldürmek onun yaptığı, duvara yaslanıp sağa sola tükürmek gibi bir şey.

HOUSMAN: Ama bu Bay Ellis! Propertius için başvurduğum insan!

AEH: Aslında, evet, ben de görmüştüm onu. Yakışıklı olduğunu düşünmüştüm, fazlasıyla yakışıklı. *(diğer kitap)* Ah Mueller! *(öteki kitap)* Ve Haupt! *(bir başkası)* Rosberg! Aslında son elli yılda Almancada basılanları okumasan da olur — hatta önümüzdeki elli yıl basılacakları da.

(AEH *Housman'ın defterini alır öylesine. Housman çekinerek geri alır defteri)*

HOUSMAN: Ee bu sadece...

AEH: Ah tabii. Tabii ki şiir yazıyorsun.

HOUSMAN: Ee herkes kadar...

AEH: Herkes şiir yazamaz ama.

HOUSMAN: Okuldaki şiir yarışması için yeterince hoş bu şiirler

AEH: Ne iyi, benim yazdıklarımsa yeterince nahoştu.

HOUSMAN: Aslında Newdigate'e katılmayı düşünüyorum — geçen yıl ödül kazanan şiir, pek de — nasıl söyleyeyim...

AEH: Senin girişiminin küstahlık olduğunu düşündürecek kadar iyi bir şiir değildi.

HOUSMAN: Ama bilemiyorum, aslında Newdigate'i kazanacak durumda hissetmiyorum kendimi. Magdalen'den Oscar Wilde Newdigate'e bulaşmıştı ama onun alanı klasikler, üstelik Ruskin'e çaya giderdi hep. *Pater* de onun odasına giderdi çay içmeye, muhtemelen leylaklardan, Michelangelo'dan ve Fransız romanından konuşuyorlardı. Wilde'dan bir yıl önce bir Balliol'u kazanmıştı, çocuk, Pater'a Oxford'dan kovulma nedeni sayılabilecek Yunan şiirleri gönderiyordu ve sonunda beklendiği gibi Dr. Jowett tarafından kovuldu zaten, kendi içinde tutarlı bir hareketti ve Estetik'in sınırlarını yanlış hesaplaması anlaşılır kılıyordu her şeyi. Peki ben nasıl iz bırakacağım? Horadus'un övündüğü bronz anıttan bile daha kalıcı, kralların piramitlerinden daha uzun ömürlü, rüzgârla ve yağmurla ve akıp giden zamanla yok olup gitmeyecek bir iz nasıl bırakabilirim?

AEH: Şair olarak mı, akademisyen olarak mı?

HOUSMAN: Hiç fark etmez.

AEH: Fark etseydi işin daha kolay olurdu.

HOUSMAN: Aynı anda hem şair, hem bilim adamı olmak mümkün değil mi?

AEH: Değil. İkisinde birden iyi olamazsın. Şairane duygular alimler için tehlikelidir. Her zaman bozuk bir düzenin muhteşem olduğunu iddia etmeye hazır şair ruhlu insanlar olacaktır. Kime göre muhteşem? Romalılar iki yüzyıl önce yabancılar için yazan yabancılardı; ve tanrılarını yadırgadığımız, vahşetlerinden tiksindiğimiz, kişisel alışkanlıklarından söz etmekten hoşlanmadığımız bu insanların mükemmel bulduğu şeyler, tuhaf bir biçimde bizim göklere çıkardıklarımızla aynı.

HOUSMAN: Ama gerçekten öyle değil mi? Yüzyıllardır herkesin nefesini tuttuğu dizelerde tutuyoruz biz de nefesimizi. Şair, sevgilisine, ona olan aşkını "bir tarla kenarında sabanın ezip geçtiği bir çiçek gibi" öldürdüğünü yazıyor. Bir dostunun mektubuna yanıt veriyor; "Sakın düşünme mektubunun unutulacağını, güzel bir kızın, sevgilisinin verdiği elmayı annesinin sesiyle sıçrayıp düşürünceye ve hüzünlü yüzü utançla kızarıncaya kadar kucağında unutması gibi." İki bin yıldır saat gibi işliyor bu dize — ay çok özür dilerim, ben...

AEH: Özür dileme, öğrenmenin yaşı yoktur.

HOUSMAN: Catullus'un antik edebiyatın enkazından sağ kurtulan, en son, bozuk kopyasının, nasıl da kolayca kaybolmuş olabileceğini düşündükçe, ağlamak geliyor içimden, o elma ve çiçek şu anda bir şarap fıçısının altında çöplerin

arasında olabilirdi. Bu duymazdan gelinemeyecek bir haykırış. Munro'yu biliyor musunuz?

AEH: Bir kez mektup yazmıştım.

HOUSMAN: Ben de bir mektup yazayım diyorum. Sizce bir fotoğrafını istesem yollar mı?

AEH: Yollamaz. Gençlik ne tuhaf şey. En iyisi şair ol sen. Edebi coşku kimseyi alim etmez ve pek çok alim edebi coşkusu nedeniyle yok olup gitmiştir. Edebi zevk, bilgi değildir. Bir akademisyenin yapması gereken, bilinenlere yenilerini eklemektir. 0 kadar. Ama bilgi sırf iyi olduğu için, en büyük tatmini verebilir. Bilgi göze güzel görünmek, kulağa hoş gelmek ve hatta bir işe bile yaramak zorunda değildir. Sadece bilgi olduğu için iyidir. Ve bilgiyi bilgi yapan tek şey doğru olmasıdır. Tümüne sahip olman mümkün değildir ve öğrenmeye değmeyecek en küçük bir kırıntısı bile yoktur. Bir tek virgül, içinde doğruyu ve yanlışı barındırabilir. Senin "Peleus ve Thetis'in Evlenmesi" metninde, Catullus**,** Peleus'un Emathia gücünün koruyucusu olduğunu söyler: *Emathiae tutamen opis,* virgül, *carissime nato:* Peleus nasıl *carissime nato,* "oğlunun canı kadar sevdiği" olabilir, oğlu henüz doğmamışken?

HOUSMAN: Bilmiyorum.

AEH: Akademisyen olmak parmağını bir sayfaya vurup, "Burada ve burada hata yapılmış" diyebilmektir...

HOUSMAN: Virgül yanlış yere konulmuş değil mi, çünkü Oxoniensis'te ne noktalama işareti ne de büyük harf kullanılmıştır.

AEH: Şimdi değil hemşire, izin verin de lafını bitirsin.

HOUSMAN: Öyleyse *opis* küçük 'o' ile yazılmıyor, demek ki güç anlamına gelmiyor; Jupiter'in annesi Ops'un in hali. Virgülü bir sözcük geriye koyduğumuzda her şey anlaşılıyor.

AEH: *Emathiae tutamen,* virgül, büyük '0' ile *Opis, carissime nato.* Emathia'nın koruyucusu, Ops'un en sevgili oğlu.

HOUSMAN: Gerçekten böyle mi?

AEH: Ah evet. Böyle, çünkü doğrusu bu — Emathia'nın koruyucusu Peleus, gerçekten Ops'un oğlu jüpiter'in en sevgili oğluydu. Dört yüz yıl önceki yanlış basımından beri sürekli okunan bir şiir, bir virgülün bulunduğu yerden kaldırılıp, başka bir yere konmasıyla saçmalamaktan kurtuldu. Cehalete ve yanlışa karşı kazanılmış küçücük bir zafer. Dağarımıza eklenecek bir gıdım bilgi. Bu sana ne hatırlatıyor? Bilimi tabii. Metin eleştirmenliği, nesnesi edebiyat olan bir bilimdir, tıpkı bitki biliminin botanik, hayvan biliminin zooloji ve taş biliminin jeoloji olması gibi. Bitkiler, hayvanlar ve taşlar doğa

ürünüdürler ve bunlara ilişkin bilimler de mutlak bilimlerdir ve görülebilenin ve ölçülebilenin otoritesine başvurarak yanıtlar soruları. Oysa bütün zaafları, sapkınlıkları ve hata yapan parmaklarıyla insanın ve insan aklının ürünü olan edebiyatın bilimi olan metin eleştirisi ancak olasılık derecelerini hedefleyebilir ve başvurabileceği tek otorite yüzlerce ya da binlerce yıl önce ölmüş bulunan yazarın kendisidir. Ama yine de bir bilimdir, kutsal bir muamma falan değildir yani. Mantık ve sağduyu, yazarla kurulmuş bir gönül bağı, dili anlama yeteneği, hata yapması muhtemel parmaklarca yazılmış antik dönem elyazmaları konusunda bilgi, yoğunlaşma, dürüstlük, aklıselim, kişisel iradenin bastırılması — bütün bu özelliklere sahipsen, metin eleştirmeni olmak için iyi bir başlangıç yapma olasılığın var demektir. Bir başka deyişle, herkes botanikçi ya da zoolog olabilir. Metin eleştirmenliği akademisyenliğin şahı, doruğudur. Çoğu insan — yine de yeteri kadar değil — kuru ve sıkıcı bulsa da, bir Latince profesörünün var olmasının tek nedeni budur. Sana bunları anlatıyorum çünkü İngiliz üniversitelerinde ele alınışına bakarak bunları öğrenmen mümkün değil. Dergilerde boy gösteren bütün o yalan dolanlar, hokus pokuslar, çalıp çırpmalar ancak her derde deva seyyar satıcıların mesleki ilgisini çekebilir. Alman üniversitelerinde durum farklı. Alman hocaların bir çoğunu Mekanik Enstitüsü'ne, kalanları da İstatistikçiler Enstitüsü'ne göndermek lazım. Richard Bentley'den bu yana Avrupa'nın en büyük alimi olan Wilamowitz hariç.

Aslında bazıları beni işaret ediyor "en büyük alim" derken, ama gerçekten öyle olsaydı, benim olduğumu bilemezlerdi. Eklemem gerekiyor Wilamowitz de öldü. Ya da ölecek. Ya da ölecekti. Herhalde haplarımı alma zamanım geldi, fiil çekimlerimi düzenliyorlar da. Gelecek zamanın hikâyesinin her zaman bir çeşit tezat olduğunu düşünmüşümdür. Yerinde olsam anıtım için bu kadar yormazdım kafamı. Eğer her şeye yeniden başlamam mümkün olsaydı Horatius'un her şeye yeniden başlamanın mümkün olmadığını söyleyen şiirlerini daha fazla dikkate alırdım. Hayat kısa ve ölüm kapıyı tekmelerken hiç de adil davranmıyor. Tanrıların bize kaç yarın daha garanti ettiğini kim bilebilir? Saat bu saat, hazır gençken saçlarını dağıt mersin dallarıyla, şarabın en iyisini iç, en olgununu kopart meyvelerin. Mevsimler ve mehtaplar yenilerler kendilerini ama ne asil soyumuz ve kibarlığımız, ne de yaptığımız iyi işler kurtarabilir bizi. Gece Hippolytos'un lekesini siler, Artemis bile ona yardım edemez, Hippolytos beklemelidir orada[*]; ve Theseus, Pirithous'u, dostların sevgisinin bile kıramayacağı zincirlere terk eder.

HOUSMAN: Bu ne?

[*] Artemis'in hayranı olan Hippolytos ona âşık olan üvey annesi Phaidra tarafından lekelenmiştir. Hippolytos Theseus'un oğludur. (-ç.n)

AEH: Bir kusur. HOUSMAN: Bu *"Diffugere nives"*. Nec *Lethaea valat Theseus abrumpere caro vincula Pirithoo.* Ve Theseus'un sevgili Pirithous'unu saran Unutma zincirlerinden kurtaracak gücü yoktu.[**]

AEH: Senin çevirin daha yakın.

HOUSMAN: Dosttular değil mi? Theseus'la Pirithous yani?

AEH: Evet. Birlikte maceralara atılan dostlar.

HOUSMAN: Birlikte maceralara atılan dostlar! İnsanın içini titreten bir şey bu! Aralarındaki sevgi, birbirleri için canlarını vermeye hazır dostların sevgisi gibi miydi?

AEH: Aman tanrım!

HOUSMAN: Aşın düşkünlükten söz etmiyorum. Bilirsiniz işte...

AEH: Ah, yani insanı Oxford'dan kovduracak bir arkadaş sevgisi değildi.

HOUSMAN: Değildi değil mi!

AEH: Lirik şairlerin dizelerindeki gibi de değildi. — "bana iyi davrandığın günün tanrısı olurum, yüzünü çevirirsen dünyam kararır" —

HOUSMAN: Değildi.

[**] Theseus ve Pirithous Hades ülkesinde Unutma sandalyesine bağlanırlar. Herakles, Theseus'u kurtarır ama Pirithous orada kalır. (-ç.n)

AEH: Ya da Samos'un şairinin dediği gibi: "Henüz yirmi ikime varmadım, yorgun olmam için neden yok."

HOUSMAN: Hayır — dostluktan söz ediyorum — erdem — Yunan kahramanları gibi.

AEH: Yunan kahramanlar — elbette —

HOUSMAN: Argonotlar... Akhilleus ve Patroclus...

AEH: Aa, evet, lason ve Argonotlar'ın Sekiz Haftada elde ettiği asaleti Akhilleus tek bir vuruşmada kanıtladı.

HOUSMAN: Öyleyse dalga geçilecek bir şey değil yani?

AEH: Yo,yo...

HOUSMAN: Oxford'da bazı şeylerin uluorta konuşulamayacağını biliyorum. Gerçeğe duyulan tutku, insanı tutkuların en zayıfı. Fakültenin kütüphanesindeki Tibullus çevirisinde, şairin âşık olduğu *erkek* kadın'a dönüştürülmüştür, o dönüşmüş "kadın", başkasının karısıyla çekip gittiğinde ortalık karışmış tabii, çevirmen ne yapacağını bilemeyip vazgeçmiş çeviriden. "(*Uçuşan karlar"ı* yazan Horatius tanrı olmalı — karlar savrulur ve mevsimler her yıl devrilir birbiri üstüne ama bizim için, sıramız geldiğinde, her şey bitecek! İngilizce çevirisiyle yanına bile yanaşamazsın Horatius'un.

AEH:

Ama ah, gökyüzünün sürüklediği mevsimleri ne bozarsa bozsun,

Mehtap üstüne mehtap, ışıklarıyla yeniden düzeltir onu;

İşte Tullus'un ve Ancus'un olduğu yere geldik

Ve iyi Aenas'ın, toz ve hayaliz şimdi.

HOUSMAN: *(sevimli)* Evet, tümüyle umutsuz değil mi? Geçmişle gelecek arasında sıkışıp kalmış birinin ancak dili tutulur! Birkaç sayfa geri dönerseniz Horatius'un bir atlet yüzünden gözyaşlarına boğulduğunu görürsünüz, rüyalarında onun peşi sıra koşup durur, Mars ovasını geçer, Tiber'in dalgalarıyla boğuşur! — ... Horatius! — şiirlerinde bir sürü kadın olan ve "evcilliği" Catullus'la, Lesbia'ya çılgınca âşık olan Catullus'la boy ölçüşen ama bu arada — şey, Catullus — hakçası — Brosgrave Lisesi'nde okuyacak yaşta bir oğlandan çaldığı öpücüklerden söz eder.

AEH: Catullus 99 — *tuus* yerine *vester* diyor, şiirin can alıcı noktası bu.

HOUSMAN: Hayır değil.

AEH: Özür dilerim.

HOUSMAN: Şiirin can alıcı noktası şu: — erdem nedir? Gerçekten ve hakikaten iyi ve güzel nedir?

(AEH bankın üzerindeki tacı fark eder. Pek farkına varmadan eline alır.)

AEH: Bir yanıtı olduğunu sanıyorsun, hayatın anlamını öğrenebileceğimiz kayıp bir el yazması kopyası olduğunu ve hatalarla saçma sapan bir hale gelmiş o kopyadan onu çıkartabileceğimizi. Ama eğer böyle bir kopya yoksa, gerçekten bir yanıt da yoktur. Her şey zamanlamaya bağlı. Homeros'ta Akhilleus ve Patroclus dostturlar, korkusuz ve lekesizdiler. Ondan asırlarca sonra yazılmış ve şu anda kayıp olan, Aiskhylos'un Eros'u anlattığı bir metin vardır, sanırım en aşırı düşkünlük sözcükleriyle çevirebiliriz o metni; öpücük sağanakları, el değmemiş kalçalar. Sophokles de; *Akhilleus'un Aşıklarını* yazmıştır, baştan aşağı hoppalıktır. Onunki de kayıp.

HOUSMAN: Oyunların kayıp olduğu nasıl biliniyor?

AEH: Eleştirmenler söylüyor.

HOUSMAN: 0 zaman eleştirmen var mıydı?

AEH: Doğal olarak. Demokrasinin beşiğiydi orası. Euripides bir Pirithous yazmış, son kopyası muhtemelen bin yıl önce meçbul bir farenin bağırsaklarından geçmiştir — tabii eğer rahipler tarafından yakılmadıysa — Kilise'nin iyi ve güzel anlayışı cinsel sapıklıkları dışarıda bırakır, bekâret hariç, herhalde nadir rastlanan bir durum olduğu için kabulleniyorlar onu da. Bu ne? *(Defne dallarından yapılmış tacı kaldırır)*

HOUSMAN: Benim o aslında.

AEH: Öyleyse alsan iyi olur. En hızlı koşucu, en kuvvetli güreşçi, en iyi ciritçi olmak — Horatius'un düşlerinde Ligurinus'un peşi sıra, Mars Ovası'nda koştuğu zamanların erdemleriydi bunlar ve Ligurinus'un erdemine bir şey olmadı yakalandı diye. Erdem uygulanabilirdi; atletizm alanı, savaş tanrısının adıyla anılıyordu. Ah, birbirlerine âşık insanlardan oluşmuş bir ordu kurulabilseydi! — bunu söyleyen ben değilim, Platon, daha doğrusu Balliol'un kıvrak çevirisinden okuduğumuz Phaedrus: "sadece bir avuçtular, ama bütün dünyayı dize getirebilirlerdi, çünkü her biri sevdiğinin, onun mevzini terk edip silahlarını bıraktığını görmesindense, bin kere ölmeyi tercih ederdi, en korkağı bile aşktan güç alırdı." Birileri bu noktada sırıtabilir — pis, yaşlı adamların genç, güzel oğlanlarla gönül eğlendirmek için uydurduğu safsatalar bunlar diye ve işte o zamandan beri bütün o idealler dibe vurdu. Oysa böyle bir ordu vardı gerçekten de, yüz elli çift âşık, Thebaili Gençlerin Kutsal Birliği, kimse yenememişti onları, ta ki Chaeronea çatışmasında Yunan özgürlüğü sonsuza dek ortadan kaldırılana kadar. Çatışma gününün sonunda, diyor Plutarch, Makedonyalı muzaffer Filip kıyımı görmek istemiş, savaş alanına geldiğinde birlikte savaşıp birlikte ölen üç yüz genç adamın cesedini görünce, bunların âşıklar birliği olduğunu anlamış, göz yaşları içinde bu adamların yaptıkları herhangi bir şeyde en küçük bir adilikten şüphelenen herkese lanetler yağdırmış.

HOUSMAN: Ben de biriyle böyle dost olmak isterdim.

AEH: Göğsüne hançer, beynine kurşun yemeyi düşlemek bu—

HOUSMAN: İsterdim.

AEH: ve aynı sefaletle dönen bir dünyanın ortasına uyanacaksın, acıdan değil, yaşlılıktan öleceksin.

HOUSMAN: —ama-

AEH: Bütün hayatını dostun uğruna harcarsın — iyi adam! derler sana — paspas gibi önüne serersin hayatını-

HOUSMAN: Aaa!

AEH: Tatlı bir tebessüm ya da bir tek kelime için bütün hayatını kartlarını açar gibi açarsın ona — en iyi cins şarap gibi açarsın önüne: başka açma — serme örneği bulabilir miyiz acaba? — ah tabii ve hepsinin ötesinde, *hepsinin ötesinde* mezarda son bulacağını bildiğin o sayılı yürüyüş günlerinde, yol kenarında durup çantanı açar gibi açarsın hayatını. Adına dostluk ya da başka bir şey diyerek aşkı zarar veren yolundan döndüremezsin.

HOUSMAN: Aşkın ne olduğunu bilmiyorum.

AEH: Biliyorsun aslında. Karanlık Çağlarda Makedonya'da klasik antik çağ saçağından yansıyan cılız ışıkta, bir adam adı Septimus ,olan oğlu için birkaç parça kopya

etmiştir, eski kitaplardan; onun sayesinde *Akhileus'un* Aşkları'ndan bir tek cümle ulaştı bize. Aşk, der Sophokles, çocukların avuçlarında tuttukları buzdur. Yumruğunun içinde sıktığın bir parça buz. Sana yardım edebilmeyi isterdim ama elimden gelmez.

HOUSMAN: Öyleyse aşk bu ve ben de bunu en iyi biçimde yaşayacağım. Sizi mutsuz kıldığına üzüldüm, ama; bu benim hatam değil ve bir başkasını mutsuz ederek iyi yaşanamaz bir aşk. El sıkışalım mı?

AEH: Memnuniyetle (*Housman'ın uzattığı elini sıkar)*

HOUSMAN: Peki sonunda ne oldu Theseus'la Pirithous'a?

AEH: Bu sonuydu zaten — son maceraları Hades'te geçer, orada yakalanıp görünmez zincirlere vurulurlar. Theseus sonunda kurtulur ama arkadaşını orada bırakmak zorunda kalır. Dostların aşkının kıramadığı zincirlere vurulmuş halde.

HOUSMAN: *Abrumpere'yi* "kırmak" karşılamıyor. Ben olsaydım "kurtarmak" derim.

AEH: Sen olsaydın Newdigate'i de kazanamazdın zaten.

HOUSMAN: Kazanmayı ummuyorum zaten. Bu yılki konu Catullus'tan — Tanrıların yatmadan önce hâlâ bizi ziyarete geldiği Altın Çağ'a ağıt.

AEH: Şiir yazmak için harika bir konu. Sahte nostalji. Ruskin'e bakılırsa demiryolundan önce Derbyshire'da Apollo için dans eden melekleri görmek mümkündü.

HOUSMAN: Nerede söylemiş bunu?

AEH: (*işaret eder*) Orada. Bu bankın altında oturak var mı?

HOUSMAN: Ha?...Yok.

AEH: Peki, zaten pek iyi bir fikir sayılmazdı. Her daim bir şeylerin altın çağını yaşıyoruz, öyle anlaşılıyor: bu işi çok sıkı tutan Ruskin bile. Tam bir çetin ceviz: Baktığı her şeyi çok ciddiye alırdı, böyle bir durum kimi olsa delirtirdi zaten. Ruskin'in varlığı hayatı anında zincirleme trafik kazasına çevirir. Doktorlara bağıran, trafiği altüst eden, otoyolu kontrol altına alması için yasaları iş başına çağıran bir adam — zaten sanat eleştirmenliğinden anladığı da böyle bir şey.

HOUSMAN: İlk yılımda Ruskin'in derslerini dinlemiştim. Her iki kıyıya ressamların halatları bağlanmış.

AEH: Korkarım buradan daha önce geçmiştik.

(Ayağa kalkar. Housman kitaplarını alır. Tam çıkacaklarken Pater ve Balliol öğrencisi girer)

PATER: Çok sevimlisin. Eve gidince fotoğrafına daha dikkatli bakacağım.

(Çıkarlarken)

AEH: Evet kesinlikle geçmiştik. Pater kimseyi etkilemeye çalışmaz, işine bakar, kenara çekilir. Baktığı her şeyi eritir, tonu, rezonansı, karmaşayı, bir anlık mutluluk; ve yalnız onun için. Hayat anlaşılacak bir şey değildir, yalnızca katlanılacak ve biraz düzeltilebilecek bir şeydir. Ya bir yolu seçersin zaten ya ötekini. Ben de kesinlikle yüksek başarı notu alırdım.

HOUSMAN: Almadınız mı?

AEH: Hayır, ne düşük başarı, ne başarı, ne yüksek orta, hatta geçer bir not bile alamadım.

HOUSMAN: Atıldınız mı?

AEH: Evet.

HOUSMAN: Ama neden?

AEH: Onlar da bunu bilmek istiyordu.

HOUSMAN: Ah.

JACKSON: (sahne *dışından)* Housman!

POLLARD: *(sahne dışından)* Housman!

HOUSMAN: Sonra ne oldu?

AEH: Katip oldum ve Bayswater'daki kiralık odamda yaşadım.

POLLARD: *(sahne dışından)* Hous! Piknik!

JACKSON: Çekirge! Bal!

HOUSMAN: Özür dilerim, beni çağırıyorlar. Propertius'u bitirebildiniz mi?

AEH: Hayır.

HOUSMAN: Hâlâ saklıyor musunuz?

AEH: Ah tabii. Ben öldükten sonra yakılacak kağıtlarımı koyduğum kutuda duruyor.

(Jackson ve Pollard kayıkla girerler)

HOUSMAN: (*kayığa*) Buradayım.

AEH: Mo!

POLLARD: Haydi gidiyoruz. (*Housman kayığa doğru yürüyüp biner*)

AEH: Senin için ölebilirdim ama hiç şansım olmadı.

HOUSMAN: Nereye gidiyoruz?

POLLARD: Hades'e. Platon'umu getirdim. — onu kandırmaya var mısın benimle?

HOUSMAN: Okumadım ki. Platon, Platon'un düşüncelerini açıklamak dışında hiçbir şeye yaramaz.

JACKSON: Platon çalışmanın ne anlamı var öyleyse?

POLLARD: Antik yazarları bugüne ders çıkarmak için okuruz.

HOUSMAN: Üçkâğıtçılık bu!

POLLARD: Öyle mi? Öyle. Antik yazarları iyi bir derece ile mezun olmak ve bilginin huzurlu kanatlarında geçirilecek bir hayat için öğreniriz.

HOUSMAN: Dünyayı açıklamak için *bilime* ihtiyaç duyuyoruz. Jackson, Platon'un bildiğinden fazlasını biliyor. Platon'un bir meseleyle ilgili söylediklerini önemsememiz için geçerli tek neden, sözlerinin bir metni anlamak için gerekli olmasıdır. Bu klasik eğitimdir ve bilimdir, metin eleştirisi bilimidir, Jackson — hepimiz bilim adamı olacağız. Yani ikimiz de bilim adamı olacağız. Pollard Oxford'da klasik akademisyen diye geçen, ölü diller üzerine edebi incelemeler yapanlardan olacak.

POLLARD: Bak ne diyeceğim, Oscar Wilde'ın son yazdığını gördün mü, Skeç'te. "Ah bugün çok çalıştım — sabah bir virgül koydum, öğleden sonra da tekrar kaldırdım!" Bunun bir kıymeti var mı?

HOUSMAN: Neden?

POLLARD: Ne?

HOUSMAN: Ha, anladım. Şakaydı yani?

POLLARD: Tabii ki Housman! *(Kayık onları alıp gider. Housman tacı suya bırakır.)* Sağını çek Jackson.

JACKSON: Küreğe geçmek ister misin?

AEH: *Parce, precor, precor.* Dördüncü Kitap, bir. Ah, Venüs seni gidi yaşlı kerhaneci. Nerede kalmıştık? Hah — işte buradayız. Tamam. Horatius'larınızı açın, Dördüncü Kitap. Birinci Şiir: Aşk tanrıçasına yakarış:

Intermissa, Venus, diu

Rursus bella moves? Parce precor, precor!

— acı bana, yakarıyorum, yakarıyorum, ya da belki daha doğrusu esirge beni, yalvarırım, yalvarırım! Bay Fry, bella'nın sıfat olduğuna ve güzel anlamına geldiğine kanaat getirdiğinde, yumurtanın pastırmaya uyduğu gibi güzelin de Venüs'e uyduğuna inandığı zaman söylediği sözlerle sesleniyorum sana.

Intermissa Venus diu

Rursu bella moves?

Güzel Venüs seni alıkoysalar da, yine hareket eder misin? Soruyu soran nadir embesillik anlarından birini yaşayan Horatius, ve Horatius ölmüş bulunuyor, hepimizin öleceği gibi; ama ben yaşadıkça onun davasını savunacağım. Bu *savaş'tır* Bay Fry! Ve keza *bella.* Venus *savaşa* mı gidiyorsun? Savaş hareketine girişiyorsun, diyebilir miyiz? Ya da savaşı başlatmak, ya da şöyle daha iyi; Venüs beni silah başına mı çağırıyorsun, rursus, yine, *diu,* uzun zaman sonra, intermissa alıkonulmuşken, ya da dilerseniz ertelenmişken ve

ertelenen ne burada? İki yüz yıl önce Bentley intermissa'yı *bella* ile birlikte okudu, savaş ertelenmişti, Venüs değil, Bay Fry ve — evet — Bay Carsen ve tabii Bayan Frobisher, günaydın, artık kusurumuza bakmayacaksınız, sizsiz başladık diye — şimdi her şey yerine oturdu değil mi? Kitap Üç'te aşkından vazgeçtiğini söyledikten on yıl sonra, şair bir kez daha tutku duymaya başlıyor ve merhamet diliyor: "Venüs, bunca zaman süren ateşkesten sonra, beni yeniden silah başına mı çağırıyorsun? Esirge beni, yalvarırım sana, yalvarırım sana! Bayan Frobisher gülümsüyor orada. Galiba nedenini biliyorum. Eğer Nasıralı İsa, Bayan Frobisher'ı, Londra Üniversitesi Sınav Sonuçları İlan Tahtası'nda Latince'den geçenlerin listesinde kendi adını ararken görebilseydi, Matta'da 19. Bap'ta zenginlerin cenneti hak etmesinin imkânsızlığını anlatmak için iğne deliğinden geçen deveyi örnek vereceğine, Miss Frobisher'ı örnek verirdi de biz de İncil'i açtığımızda bu genç bayanın adını görerek şaşırırdık, tıpkı Frobisher adını Latinceden geçenler listesinde görmenin bizi şaşırtacağı kadar. Efendim? Soyadınız Frobisher değil mi? Ne öyleyse? Burton? Bayan Burton. Çok özür dilerim. Hemen düzeltiyorum hatamı. Eğer Nasıralı İsa, Bayan Burton'ı Londra Üniversitesi... Aman tanrım, umarım benim yüzümden ağlamıyorsunuzdur. Umurunuzda değil mi? Sizi ağlatmam umurunuzda değil demek. Ama Bayan Burton, bence biraz umursamaya çalışsanız iyi edersiniz. Hayat umursamaktır çünkü. İşte burada Horatius ellisine merdiven dayamışken

umursamıyormuş gibi davranıyor: 29. Dörtlük, me *nec femina nec puer, iam nec spes ani*mi *credula mutui* — fiil hangisi? Bilen yok mu? İ*uvat;* teşekkürler, hiç hoşuma gitmiyor, hoşuma gitmeyen ne? — ne kadınlar, ne oğlanlar, ne de *spes credula* — boş umutlar, *animi mutui,* — aşkın karşılık bulacağı umudu, nec, ne de, buraya kadar dört *nec* etti ve işte beşincisi "ama"dan önce gelecek, bu okuduğumuz şeyi şiir yapan da bu zaten — nec *certare iuvat mero* — evet, şimdi şarapla rekabete giriyoruz, anı kurtarabilir belki diye ve *nec* — neymiş? — *nec vincire novis tempora floribus,* Bay Howard burayı başıma yeni çiçekler bağladım diye çevirmiştir, Tennyson duysa kendini asardı herhalde — neyse boşverin, işte burada Horatius boşveriyor: Bana zevk vermez ne kadın, ne oğlan, ne de aşkın karşılığı olduğu boş umuduna yaslanmak, ne kadehi kadehe eklemek, ne de taze kesilmiş çiçeklerden alnıma taç yapmak — ama — *sed cur heu, Ligurine, cur—(Jackson karanlıkta bir an görünür, bize doğru koşar gibi donmuş ama bize hiç yaklaşmadan durmaktadır)* —ama neden, Ligurinus, ah neden bu alışık olmadığım gözyaşları akar yanaklarımdan? — neden bu basit dilim tam konuşacakken paramparça bir sessizliğe düğümlenir? Her gece rüyalarıma giriyorsun, sımsıkı sarılıyorum sana, peşinden koşarak geçiyorum Mars Ovası'nı, kayaları döven sularda izliyorum seni ve sen hiç acımıyorsun bana.

(Kararır)

II. PERDE

(Günbatımında *Pisgah Dağının tepesi,Housman, yirmi iki yaşında, on dokuz yaşındaki Katherine Housman'la birlikte batıya doğru bakmaktadırlar. Hafif bir esinti)*

HOUSMAN: .. .Gilead'dan Dan'a kadar uzanan topraklar ve Napthali'nin tamamı ve İbrahim'in toprakları ve Manasseh ve Metodistlere verdiğim Galler dışında, Yehova'nın denize kadar uzanan topraklarının tamamı.

KATE: İyi de ne oldu Alfred?

HOUSMAN: Onların da bütün bilmek istediği bu.

KATE: Eğlence bitti. Şimdi hepimiz korkmaya başladık senden, ben hariç. Aslında ben de korkuyorum. Babam yaklaşan fırtınayı hissediyor. Burası kıt kanaat geçinilen, parmak uçlarında yürünen, kışın yalnızca tek bir yerde ateş yakılmasına izin verilen bir ev. Clemence yarım pens'e çalışıyor. Bay Millington "eğer erkek olsaydı onu kendi altıncı sınıfıma alırdım" deyip duruyor.

HOUSMAN: Millington başıma gelebilecek en kötü şeyin vasat not almak olduğunu sanıyordu. Aslında fena halde yanılıyordu. Arada bir iyilik olsun diye altıncı

sınıfların klasikler dersine girmemi söylüyordu. Küçük Basil'in hocası olabilirdim belki.

KATE: Keşke hocam olsaydın, cahil salağın teki olmazdım o zaman. Güneşi ve gezegenleri öğretmek için bizi çayıra götürmüştün bir kez. Ben dünya olmuştum ve kendi etrafında dönen Laurence'ın çevresinde dönüyordum, sen de benim çevremde dönüyordun, ayışığımdın. Astronomi hakkında hâlâ tek bildiğim bundan ibaret. Yine hocalık mı yapacaksın?

HOUSMAN: Sadece memuriyet sınavı açılana kadar.

KATE: Memuriyet mi?

HOUSMAN: Kraliyetin Hizmetkarı.

KATE: Diplomat gibi mi?

HOUSMAN: Evet tabii. Ya da postacı. Arkadaşım Jackson Kraliyet Patent Bürosu'na atandı. Benimki de British Museum'un Okuma Salonları falan olsa keşke. Böylece klasiklere çalışmaya devam edebilirim. Clee'ye bak, çabuk — güneş batarken nasıl masmavi oluyor!

KATE: Ah, evet! Vaadedilmiş Ülke!

HOUSMAN: Bu arada, ben artık Tanrıya inanmıyorum.

KATE: Oxford'da okursan olacağı bu tabii.

HOUSMAN: Nehrin kıyısında arkadaşlarımı, Jackson ve Pollard'ı bekliyordum. Jackson'la tanışmadınız. Pollard bir kez bize kalmaya gelmişti. Hani annem, tuvalete girdiğinde kapıyı açık bırakıp kendini teşhir ediyor diye söylenmişti ya arkasından. Mahremiyet duygusu yokmuş... Neyse işte onları bekliyordum, nehrin kıyısındaki bir bankta oturuyordum, birden yapayalnız hissettim kendimi, öyle yalnızdım ki, hiçbir şey için yardım alabileceğim tek bir kimse yoktu.

KATE: Annem duysa kesin bir tarafına iner.

HOUSMAN: Sofra dualarında bundan bahsetmem, söz.

KATE: Oxford seni iyicene akıllandırdı. Asıl annemizi hatırlayabiliyor musun?

HOUSMAN: Ah, tabii. Hastayken bütün gün yanında otururdum. İyileşmesi için dua ederdik birlikte ve benimle büyükmüşüm gibi konuşurdu hep.

KATE: Bak ama o duyabilir söylediklerini.

HOUSMAN: Bu bölüme inanmayı ta on üçümde bırakmıştım zaten.

KATE: Sen sadece Tanrıyı cezalandırıyorsun, annemi aldığı için.

HOUSMAN: Neyse ki, hep cezalı kalacak.

(Karanlık. Bir takip spotunda Gilbert ve Sullivan'ın Patience'ından [Sabır] Bunthorne şarkı söylemekte.)

Zır cahiller itip kaksın isterse,

Bir şakirt sayılabilirsin yine de

Estetikçiler taburunda

Eğer Piccadily'den aşağı

Bir gelincik ya da leylakla yürürsen

Ortaçağdan kalma elinde

(Bunthorne çıkar. Gece bir istasyon platformu. 'Yeraltı — Yerüstü' Buharlı Tren İstasyonu. Housman 23 yaşında, Jackson 24, "resmi" giyinmişlerdir. İstasyonda tren beklemektedirler. Housman katlanmış bir Filoloji Dergisi, Jackson'da bir akşam gazetesi taşımaktadır.)

JACKSON: Harikaydı değil mi? Bence bir dönüm noktası bu Hous.

HOUSMAN: Bence de oldukça... iyiydi...

JACKSON: Oldukça iyi de ne demek? Bu yeni bir çağın başlangıcı demek! Tiyatro artık D'Oyle Cartre'la birlikte modern kılınmıştır.

HOUSMAN: *(şaşkın)* Gilbert ve Sullivan'ı mı kastediyorsun?

JACKSON: Ne? Hayır, tiyatrodan bahsediyorum ben.

HOUSMAN: Ha...

JACKSON: Tümüyle elektrikle aydınlatılan ilk tiyatro!

HOUSMAN: Sevgili eski dostum Mo.

JACKSON: D'Oyly Carte Yeni Savoy'da tam bir zafer kazandı.

HOUSMAN: ... Londra'nın adına layık tek tiyatro eleştirmeni sensin. "Elektrikle aydınlatılan Savoy gerçek bir zaferle taçlanıyor. St. James'in titreyip duran rezil gaz aydınlatmalı sahnesi..."

JACKSON: Sen dalganı geç bakalım.

HOUSMAN: "...kasvetli ve rutubet kokulu Haymarket... bilime ayak direyen Adelphi...

JACKSON: Ama çok heyecan verici değil miydi Hous? Her çağ kendini modern sanmıştır ama bizim yaşadığımız çağ gerçekten modern. Elektrik her şeyi değiştirecek. Her şeyi! Bugün bize bir elektrikli korse geldi.

HOUSMAN: Işıklı mı yani?

JACKSON: Daha önce hiç düşünmemiştim ama aslında patent ofisi bir şekilde yeni çağa açılan kapı olma işlevini üstlenmiş durumda.

HOUSMAN: Belki Elektrik Bölümü öyledir ama Tescilli Marka bölümünde yuvarlanıp giden bizler için aynı şey söz konusu değil. Bugün boğaz pastilleri geldi bana, zarif hüznüyle bir zürafa tescilli marka olma talebiyle başvurdu ofise. Tescilli marka düzenlemelerinde bugüne dek farkedilmemiş bir sorunun varlığını çıkarttı ortaya bu başvuru: aslında önceden yapılmış başka bir zürafa başvurusu

vardı. On iki ayrı biçimli yaka takılmıştı güzelim boynuna, ama işte zurnanın zırt dediği yer burası, *mutlu* bir zürafaydı ama, süslü püslü, kendinden emin bir zürafa. Soru şu — tescilli zürafa Platonik miydi? Ya da Tanrının bütün zürafaları in esse et in posse, Houndsditch Yeni Moda Yaka Şirketi'nin zürafalarına mı çevrilmelidir?

JACKSON: Demek doğruymuş — klasik eğitim, insanları hiçbir işe hazırlayamıyor.

HOUSMAN: Geçenlerde meslektaşım Chamberlain'e danıştım, — yeni bir indeks derliyor da — bu işi pek becerebilecekmiş gibi görünmüyor, Vaftizci John'u Mitolojik Karakterler başlığı altına almış.

JACKSON: Biri ne dedi bana biliyor musun?

HOUSMAN: — ve bira kupası tutan bir rahibi de İncil konularına almış.

JACKSON: Bana neler olduğunu anlatacak mısın?

HOUSMAN: Pastiller için doğru maddeyi bulduk sonunda.

JACKSON: Kendini bile bile attırmışsın okuldan, öyle diyorlar.

HOUSMAN: Pollard mı söyledi bunu?

JACKSON: Hayır. Ama senin hakkında sorular sormak için çağırmışlar.

HOUSMAN: Pollard'ı Okuma Salonunda gördüm.

JACKSON: Ne dedi sana?

HOUSMAN: Hiçbir şey. Okuma Salonu orası. Kısa ünlemlerle geçiştirdik.

JACKSON: Biz isteklerimizi gerçekleştirdik, Pollard British Museum'da, ben de sınav komisyonu üyesi oldum ve önümüzdeki yıl için üç yüz küsur projem var... Ama sen, sen hepimizden akıllıydın Hous!

HOUSMAN: İstediğimi elde edemediğim doğru ama artık ne elde etmişsem onu istiyorum.

JACKSON: Haftada otuz sekiz şiline dirsek çürütmek istiyorsun yani.

HOUSMAN: Ama işte buradayız, sen ve ben, aynı kaplardan aynı yemekleri yiyoruz, aynı bürodaki işimize yetişmek için aynı trene biniyoruz her sabah, işimiz yorucu değil, klasiklere çalışmak için zaman ayırabiliyorum... ve arkadaşlığımız, bazen öyle mutlu ediyor ki beni, başımı döndürüyor bu kadar mutluluk — ve bak benim de planlarım var! Yazım yayınlandı *(Jackson'a dergiyi gösterir)* Kakaolarımızı içerken söyleyecektim.

JACKSON: Demiştim ben!

HOUSMAN: *Filoloji Dergisi.* Bak!

JACKSON: 'Horatiana' ... 'A.E. Housman' — Biliyordum!... Ne hakkında?

HOUSMAN: Horatius'un aslında ne anlatmaya çalıştığını yazdım.

JACKSON: Horatius!

HOUSMAN: Sadece bir bölümü. Aslında Propertius çalışıyorum.

JACKSON: Aferin Hous! Bunu ıslatmamız lazım!

HOUSMAN: Ama — bu yüzden ben de...

JACKSON: *(anımsatarak)* Ah ama sana hâlâ borcum var biletler için.

HOUSMAN: Hayır, tiyatroya gitmek benim fikrimdi, ayrıca sen en iyi oyuncuların ışıkçılar olduğuna karar verdin.

JACKSON: Kızlar güzeldi, şarkılar da, sorun anlattıkları hikâyedeydi.

HOUSMAN: Tümüyle salaklıktı.

JACKSON: Sen beğenmiştin. Her seferinde benimle aynı fikirde olmak zorunda değilsin.

HOUSMAN: Tabii değilim!

JACKSON: Hep öyle oluyor ama, sen de biliyorsun Hous. — kendi fikirlerine daha sıkı sarılmalısın.

HOUSMAN: Richard Bentley'e, üç otuzundaki insanların bile alabileceğinden daha az risk alarak yazdığını söyleyebilmiş birine haksızlık ediyorsun.

JACKSON: Kime? — Ha*, veni,* vidi, vici. En sinir olduğum şey de bu aslında biliyor musun, o herif bütün bu tezahüratı ne yaparak hakediyor çok merak ediyorum

— aslında hiçbirinin bir şey hak ettiği yok ya neyse — yani kime ne faydası var bu adamların?

HOUSMAN: Fayda mı?... Elektrik kadar faydalı olmadığının farkındayım ama bence çok heyecanlı, gerçekten samimi söylüyorum, bir şeyi aydınlatmak...

JACKSON: Ne?

HOUSMAN: — binlerce yıl boyunca bir şiiri yazıldığı gibi okuyan ilk insan olmak — ne?

JACKSON: Ben şu estetleri kastediyordum — gösterideki gibi...

HOUSMAN: [Ha!]

JACKSON: Beni ilgilendiren şey gösterilen bu ilginin nedeni — bir gazeteyi hatta Punch'taki karikatürleri bile, o estet olarak ağzını açıp, doğru dürüst işlerde çalışan bütün o sıradan insanlardan daha üstün olduğu duygusuyla konuşmadan okuyamıyoruz, her nedense. Yani hayatı boyunca ne yapmış bu adam? Ve şimdi de operette, allahaşkına, bütün şehrin onu bugüne dek konuşulduğundan iki kat fazla konuşmasını sağlayacak ne yapmış? Bütün bilmek istediğim bu!

HOUSMAN: Ee, ben... Bir şiir derlemesi var.

JACKSON: Şiirle bir alıp veremediğim yok, olduğunu sanmıyorum, iyi şiiri herkes kadar severim ben de, ama sen hiç ömründe Tennyson'ın Piccadily'den aşağı

çok önemli bir işi varmış pozlarında, bir eli alnında koştura koştura indiğini ve bu arada zekice espriler patlattığını gördün mü — ve bütün bu pozlar, yapmacık tavırlar erkek tavrı değil bence Hous.

HOUSMAN: Elektrikli korseyi getiren o değildi değil mi.?

JACKSON: Oxford'da onun gibi bir takım adamlar vardı, hatırlayabildiğim kadarıyla.

HOUSMAN: Bacağının başlı başına şiir olduğunu söylediğini anımsıyor musun?

JACKSON: Hangisi?

HOUSMAN: Sol. Offf. — Wilde. Oscar Wilde.

JACKSON: Oscar Wilde biz oradayken Oxford'da mıydı?

HOUSMAN: Biz birinci sınıftayken, iyi dereceyle mezun oldu. Warren'a gittim, Magdalen'daki hocasına. Hatırlamıyor musun?

JACKSON: Wyld diye birini hatırlıyorum, hani kriket oynardı biraz, ortalıkta sopalarla dolaşıp...

HOUSMAN: Yo, yo... Mavi çini...

JACKSON: Bir saniye. Kadife pantolonlar! Hay allah belamı versin! Beş para etmez bir adam olduğunu anlamıştım zaten!

(Gürültü ve ışıklar: yaklaşmakta olan tren. Karanlık. 1885, Londra kulüplerinden birinde bir oda — belki bir bilardo odası, gece.

Labouchere ve Harris, son derece şık takımlar içinde — belki — ellerinde brendi ve puroları — örneğin — bilardo oynamakta — ya da oynamamakta — dırlar.

Üçüncü bir adam, Stead, buruşuk bir 4 kıyafetiyledir. Kocaman bir sakalı ve peygamber gibi bir görüntüsü vardır. Bir gazeteyi oldukça profesyonel bir tavırla taramaktadır.)

LABOUCHERE: Oscar'ı, biz icat ettik, biz şekil verdik ona. Sonra da yüzdürdük. Sonra uçurduk. D'Oyly Corte "Patience"ı, New York'a götürdüğünde, Oscar'ı da Amerika'ya götürüp bu ilginç estetik nesneyi reklam panosu olarak kullanmayı düşünmüştü, Oscar da daha gemiden inmeden yüzünü ağartmıştı adamın — "Atlantik Mr. Wilde'ı Düşkınklığına Uğrattı!" — hatırlıyor musun Stead? *Gazette'te* yer vermiştin buna, ben de Atlantik'in yanıtını Truth'da basmıştım — "Mr. Wilde Atlantik'i Düşkırıklığına Uğrattı!" Konuşmalarını deşifre edip yazdım ve Oscar, garibim her şeyden bihaber, orada herkese "Henry Labouchere kahramanlarımdan biri" diyormuş, ama sonuçta, her şey bir yana, iyi iş çıkartmıştık. Ama şimdi bizden giderek uzaklaşıyor. İpini ne zaman kesecek olursak olalım, uçurduğumuz uçurtmayı düşürmeyi beceremeyeceğiz. Çıkması gereken rampayı çıktı ve üstünde ismi yazan kağıtların değeri yükselip duruyor. Buraya geri döndüğünde Piccadily'de

Amerika izlenimlerini anlatarak ders verme saçmalığından sonra, ben de "Oscar Sahneden Çıkar" başlığı altına üç sütun yazı döşendim. Karı kılıklı bir laf ebesi olduğunu yazıp, beş para etmediğini açıkladım, kesin çok şaşırmıştır. "Güzel", "tatlı", "sevimli" sözcüklerini kaç kez kullandığını saydım, tam seksen altı çıktı. Normalde bütün bunlardan sonra yok olup gideceğini düşünürsün değil mi, nerdee... Adam taşraya gitti; taşralılar kendilerine taşralı diyen ve evlerinin içinin de dışı kadar berbat, kocalarının sıkıcı, karılarının basit, giysilerinin eski moda ve sanat görüşlerinin değersiz olduğunu söyleyen bir adamı dinlemek için avuç dolusu para döktüler. Bütün bunlar olurken Oscar aslında hiç birşey yapmıyordu.

HARRIS: Bence ipin yanlış tarafındaydın Labby.

LABOUCHERE: Yukarı, hep yukarı... Ahlak dünyasının tümüyle gazetecilik tarafından yönlendirildiğine duyduğum inanç sarsılacak neredeyse.

STEAD: Çünkü bizi vuran hedefsiz bir ok, üstelik kendi tüyümüzden yapılmış.

HARRIS: Tam Eski Ahit'in editörlüğünü yapacak adamsın.

LABOUCHERE: Yapıyor zaten.

STEAD: Pall Mall Gazette yeterince Eski Ahit işlevi görüyor zaten, Tanrıyla sürekli dirsek teması halindeyiz, bugün de öyleydik mesela ve de ben — evet, ben! Parlamentonun Ceza Yasası Ek Kararnamesi'ni geçirmesini sağladım.

HARRIS: İnsanların senin deli olduğunu düşündüklerini biliyorsun değil mi Stead. Gerçi yeni bir şey değil bu, sen bir iddianı kanıtlamak için on üç yaşında bir bakireyi beş pounda satın almadan önce de aynı şeyi düşünüyorlardı zaten. — inkar etmiyorum, tiraj arttırmak için iyi numaraydı — şapka çıkarıyorum. *Evening News'sin* haber müdürü olduğumda yirmi sekiz yaşında bir adam bu işi ne kadar iyi yapabilirse o kadar iyi yapıyordum. Tiraj bana mısın demiyordu. Sonra gazeteyi on dört yaşında bir oğlan gibi yönetmeye başladım. Tiraj öyle bir yükselmeye başladı ki, bir daha tutabilene aşk olsun.

STEAD: Yapma allahaşkına Harris! Doğru ellerde editör kalemi, iktidar kılıcı gibi keskindir! Bizim için hayat bir kez daha kahramanlar çağında olduğu kadar görkemli olabilir. İlk kampanyamı yaparken taşrada gencecik bir delikanlıydım; Kuzeyi, Lord Beaconfield'in Rus politikasına ve Bulgaristandaki Türk zulmüne karşı ayaklandırmıştım. "Bulgar bakirelerinin onuru" diye sesleniyordum okurlarıma "Darlington seçmenlerinin ellerinde". Tanrının sesini 1876'da çok net duymuştum: aynı sesi geçen yıl hükümeti General Gordon'u Khartoum'a göndermesi için zorladığımda duydum; bir kez de bugün Parlamentoyu on üç, on dört, on beş yaşındaki Britanya bakirelerinin insafına terk eden kampanyamı başlatırken duydum.

HARRIS: General Gordon'un Khartoum'da kafasını uçurdular.

STEAD: Kafası uçurulmuş olsa da, olmasa da—

HARRIS: Kafası uçuruldu.

STEAD: — biz gazeteciler halkın serbest kürsüsü olmak gibi kutsal bir misyonla donanmışız bir kez.

HARRIS: Türk — Rus savaşı gazetecilik tarihimin kanayan yarasıdır. Plevne çatışmasında General Skobeleffle beraberdim.

LABOUCHERE: *(Stead'e)* Ben Parlamento üyesiyim, halkın kürsüsü olmak için gazeteci olmam gerekmiyor. (Harris'e) Plevne'de değildin Frank, Brighton'daydın. *(Stead'e)* Ceza Yasası Kararnamesi çok kötü düzenlenmiş ve gazetemde yazdığım gibi yarardan çok zararı dokunacak.*(Harris'e)* '76'da sen Brighton Koleji'nde Fransızca öğretmenliği yapıyordun, ya da en azından Hattie'ye *Phadrenin* perde arasında öyle demişsin.

HARRIS: Sadece onun ilgisini çekmeye çalışıyordum.

LABOUCHERE: (Stead'e) Kanun tekliflerinin öncelikle bir Seçici komiteye ulaştırılması gerekiyordu, keşke öyle olsaydı, o zaman hükümet senin iğrenç makalelerinle güdülen bir şey olmaktan çıkardı.

HARRIS: Geleneksel olarak, Parlamento her daim Britanyalı bakirelerin koruyucusu olmuştur ama genellikle ilk kim kaparsa onun olur mantığıyla.

LABOUCHERE: *Pall Mall Gazette* 'de sansasyonel bir tek haber yokken bile sayende sansasyonel bir gazete olarak bilindi ama Bakire Kampanyanla kendi saygınlığını lekeledin. Gazeteni dağıtan oğlanlar olup bitenlerle ilgili bütün o ahlaksız şeyleri okuyup durdular, üstelik bu ahlaksızlıklar bu çocukların kız kardeşleri dışında kimseyi ilgilendirmiyordu.

HARRIS: Gazette'deki büronda bulduğun fareyi, sandviçine koyup yediğin doğru mu?

STEAD: Kesinlikle doğru. *(Labouchere'e)* Gazette'de çalışmak için şehre indiğimde–

HARRIS: Çıktığında.

STEAD: — 13.000'den bir fazla satmıyordu gazete — aslında o kadar satması bile şaşırtıcıydı ya — kendi alemindeydi gazete.

HARRIS: Darlington'dan çıktığında.

STEAD: '81'de ara başlıkları, '82'de illüstrasyonu, '83'te röportajı getirdim gazeteye, sonra özel notları, imzalı makaleleri.

LABOUCHERE: Neden yedin fareyi?

STEAD: Tadını merak ettim.

LABOUCHERE: Bana sorabilirdin. Paris'te Kuşatma sırasında bir sürü fare yedim ben ve sıçan ve kedi.

STEAD: Yeni Gazetecilik benim icadımdır.

LABOUCHERE: Kedileri yiyip bitirmeden, sıçan yemeye başlamadık

STEAD: Erdemi öyle bir sesle konuşturdum ki, Parlamento duymazlıktan gelemedi.

LABOUCHERE: Sonra köpeklere geldi sıra. Köpekler de bitince, bir tek hayvanat bahçesindekiler kalmıştı geriye.

STEAD: Manşet! İlk cinsel deneyim yaşı on üçten on altıya yükseltildi.

LABOUCHERE: Raporlarımı balonla gönderip isim yapmıştım. Sen de o ara Paris Kuşatmasındaydın herhalde Frank.

HARRIS: Hayır, 1870'te ben Brooklyn Köprüsü'nü yapıyordum.

STEAD: Manşet! Ahlaki açıdan tehdit altında olan kızlar mahkeme kararıyla ailelerinden uzaklaştırılabilecek.

LABOUCHERE: Herhalde hiçbiri yerine ulaşmamıştır.

STEAD: Ama bu senin kararnamendi.

LABOUCHERE: Azıcık duyarlılık sahibi bütün milletvekilleri, hükümete ellerinde doğru dürüst bir şey olmadığını ve geri çekilmeleri gerektiğini kabul ettirmek için Kararnamelerin altını üstüne getirdiler. Cinsellik yaşının yirmi bire! çıkarılması için bir oylama yapılsın diye ayak diredim ve iki kişi benden yana oy kullandı. Son gücümü de erkekler arasında yaşanan kepazeliklerle ilgili kararname için kullandım, allahtan olacak, herkes kafa salladı — aslında

tartışmakta olduğumuz yasa tasarısı ile hiçbir ilgisi yoktu: normalde hemen gündem dışı bırakılırdı ama kimse işin dışında kalıp Genel Seçimlerde oy kaybetmek istemiyordu.

STEAD: Ama — ama sen — Tasarı gündemine çağın kepazeliğinin alınmasına sen mi neden oldun?

LABOUCHERE: Öyle bir şey değil ki. Benim bütün yaptığım orada duyarlılık sahibi bir iki insan varsa, onların dikkatini çekmekti — Ama işte oldu bitti ve artık iki dost birbirini tutkuyla mı öper, yoksa canları ne isterse onu mu yaparlar, kapıları kapalı evlerinin dört duvarı arasında oldukları ve iki yıllık kürek mahkûmiyetini göze aldıkları sürece, kendi bilecekleri iş. Hayatın cilvesi işte.

STEAD: Öyleyse bu zararlı hareketinin zamanlamasını iyi yapmışsın. Londra, Yunan'ın ve Roma'nın düşüşüne neden olan sapkın erotizm uçurumunun kıyısında olduğunun bütün belirtilerini gösteriyor.

LABOUCHERE: Neymiş o belirtiler?

STEAD: Ahlaki açıdan neyin doğru olduğu konusunda kuşku duyuluyor, Fransız edebiyatında yasak ve cinsellik prim yapıyor. Estetlerimiz bir gözleriyle hep Paris'te günah işliyor, gerçi burada isim vermek istemiyorum tabii, yaptıkları şeyler öyle rezil ki, bence Fransa'dan geri dönmelerine izin verilmemeli.

HARRIS: Aslında, Yunan'da ve Roma'da oğlancılık, bugünkü Fransız romanının bıraktığı tadı bırakmazdı ağızda, tersine spor dünyasının, savaş alanlarının kültürüydü oğlancılık; Sparta'daki gibi mesela, ya da Kutsal Thebai Birliği gibi. Ekim 1880'de Yunanistan'da geziniyordum, bazen yayan, bazen atla işte, bir gece manastırda, başka bir gece çoban çadırlarında uyuyordum, sonunda Thebai'ye vardım. Adının Schliemann olduğunu söyleyen bir arkeolog vardı orada—

LABOUCHERE: Harris, hayatında hiç doğru söylediğin oldu mu?

HARRIS: — kimden duymuştuk hani Yunanlı bir adam Chaeronea yakınlarında devasa bir mezar bulmuş, tam Makedonyalı Filip'in İ.Ö. 338 zaferinin anısına diktirttiği taş aslanın altındaymış. Chaeronea çatışmasını hatırlıyor musun, Plutarch'a göre yüz elli çift asker Thebai'nin ele geçirilmesini kanlarının son damlasına kadar önlemeye çalışmışlar ve tamamı o savaş alanında can vermiş. Hah işte 297 iskelet bulunana kadar kaldım orada, hepsi birlikte gömülmüştü.

LABOUCHBRE: Demek ki senden duymuşuz.

HARRIS: Üst üste gömülmüşlerdi, sardunya gibi. Her yerde Makedonyalıların mızraklarıyla biçtiği kollar, kaburga kemikleri ve kafatasları vardı... hayatım boyunca gördüğüm en ilginç şeydi.

(Açık hava. 1885 bir yaz ikindisi. Housman, yirmi altı yaşında, çimlere uzanmış, Filoloji Dergisi okumaktadır. Yanında Chamberlain aşağı yukarı. aynı yaşlarda, oturmuş Daily Telegraph gibi bir gazete okumaktadır. Şehir dışındaki bir atletizm yarışmasını uzaktan izlemektedirler. Uzaktan uzağa zayıf alkış sesleri, bağırışlar, belki arada bir çalan bir bando sesi gelmektedir. Yanlarındaki çantada bira ve sandviç vardır.)

CHAMBERLAIN: Ne dersin Housman? Beş pounda bakire. Açaba bir sefer için mi ödeniyor bu para?

HOUSMAN: Aynı bakireyle iki kez birlikte olamazsın zaten.

CHAMBERLAIN: Acaba sonuna kadar oluyor mu? Yani. Parlamento raporu hangi noktaya kadar izin veriyor.

HOUSMAN: Şu çeyrek mil sırası mı? Jackson'ı göremiyorum.

CHAMBERLAIN: Öyleyse çeyrek mil değildir.

HOUSMAN: *(tedirgin)* Emin misin? Ta Ealing'den buraya kadar gelip de kaçırmayalım.

CHAMBERLAIN: Bay Labouchere Liberal, Northampton...' ...adam tuttuğunu koparıyor.

HOUSMAN: Yoksa yarım mil mi bu?

CHAMBERLAIN: Başlama noktasına bakarak bir şey söylemek mümkün değil, her şey bitiş noktasının nerede olduğuna bağlı. 'Bay Labouchere'in kararnamesi...' Of tanrım, of tanrım, of tanrım, bu durumda kasabadaki şantajcılar için kuzey — güney geçidi açılmış olacak; bunu akıl etmelerini beklersin değil mi? Eton ve Trinity'de eğitim görürsen olacağı bu, hiçbir şeye şaşırmıyorsun.

HOUSMAN: Bence bu hakikaten çeyrek mil *(yarışı başlatan tabanca sesi duyulunca ayağa kalkar)* Görebiliyor musun onu? *(Chamberlain sonunda gazeteden. kaldırır başını)*

CHAMBERLAIN: Çeyrek mil düz koşu değil miydi? Bu engelli baksana. (Yeniden *gazetesine döner)*

HOUSMAN: *(rahatlar)* Ah evet... 220 engelliden sonra olacaktı.

CHAMBERLAIN: Yavaş koşuyorlar.

HOUSMAN: Yoo, 220 yardda

CHAMBERLAIN: Otursana, pimpirikli kızlara döndün iyice. *(Uzaktan bağrışmalar, alkışlar. Chamberlain gazetesine diker gözlerini*) Sakın hemen savunmaya geçme dostum. Seni herkesten çok severim. Jackson'a takılıp kalmanı bile seviyorum. Ama o hiçbir zaman senin istediğin şeyi istemeyecek. Başka yerde aramalısın onu, yoksa mutsuz olursun, şimdikinden bile daha mutsuz. Ne dediğimi biliyorum. Durumumu bilmen umurumda bile değil. Bunu işyerinde

kimseye yetiştirmeyeceğini biliyorum. Sen hayatımda tanıdığım en dürüst, en iyi adamsın ve durumuna üzülüyorum, hepsi bu. Eğer zamanı gelmeden konuştuysam kusuruma bakma.

(*Uzaktan başlama atışı duyulur. Chamberlain ayağa kalkar. Koşucuların ilerleyişini seyrederler, ama sırf anı kurtarmak adına; sessiz, uzak, görmeden. Yarış yaklaşık bir dakika sürer; sessizlikler ve konuşmalar gerçek zamana uygun olmalıdır. Uzun bir sessizlik.)*

Asılsa ilk üçe girer.

(*Uzun bir sessizlik.*)

HOUSMAN: *(koşucuları izleyerek)* İstediğim ne peki?

CHAMBERLAIN: Senin edepsizlik olarak niteleyeceğin şeyde ben bir yanlışlık görmüyorum. Onun silah arkadaşı olmak istiyorsun, onu kendine saklamak istiyorsun, birlikte gemi kazası geçirmek, onu hayran bırakabilecek gözü kara işlere girişmek, onu mutlak ölümün elinden çekip almak, onun için ölmek, onun kollarında ölmek bir Spartalı gibi, bir kez olsun dudaklarından öpmek... ya da angaryalarını üstlenmek. Dile getiremediğin şeyi bilsin ve konuşulamayan bir dilde sana verebileceği en müthiş yanıtı versin istiyorsun. *(Sessizlik. Ses tonunda hiçbir degişiklik olmadan)* O kazanacak! (*Ama sonunda*

yarışçılar önlerinden geçerken heyecanlanmaya başlar) Tanrım işte! Haydi Jackson! Haydi Patent Bürosu!... ...Kazandı.

(Chamberlain Housman'ın sırtına vurur içten bir neşeyle. Housman durgunluğundan sıyrılır, Chamberlain'in neşesine katılır.)

HOUSMAN: Kazandı!

CHAMBERLAIN: Şampanya getirseydik keşke!

HOUSMAN: Hayır o bir şişe İncil Konusu içmek ister şimdi. *(utanır)* Şey...

CHAMBERLAIN: Hadi öyleyse — Bütün bu koşuşturma beni susattı asıl...

(Pollard yirmi altı yaşında, terli ve bunalmış girer, iş kıyafetiyledir ve bir hafta sonu gazetesi eki vardır kolunun altında)

POLLARD: Housman! — neyse ki buldum sizi! Bu koşulan çeyrek mil miydi?

HOUSMAN: Pollard — seni şapşal! Kaçırdın işte! Kazandı!

POLLARD: Lanet olsun! Yani — amaan ona demedim. Bir dakika bile erken gelmem imkânsızdı. Bahse girerim istasyondan buraya Jackson'dan hızlı koşmuşumdur. *(Chamberlain'e)* Nasılsınız?

HOUSMAN: Chamberlain, bu Pollard, Pollard, Chamberlain.

CHAMBERLAIN: Çok memnun oldum.

HOUSMAN: British Museum'da çalışıyor.

POLLARD: *(Chamberlain'e)* Sergi salonlarında değilim, kütüphanede çalışıyorum.

HOUSMAN: Sen gezici sergi salonu gibisin zaten... *(Pollard'ın yakasını ve kravatını düzeltir)* Hadi bakalım. Bak. Piknik yapıyoruz.

POLLARD: Ah, çekirge ve bal.

HOUSMAN: Üçümüz eskiden Hades'e giderdik kayıkla, yol boyunca da piknik yapardık — Mo nerede?

POLLARD: Bir kere yaptık o işi.

HOUSMAN: St. John'la başlamıştı arkadaşlığımız.

CHAMBERLAIN: Hades'te mi?

HOUSMAN: — ha? — Chamberlain Vaftizci St. John uzmanıdır da — hani şu ünlü mitolojik kahraman.

POLLARD: Sahi mi?

CHAMBERLAIN: St. John çay kurabiyeleri. Evet belki biraz tuhaf kaçıyor ama Tescilli Marka Dairesi'nde çalışıyorsanız açık fikirli olmak zorundasınızdır.

HOUSMAN: İşte geliyor — *victor ludorum.*

(jackson gelip onlara katılır.)

POLLARD: *Ave ligurine!*

HOUSMAN: Çok iyiydin Mo!

CHAMBERLAIN: Bence de' Ne kadarda koştun?

JACKSON: Bilmiyorum, alt tarafı bir yarış işte, ortalığı velveleye vermeye gerek yok. Elli dört saniye sanırım. Selam Pollard. (*Housman'ın uzattığı birayı alır)* Sağol. Bu da sizin sporunuz işte. Sandviçler de tabii!

CHAMBERLAIN: *(sandviç uzatarak)* Can boğazdan gelir.

JACKSON: *(sandviçi reddederek)* Önce üstümü değiştireyim. *(Pollard'a)* Hafta Sonu Gazetesi mi okuyorsun? *(alır)* Avustralyalılardan ne haber?

POLLARD: Hangi konuda?

JACKSON: Aman Pollard! *(güler, bira ve hafta sonu gazetesiyle uzaklaşır)*

POLLARD: Gazete yine beyaz köle trafiğiyle dolu. Görünen o ki Belçika'ya kadın ihracatında dünya lideriyiz.

CHAMBERLAIN: Ama bu gazetelerin bu meseleyi izleyiş biçimleri resmen iğrenç.

POLLARD: Gizleyişleri mi?

CHAMBERLAIN: Gizleyişleri değil. İzleyişleri...

POLLARD: Ha...

(Pollard ve Housman göz göze gelirler ve aynı şeye gülerler.)

CHAMBERLAIN: *(bir sessizlikten sonra)* Asla bilemeyeceğiz.

HOUSMAN: Pek fazla bilinecek bir şey de yok ortada zaten. Baskı makinesinin icadından önce genellikle iki üç kâtibe dikte ettirilirdi kitaplar...

POLLARD: .. .ve yüzlerce yıl sonra, bir el yazması "gizlemek" derken diğeri "izlemek" demektedir, her ikisi de Latincedir ve Housman gibi bir takım adamlar burada hangisinin gerçekten yazarın asıl yazdığı olduğunu tartışıp dururlar. Orada bunun yanıtı var mı? [Gazetede]

CHAMBERLAIN: Niye ki?

HOUSMAN: [Yok]

POLLARD: Ve tabii ki, kopyaların da kopyası yazılır ve bu kez de hangi kopyanın diğerinden önce kopyalandığı, hangi el yazısının daha sorunlu olduğunu tartışma fırsatı doğar, ah ah, eğlencenin ardı arkası kesilmez.

CHAMBERLAIN: Ama ikisinin birden anlamlı olduğu durumlarda, hangisinin doğru olduğunu bilmek mümkün değil ki.

HOUSMAN: Eğer önyargılardan kurtulup, yazarın aklının nasıl çalıştığını anlamayı becerebilirsen, içlerinden birinin diğerlerinden daha anlamlı olduğunu fark edersin.

POLLARD: Bu tür durumlarda sözcüğün aslında "gözlemek" olduğunu iddia eden bir makale yazarsın.

CHAMBERLAIN: Niye?

POLLARD: Niye? Çünkü böylece başka birileri de "özlemek" ve "sözlemek" olduğunda ısrarcı başka makaleler yazabilirler de ondan.

CHAMBERLAIN: En iyisi yazı tura. — Ben olsam öyle yapardım.

POLLARD: Bu da iyi bir yöntem. Sadece dalga geçiyorum Housman asma suratını boş yere.

CHAMBERLAIN: *(kalkar)* Ben gidiyorum, Jackson kusura bakmasın artık. Saat beşte West End'de biriyle buluşmam lazım da.

POLLARD: Bu saatte bir sürü tren vardır.

CHAMBERLAIN: Bisikletle geldim.

POLLARD: Aman Tanrım!

CHAMBERLAIN: Tanıştığıma çok memnun oldum.

POLLARD: Ben de. Kadınları bekletmemek lazım!

CHAMBERLAIN: Sırrımı tahmin ettin. Teşekkürler Housman. Pazartesi görüşürüz.

HOUSMAN: Keşke kalabilseydin. Teşekkürler.

CHAMBERLAIN: Kaçırsaydım üzülürdüm.

POLLARD: Ben de.

CHAMBERLAIN: Kaçırdın ya.

POLLARD: Haklısın.

(Chamberlain gider.)

HOUSMAN: Jackson'a söylemeye gerek yok, canı sıkılabilir. Niye Ligurinus dedin ona?

POLLARD: Ligurinus değil miydi? Hani şu Martius ovasında ko*şan?* (*Cebinden elle yazılmış yaklaşık yirmi sayfalık bir tomar çıkarır*) Bunlar için teşekkür ediyorum.

HOUSMAN: Nasıl?

POLLARD: Benden değerlendirme yapmamı beklemiyorsun herhalde. Propertius uzmanı değilim.

HOUSMAN: Ama okudun Propertius'u.

POLLARD: Üçüncü sınıfta birkaç ağıtını okumuştum ama Propertius benim için biraz fazla karmaşık ve 'sivri köşeli.

HOUSMAN: Bence de...

POLLARD: [Ama?!]

HOUSMAN: Uzman olmak için öğrenmen gereken ilk şey uzmanlığın beğenilerle hiçbir ilgisi olmadığı gerçeğidir; tabii ben Kraliyet Patent Dairesi yüksek kâtibi olarak konuşuyorum. Propertius benim için yabani otların sardığı bir bahçeydi, aslında çok ilginç bir bahçe de sayılmazdı, ama müthiş bir firsattı! Düzene sokulmak için yalvarıyordu neredeyse. Hem işin daha da hoş" yanı, bir iki sersem zaten düzene soktuğunu sanıyordu o bahçeyi — ortalığı gelişigüzel biçip kara hindibalarına yer açmaya çalışmaktı bütün yaptıkları. Aşağı yukarı iki yüz yerde yanlış anladıklarını kanıtladım. *(Pollard güler).* Gerçekten.

HOUSMAN: Canını sıkan ne?

POLLARD: Yani bazı bölümlerde kullandığın dil, biraz fazla sivri. Beni fazla rahatsız etmiyor tabii, çünkü ben aslında ne kadar iyi huylu ve yumuşak bir adam olduğunu biliyorum, ama bu genellikle uzmanların birbirlerini eleştirme biçimleri değil herhalde?

HOUSMAN: *(yumuşak)* Bentley ve Scaliger bundan çok daha kabaydı.

POLLARD: Ama bu asırlar önceydi ve sen Bentley değilsin, en azından şimdilik. Postgate kim?

HOUSMAN: İyi bir adam, genç kuşak Propertius uzmanlarının en iyilerinden biri

POLLARD: [Ne?] *(aradığı yeri son sayfada bulur)*

HOUSMAN: University College'da profesör.

POLLARD: *(okur)* "...ağıtı, baştan sona saçmalıklara boğmuştur."

HOUSMAN: Ama öyle. 33.dizedeki *"kelimeler"in* onun tarafından düzeltilmiş halini çocuklara okusan yataklarını ıslatırlar.

POLLARD: ".. .Ancak sanıyorum, Bay Postgate kendisine yöneltilen bu değerlendirmeyle daha önce de karşılaşmıştır, ya da arkadaşlarının bunu kendisine daha önce belirtmiş olmaları gerekirdi."... Resmen saygısızlık bu.

HOUSMAN: Çünkü ben alt tarafı Patent Dairesinde çalışan bir kâtibim değil mi?

POLLARD: *(ateşli)* — Hiç de değil! — Öyle bir şey demedim ben.

HOUSMAN: Kusura bakma. Uzatmayalım, boşver. Bir İncil Konusu daha içsene. *(İki şişe bira açarlar)*

POLLARD: *(açıklayarak)* Mesela bir gün University College'a ders vermek için başvurduğumu ve senin şu Bay Postgate'in de seçici kurulda olduğunu düşün.

HOUSMAN: University College'a sadece kürsü başvurusu yaparım.

POLLARD: *(güler)* Ah Housman, ne olacak senin bu halin?

HOUSMAN: Beni anlayabilecek tek dostum sensin, ne olur düş kırıklığına uğratma beni. Eğer saygısızlık ediyorsam, işimi önemsediğim, bunun herkesin

oynayabileceği bir oyun olduğunu düşünmediğim içindir. Chamberlain'in ağzının payını verebilirdim. Uzman olanın bir sorundan şakayla sıyrılmaya ihtiyacı yoktur. İnsanlığımıza en yakın olduğumuz yerdir burası. Kendinden başka kimsenin işine yaramayan, yararsız bilgi. Bilginin yararlısı da iyidir ama yüreksizler içindir, öteki aslolandır; sadece zayıf bir ışıkla aydınlatır ortalığı, nereyi ne kadar aydınlattığı değil, aydınlatmanın kendisi önemlidir, karanlığa karşıdır ve Tanrının amacından Tanrıyı çıkardığında geriye kalandır. Şiiri önemsemediğimi sanma sakın. Önemsiyorum. *Diffugere nives (Uçuşan Karlar)* mızrak gibi delip geçiyor beni. Hiç kimse Horatius kadar iyi anlatamaz bir gün ölüp gideceğini — toz ve gölgeye dönüşeceğini ve ne yapılan iyi işlerin, ne de birilerini ikna etmeye çalışmanın seni geri getirmesi mümkün değildir. Hem Latince'de hem de Yunanca'da yazılmış şiirlerin en güzelidir bana kalırsa; ama Horatius 15. Dizede asla *"dives"* diye bir sözcük yazmamıştır ama bugün hangi düzeltilmiş metni açsan bunu bulursun ve ben aslında ne yazdığını adım gibi biliyorum. Şimdi çıkıp "E ne yapalım yani?" diyecek biri varsa derhal beş yüzyıl öncesine gönderilmesi gerekir, modernin ilk yıllarına, bu yüzden adına hümanizm deniyor ya zaten. Eski metinlerin keşfedilmesi, insanlığa yapılabilecek en yüce hizmettir — Erasmus'a şükran duymalıyız —. Birilerinin yapması gerekiyor bu işi. İnsanlığa işlenebilecek bir damar sunuyor el yazmaları: uzmanlık da elimizden alınanların bir kısmını yerine koymaya

çalışıyor — Tanrının korumayıp yok olmaya bıraktıkları yalnızca değersizler değil.

POLLARD: Yeter — yeter Housman! — güneş pırıl pırıl tepede; Cumartesi ikindisi! — Mutluyum! En iyiler, iyi oldukları için bugüne kalıyorlar zaten.

HOUSMAN: Ah Pollard. Hasattan sonraki mısır tarlasını gördün mü hiç? Anız kalır sadece geriye ve orada burada, mucize kabilinden ayakta kalmış birkaç sap görürsün. Neden o saplar sağ kalmıştır? Hiçbir nedeni yok. Ovidius'un Medea'sı, Virgilius'un arkadaşı ve kimilerine göre yazarlıkta rakibi olabilecek denli iyi Varius'un Thyestes'i, Aiskhylos'un kayıp Troya savaşı üçlemesi... sadece adları ve bir iki dizelik parçalarıyla tanıdığımız yüzlerce Yunan ve Latin yazarla birlikte unutulanların demetine bağlanmışlardır. — ve orada burada bir mısır sapı, bir deve dikeni, bir gelincik hâlâ ayaktadır ama bunun hiçbir anlamı yoktur.

POLLARD: Sen ne istiyorsun biliyor musun?

HOUSMAN: Ne istiyormuşum?

POLLARD: Bir anıt. Housman buradaydı, diyen bir anıt.

HOUSMAN: Ah, yakalandım desene.

POLLARD: Selin önüne çit dikmek bu.

HOUSMAN: Propertius çalışmalarımı özetleyen bir cümle.

POLLARD: *(şerefe içerek)* Sana ve Propertius'una. Jackson'un yanındaki kız kim? Tanıyor musun?

HOUSMAN: Hayır. Evet. Bir kere büroya gelmişti.

POLLARD: Şimdi bakma ama.

HOUSMAN: Bakmıyorum.

POLLARD: *(şerefe içerek)* British Museum'un kütüphanesinde çiftleşenlere! İnsanlığın gelişiminin toplamını elle tutulur hale getirenlere!

HOUSMAN: *(şerefe kaldırır)* Okunaksızlığın doğal ve insaflı tükenişine karşı duranlara! Ne kadar da bize özgü. El yazmalarını geri getir...

POLLARD: Bitti mi? Herkes gidiyor galiba.

Housman piknik sepetini toplamaya başlar.

HOUSMAN: Matbaanın bulunuşuyla birlikte basılan süprüntü deryasını düşününce, uygarlığın nimetlerinden kuşku duymaya başlıyorsun. *Filoloji Dergisini* her elime alışımda kuşkularım yoğunlaşıyor. Hayır. Toparlanıyorlar. Ah! — ödülleri dağıtıyorlar! Gel hadi!

(Çıkarlar. Housman *piknik sepetini alır.*

Başka bir yer — gece.

Jackson pijamalı, üstünde robdöşambr, el yazısıyla doldurulmuş bir kağıdı yüksek sesle okumaktadır, mütevazı bir gümüş kupa ortalarda bir yerlerdedir.)

JACKSON:

"Tanrılardan biri gibi kutsanmış

Yanında oturan Gençlik'te

Hep seni gördüm ve seni duydum,

Usulca konuşur, tatlı tatlı gülümserken sen.

Çırpınan kalbimle sana bakardım..."

Hmmm. Sen mi yazdın bunu?

(Housman iki kupa kakao ile girer. 0 da yatak kıyafetiyledir.)

HOUSMAN: E aslında Sappho. Yani aşağı yukarı işte.

JACKSON: *(düşünür)* Hmm. Şu senin habire okuduğun öpüşmeyle ilgili şiir nasıldı?

HOUSMAN: Catullus. "Beni bin kere öp sonra yüz kere daha."

JACKSON: Evet. 0 bunun fazla ateşli olduğunu düşünebilir. Şiir ne kadar üzüldüğümü anlatmalı, sadakatsizliği için onu azarlayan ama bağışlamaya da hazır olduğumu gösterecek bir şey bulmamız lazım. Adını ağaçlara kazıdığım, diyen o şair hangisiydi?

HOUSMAN: Propertius. Bence biraz saçmalamaya başladın — alt tarafı saçını yıkayacağı için bu gece çıkmayacağını söyledi.

JACKSON: Ama biletleri falan her şeyi ayarlamıştım! Ne zaman parmağını şıklatsa gidiyorum ben, bir de onun yaptığına bak şimdi...

HOUSMAN*: Quinque tibi potui servire [fidelitur annos*]

JACKSON: Ne?

HOUSMAN: Beş yıllık sadık kölen.

JACKSON: Aynen öyle. Aslında iki hafta ya neyse.

HOUSMAN: Burada karşı karşıya olduğumuz sorun şu; azarlayan şiirler kendini fahişe gibi, mutlu şiirler de senin fahişenmiş gibi hissetmesine neden olacak; bu durumda daha *carpe diem* bir yol tutturmalıyız bence, nerede olursan ol, der hep gonca gül, mezarlık sessiz ve gözden ırak, ama kimse birbirine açmaz kucak.

JACKSON: Bunu benim yazdığıma dünyada inanmaz!

HOUSMAN: Ah canım Mo, ne olacak senin bu halin?

JACKSON: Orkestra çukurlarında da pek kucaklaşma olamıyor.

HOUSMAN: Peki buldum. — "Eğer her öpücüğü ödeteceksen böyle, istemem bu çaldığım sonuncusundan başka" — bir oğlana yazılmış ama boşver — oldukça ilginç bir şiirdir bu aslında: tuus yerine *vester* kullanılmış

JACKSON: Senin bana asıldığını düşünüyor.

HOUSMAN: — birinci tekil yerine birinci çoğul. Ne?

JACKSON: Rosa bana asıldığını söyledi.

HOUSMAN: Peki ne demek istedi?

JACKSON: Anlarsın işte.

HOUSMAN: Sen ne dedin?

JACKSON: Bunun çok saçma olduğunu söyledim. Biz dostuz. Oxford'dan beri dostuz hem de, sen, ben ve Pollard.

HOUSMAN: Pollard'ın da sana asıldığını düşünüyor mu?

JACKSON: Pollard hakkında bir şey söylemedi. Asılmıyorsun değil mi Hous?

HOUSMAN: Sen benim en iyi dostumsun.

JACKSON: Ben de aynen öyle dedim, tıpkı...

HOUSMAN: Theseus ve Pirithous gibi.

JACKSON: Üç Silahşörler gibi.

HOUSMAN: Buna ne dedi peki?

JACKSON: Üç *Silahşörleri* okumamış.

HOUSMAN: Ama anlamıyorum. Yani sadece cumartesi günü, Ealing'den eve gelene kadar trende mi anlamış?

JACKSON: Herhalde. Evet. Chamberlain'in o gün orada olması da biraz tuhaftı zaten.

HOUSMAN: Neden?

JACKSON: Öylesine. Tuhaf işte. Tuhaf bir rastlantı. Sana söylemek istiyordum zaten.

HOUSMAN: Neyi?

JACKSON: Onunla pek sıkı fıkı olmasan iyi olur, yanlış anlaşılabilir.

HOUSMAN: Chamberlain'in bana asıldığını mı düşünüyorsun?

JACKSON: Hayır, tabii ki hayır. Ama dairede birileri bir şeyler duymuş onun hakkında. Şimdi ondan bahsettiğim için kızma bana. Kafana bir şey kakmak istemiyorum ama umarım ne yaptığını biliyorsundur Hous: Bak, ben Rosa'ya karşı çok güçlü bir şeyler hissediyorum; öteki kızlar gibi değil hiç, hatta kız işte deyip geçebileceğim biri de değil, kendin gördün zaten, o bir kadın, biz birbirimizi seviyoruz.

HOUSMAN: Çok memnun oldum Mo. Onu ben de çok sevdim.

JACKSON: *(memnun)* Gerçekten mi? Seveceğini biliyordum. Sen benim dostumsun, ben de senin, sana bir kerecik sordum, oldu bitti işte. Delinin teki olduğunu söyleyeceğim Rosa'ya. El sıkışalım mı? *(Jackson elini uzatır, Housman tutar.)*

HOUSMAN: Memnuniyetle.

JACKSON: Hâlâ dostuz.

HOUSMAN: Can yoldaşıyız.

JACKSON: Tıpkı şu bilmem kimler gibi.

HOUSMAN: Theseus ve Pirithous. İkisi de kraldı. Ölümüne vuruşmak için savaş alanında karşı karşıya geldiler ama görür görmez hayran kaldı iki düşman birbirine ve o günden sonra can yoldaşı oldular, birlikte maceralara atıldılar. Theseus hayatı boyunca olmadığı kadar mutluydu artık. Birbirlerine asılmadılar. Birbirlerini sevdiler; kahramanlar çağında erkekler nasıl sevdiyse birbirlerini öyle sevdiler, efsanelere ve şiirlere gerçek dostluğun örneği olarak geçtiler birlikte, antik dünyanın ortasında, ideal şövalye erdemlerini gösterdiler. Erdem! Ne oldu ona söylesene! Uzun solukluydu oysa — yüzyıllarca! — Sokrates zamanında gençliğin güzelliğine hayranlık duymak bir erdemdi, güzel olmak, hayranları olmak erdemdi, hâlâ yaşıyordu, belki biraz kirlenmişti, biraz kendinin gölgesiydi ama olsun, hâlâ yaşıyordu, çalıştığım Romalı şairler canları çektiği gibi oğlanlar ve kadınlar için rekabet edip

dururlar. Horatius koşu sahasında Ligurinus için aşk gözyaşları dökerken erdemliydi. Bittik artık ha, Mo? Erdem kadınların kaybetmek zorunda olduklarıdır, geriye kalanı da at gitsin. Pollard da sana asıldığımı düşünüyor, tam olarak bunu düşündüğünden emin olmasa da. Buradan çıkıp yakınlarda başka bir yere taşınmama kızar mısın?

JACKSON: Neden ki? Ah...

HOUSMAN: Yine de arkadaş kalacağız, değil mi?

JACKSON: Oh!

HOUSMAN: *Tabii* ki Rosa anladı! — *tabii* ki o anlayacaktı!

JACKSON: Ah!

HOUSMAN: Gerçekten bir an için bile kuşkulanmadın mı?

JACKSON: Nereden anlayabilirdim? Sen de herkes gibi... yani normal görünüyordun. 0 Estetler falan gibi değilsin — *(öfkeli)* nereden bilebilirdim?

HOUSMAN: Yani Üç Silahşörler gibi giyinseydim kuşkulanacak mıydın? Hayatımın yarısı sensin. Bir kere Hades'e pikniğe gitmiştik. Orada adada bir köpek vardı, kaybolmuş, sevimli bir köpek ve nasıl becerdiyse hiç ıslanmadan sandala atladı kendini kurtarabilmek için. Köpeği hatırlıyor musun? Pollard'la ben İngilizce mi, Latince mi şiir için daha uygun diye tartışıyorduk — köpeği de kattık

tartışmaya: kayıp köpek genç adamı sever — kayıp genç adamın sevdiği köpek, genç adam köpeği kayıp sever; Latince ile baş edemezsin: Uyumlu sözcükleri yan yana getir, sözcüklerin bitimi sana kimin neyi sevdiğini, kimin genç, kimin kayıp olduğunu söyler, eğer Latince'den anlamıyorsan, çek git evine, kaybetmişsindir! Sen köpeği öptün. 0 günden sonra bunun dışında kalan ne varsa boşunaydı, saçmaydı: insanın hayatını okumaya adaması fikrinin saçmalığı...

JACKSON: *(kafası karışmış)* Köpek mi?

HOUSMAN: *(haykırarak)* Ah keşke hiçbir şey söylemeseydin! Herşey nasılsa öyle kalabilirdi!

JACKSON: *(bildirimde bulunur gibi)* Bu senin hatan değil. Bütün söyleyeceğim bu. Korkunç bir şey ama senin suçun değil. İlk taşı benim atacağımı falan düşünme sakın. *(sessizlik)* Şimdiye kadar nasılsak öyle kalacağız.

HOUSMAN: Ne dediğinin farkında mısın Mo?

JACKSON: Kimseye söylemeyeceğim. Biz eski dostuz.

HOUSMAN: Teşekkür ederim.

JACKSON: Büyük bir şanssızlık bu ama bizim aramızda sır olarak kalacak. Bu çevrede bu iş için bir sürü saygın ev vardır — işe gelirken her zamanki gibi aynı trene

bineceğiz ve eminim çok kısa sürede hayatının kadınına rastlayacaksın ve üçümüz gülüp geçeceğiz bütün bunlara — Rosa'yla yani. Buna ne diyorsun? Seni şaşırttım, değil mi? Tamam mı? Anlaştık mı? *(Jackson elini uzatır. Housman'a düşen ışık dışında, karanlı*k.*)*

HOUSMAN:

Benim için değil kalışları, kim ne diyebilir ki?

Benim için değil durmaları, bakmaları.

Uzattığı eli sıktım ve tutup kalbimi yırttım.

(AEH'ye ışık.)

Ve hayatımın bende kalan yarısını alıp kendi yoluma gittim.

(Housman karanlıkta kalır.

AEH üstünde kitaplar, bir hokka ve bir kalem olan bir masada oturmaktadır.

Başka bir yerde eşzamanlı olarak, birkaç adamdan oluşan bir Seçici Komite toplanmıştır. "Komite" bir Başkan, birkaç konuşmacı ve Postgate'ten oluşmaktadır. Hepsi cüppelidir.)

AEH: Uyuyor muyum, uyanık mı? 200 cesedin bulunduğu savaş alanına vardığımızda gece bastırmıştı. 197'sinin hiç sakalı yoktu: 198'incinin çenesinde bir tutam

sakal vardı; 199'uncunun takma sakalı yerinden sökülmüş, sol kulağının altına yapışmıştı, 200'üncünün başı uçurulmuş ve baş hiçbir yerde bulunamamıştı. Soru: Kayıp baş sakallı mı, takma sakallı mı, yoksa sakalsız mıydı? Bay Buecheler söyleyebilir size. Sakalı vardı çenesinde. Sadece yürüttüğü mantığa bakmanızı söylüyorum. Çünkü bir el yazması eksikse, o kayıp parçada Bay Buecheler'in orada bulunmasını istediği bir şey yazılıdır mutlaka ve uzmanlar bu güne dek onun bu akıl yürütmelerinde bir zaaf saptayamadılar.

BAŞKAN: *(mektupları okuyarak)* "Son on yıldır, klasikler temel ilgi alanım olmuş...

AEH: Bu adamlara fazla zaman harcadım.

BAŞKAN: Bay Housman için yazılmış referansların örnekleri tartışmaya sunuldu.

AEH: Bay Marx'ın tahminleri, kaliteleri açısından üç katmanlıdır; birincisi Bay Marx'ın tahminleri, ikincisi genel olarak insanlığın yapmış olduğu tahminler, üçüncüsü de bir takım işe yaramaz adamların tahminleri.

KOMİTE: Postane Kâtibi mi?

BAŞKAN: Patent Dairesi... kendisini destekleyenler arasında Oxford ve Cambridge Latince profesörleri, *ve* Dublin'deki Yunanca Profesörü *Classical Review* dergisinin editörü... Magdalen'in Başkanı Warren...

AEH: Francken'ın cehaletinin genişliği ve çeşitliliği gerçekten göz kamaştırıcı. Planındaki aptallık ve uygulamasındaki dikkatsizlikle kullandığı *apparatus criticus* elinde patlayan bir bombaya dönüşüyor, Breter'in Manilius için kullandığı apparatus'tan bile kötü, bu güne dek onun kadar kötüsüne hiç rastlamadım.

BAŞKAN: Sevilen biri midir?

AEH: Aynı değerde iki el yazmasıyla karşılaştığında, iki yonca demeti arasında kalmış eşeğe döner, ancak demetlerden biri önünden alınırsa eşek olmaktan kurtulabileceğini sanır.

POSTGATE: Eee, hakkında iyi şeyler duydum.

AEH: Saptamaları tümüyle yalanlanamayacak kadar vahşi, akla gelebilecek her türden gafı anlaşılmayacak kadar karman çormandır ve asıl işe yarayacak bilgileri inatla saklamasındaki neden, insan zekâsının saygınlığına gölge düşürecek kendi saptamalarına yer açma amacında gizlidir.

KOMİTE: *(okuyarak)* "Bay Housman altıncı sınıflara verdiğim dersi üstlendiğinde, disiplinli ve sempatik bir öğretmen olduğunu kanıtlayarak..."

AEH: Kıt edebiyat bilgisi nedeniyle, ne cahilliğe karşıdır ne de garabetler onu şaşırtabilir, nahoş ve kabul edilemez ne varsa hepsinden zevk alan bir yapısı vardır; işte bu nedenle Bentley'in *privos'una* karşı *pronos'u* daha şiirsel olduğu

gerekçesiyle savunmuştur, gerçi Bentley pronos'un şiirsel olmadığını değil, Latince olmadığını iddia ediyordu.

KOMİTE: *(okuyarak)* "Bentley'ın arzuladığı zekâ ve yakınlık..." Bu Warren'ınki. "...bende iz bırakan nadir öğrencilerin, en ilginci ve en dikkate değer olanı..."

BAŞKAN: ...ve Trinity'den Robinson Ellis..." Kişisel olarak Bay Housman'ı her zaman cana yakın ve alçakgönüllü bulmuşumdur."

AEH: Hiçbir sözcük Ellis'in elinden kurtulamaz, yeter ki pek de anlamsız kaçmayacak, yakın anlamlı bir sözcük bulabilsin atmayı planladığı sözcüğün yerine. Onun akıl yürütmesini takip etmeye çalışmak, zekâ özürlü bir çocukla kesintisiz bir iletişim kurmaya çalışmak kadar umutsuz. Doğuştan bilim düşmanı bir adamla karşı karşıyayız. Bu adam bütün Avrupa'yı, İtalyan rönesansı kalıntılarıyla doldurabileceği kullanılmış kağıt bulabilmek için altüst etmiş biridir ve okurunun batıl inançlarından kaynaklanan taleplerini dikkate alıp, çalı dikeninden üzüm, deve dikeninden incir dermenin daha iyi olacağına ikna olur.

BAŞKAN: Ee... Profesör Postgate?

POSTGATE: Hmmm.

AEH: Ancak Bay Postgate'in marazi dikkati II. Dörtlükteki modo'da uyuya kalmış ve dilbilimine iyi geceler deyip yatmıştır.

KOMİTE: Evet. Si? ne diyorsunuz Postgate?

AEH: Bay Postgate'in 33'te "rıoctes" yerine bulduğu *"voces"* için ise ne diyeceğimi gerçekten şaşırmış durumdayım.

POSTGATE: Bir noktayı belirtmek zorundayım.

AEH: *(devam ederek)* Yaptığı değiştirme, ağıtı, baştan sona saçmalığa boğmuştur.

POSTGATE: Bay Housman'ı bu göreve başvurmaya ben kışkırttım. Bana kalırsa İngiltere'deki en iyi klasik uzmanı. Propertius konusunda her zaman haklı olmasa da.

BAŞKAN*: (oturumu kapatarak*) *Tempus fugit. Nunc est bibendum. (Komiteye düşen ışık azalır.)*

AEH: Bu sıradan bahçeyi bir düzene koymaya çalışırken sıkıntıya düştüğüm, acı çektiğim zamanlarda, Dr. Postgate'i Propertius elyazmalarının yarattığı karmaşayı derleyip toplayabilmek için her önüne gelen çiti yıkarken bulurdum. Kullandığı bütün araçları iki uçluydu, ne ki tahmin edilebileceği gibi iki ucu da kördü. Bunun zor olduğunun farkındayım ama önemli olan birinin bu işi üstlenmesi... *(Postgate aydınlanır.)*

POSTGATE: *(kızgın)* Profesör Housman'ın *stemma codicum'u* temelde sorunludur — öyle bir iki sözcük falan değil neredeyse tamamı yanlıştır. Housmanın,

Baehrens'in Neapolitanus'a düştüğü tarihe bu kadar bel bağlaması büyük hatadır.

AEH: Haberi aldın mı?

POSTGATE: Sana yanıt veren benim zaten. Maksadım bu kez seni rezil etmek, bilesin.

AEH: Gazete haberleri.

POSTGATE: Ah...

AEH: Oscar Wilde tutuklandı.

POSTGATE: Ah...

AEH: Seni kırdığımı bilmiyordum Postgate.

(Postgate çıkar.

Gazetelerini okumakta olan Stead, Labouchere ve Harris aydınlanır.

Bir demiryolu aracında olabilirler.)

STEAD: Suçlu bulundu ve iki yıl kürek cezasına mahkûm edildi!

LABOUCHERE: *(okuyarak)* "Estetik kült o iğrenç görüntüsüyle birlikte ortadan kaldırıldı."

HARRIS: *(okuyarak)* "Camları açın! Temiz hava dolsun içeri! ... Dramatik Eleştirmenimiz tarafından kaleme alınmıştır."

LABOUCHERE: Labouchere kararnamesine dayanılarak suçlu bulundu!

AEH: Kim şu bileklerine kelepçe vurulmuş genç günahkâr

Ve ne yapmış ki arkasından bağırılıyor, sallanıyor yumruklar?

Ve neden ona her bakanın vicdanında bir yerler sızlar

Ah onu saçlarının rengi için hapsediyorlar.

HARRIS: Yalvardım ona ülke dışına çıksın diye. Hyde Park'ın köşesinde üstü kapalı arabam ve Gravesend'de onu Fransa'ya götürmeye hazır bekleyen bir teknem vardı, üstelik...

LABOUCHERE: *(Stead'e)* İki yıl kesinlikle yeterli değil. *(Harris'e)* Hayır Frank öyle bir şey yapmadın. Gidip Cafe Royal'da pişkin pişkin marifetlerini anlatmasını söyledin. *(Stead'e) Yedi* yıla mahkûm edilmesini istemiştim.

HARRIS: ... teknede bir şişe Pommery eşliğinde ıstakozlu akşam yemeği ve İngilizce, Fransızca kitaplardan mürekkep bir küçük kitaplık bulacaktı.

LABOUCHERE: Bana baksana sen, sen ona tekne değil, Cafe Royal'de masa ayarladın. *(Stead'e)* Bugünkü Başsavcı beni, en kararsız jürinin bile iki yıl mahkûmiyeti onaylayacağına ikna etti.

HARRIS: Bunu Tasarıyı baltalamak için yaptığını söylemiştin.

LABOUCHERE: Sana kim inanır ki?

STEAD: Eğer Oscar Wilde'ın tercihi el değmemiş bakirelerden, hatta diyelim ki 16 yaşındakilerden yana olsaydı, kimse kılına bile dokunmazdı adamın.

LABOUCHERE: Stead yasa tartışmaları başlamadan önce bana, Londra'nın bazı semtlerinde erkekler arası kepazeliğin, bakirelerle yaşananlar kadar ciddi bir sorun haline geldiğini söylediği için öyle yaptım.

HARRIS: Londra'nın bazı semtlerinde bakirelerle ilgili sorun yaşanmıyor.

STEAD: 0 dünyanın diliyle bile söylendiğinde müstehcen kaçacak zevkler tadılıyor bazı semtlerde.

HARRIS: Bence de.

(Onları aydınlatan ışık kararır.)

AEH*:* Şimdi parmaklarında bu üstüpü ve zincir ayaklarında

Ve Portland taşocağında ayazda ve sıcakta

Ve kürek cezasından arta kalan dar zamanlarda

Lanetler Tanrıyı verdiği renk için saçlarına

(Sandalda Üç Adam kürek sandalla girer. Jerome kürek çekmekte, Chamberlain (George) banjo çalmaya çalışmaktadır. (Frank) Harris'in elinde A Shropshire Lad'ın *ilk baskısı. Chamberlain 11 yaş daha ihtiyar, bıyık*

bırakmış, canlı renkli bir blazer ceket giymekte.]erome ve Harris'te "kriket pantolonları"nın üstünde tüvid ceketler.)

CHAMBERLAIN: Ta — ra — ra... Sağını çek Cey. Ta — ra — ra — boom—

JEROME: Küreğe geçmek ister misin?

CHAMBERLAIN: Hayır sen çok iyi çekiyorsun... boom — di — di —

HARRIS/JEROME: Kes sesini George.

HARRIS: Acıkan var mı?

CHAMBERLAIN: Harris, Henley'den ayrıldığımızdan beri hiçbir şey yapmadı.

HARRIS: Chamberlain nehirde sandalla gezeceğimizi söylediğinde, ben de yolcuları bir taraftan öbür tarafa taşıyan bir sandalı kastettiğinizi sanmıştım, kürekleri yolcunun çekmek zorunda olduğu bir düzenleme gelmemişti aklıma. Kişisel olarak bu sandalın bulunduğu yerden kıpırdamasını istemek için hiçbir nedenim yoktu ama birileri tutup bana dedi ki...

CHAMBERLAIN/JEROME: Kes sesini Harris!

CHAMBERLAIN: Neredeyiz Cey?

JEROME: Reading'e geliyoruz.

CHAMBERLAIN: Reading! *(Nehrin yukarısına bakarlar.)* Zindan'ın önünden geçecek miyiz?

JEROME: Belki Oscar bizi görür geçerken... Savoy'da hep nehir manzaralı yer isterdi.

HARRIS: *(ciddi)* Fahişeler sokaklarda dans ederlerdi.

CHAMBERLAIN: Cey de öyle.

JEROME: Hiç de değil — Popüler bir gazetenin editörü olarak birşeyleri duyurmak benim görevim tabii, ama onun sırlarının böyle uluorta ifşa edilmesindeki dolaylı katkımla gurur duymadığımı söylemek

CHAMBERLAIN/HARRIS: Kes sesini Cey!

JEROME: Pişman değilim. Eğer talihsizliğini beyefendi gibi kendine saklamış olsaydı, pişman olabilirdim belki.

CHAMBERLAIN: Beyefendi pozları takınsaydı.

JEROME: Kesinlikle. Tabii öyle yapsaydı bu kadar ünlü olamazdı. İngiliz yaşamı ve mektuplarında yozlaşma çıkmaz sokaktır. Biz gücümüzü kamuya faydalı bir mizah anlayışından alıyoruz. Faydalı mizah ve birinci sınıf maval. Shakespeare'i al...

CHAMBERLAIN: Ya da senin yaptıklarını...

JEROME: Ben kendimi övemem.

CHAMBERLAIN: Tamam, Harris, sen bacaklarından tut.

HARRIS: Robbie Ross bana bu adamın şiirlerini verdi. Oscar'ı hapishanede ziyarete gittiğinde okumak için ezberlemiş birkaçını.

JEROME: Ah, evet — Gasse söylemişti, Robbie'nin sevdiği bu Houseboat denen adam kim peki?

HARRIS: Houseboat değil. A.E.Housman.

CHAMBERLAIN: Alfred Housman mı?

HARRIS: Sanırım Shropshire'de yanlış insanlarla birlikte olmuş. Onunki kadar "ölsen daha iyi" diyen başka kitap okumadım hayatımda.

CHAMBERLAIN: Öyleyse kesinlikle aynı Housman'dan bahsediyoruz.

HARRIS: Kimseye kurtuluş yok, vurulmamış, asılmamış ya da bıçaklanmamışsan, kendini öldürürsün mutlaka. Hayat lanetlenmiştir, aşk ateşe yanmaktır, tanrı zalimdir ve vişne tomurcukları ah ne güzeldir!

CHAMBERLAIN: Latince profu.

JEROME: Ama Yunan kafasıyla değil mi George?

CHAMBERLAIN: Üç dört yıl önce bizler gibi biriydi burada.

JEROME: Uranya kafasıyla, yani.

CHAMBERLAIN: Kesin bir şey söylemek mümkün değil.

JEROME: Ben söylerim. Kılığında göze batan bir şey var mı?

HARRIS: George'un tam tersi gibi mi yani?!

JEROME: Bu Önemli bir nokta, ha George?!

CHAMBERLAIN: Ötekini çek Cey.

JEROME: Sen çekmek ister misin?

(Sandal çıkar.

AEH yıldızlı bir gecede tek başına. Uzakta havai fişekler atılmakta.

Haziran 1897. Jübile gecesi.)

AEH*:* Herkesin derdi

Uçucu ve geçici

Aşka düşmeleri,

Şansları, şöhretleri.

Benimkiler hep yakıcı

Benimkiler hep kalıcı

Dert ne zaman çalsa kapımı,

Hep hazır bulur beni.

(Chamberlain onu en son gördüğümüz yaşta, bu kez sokak kıyafetleriyle bir tepe başında yanına gelir.)

CHAMBERLAIN: (AEH *ile eşzamanlı)*

Dert ne zaman çalsa kapımı,

Hep hazır bulur beni.

Ötekini çek.

AEH: *(memnun)* Chamberlain! Yıllardır aklıma bile gelmemiştin. Bıyık bırakmışsın.

CHAMBERLAIN: Merhaba eski dostum. Yakışıyor mu bilmiyorum, kendi kendine uzayıp gidiyor işte.

AEH: Bence çok yakışmış.

CHAMBERLAIN: Eski halini bilen biri olarak, bu olgun yaşını görebileceğine hayatta ihtimal vermezdim.

AEH: Ne zaman?

CHAMBERLAIN: Her zaman. Pek mutlu günler değildi, sanırım. Özellikle Jackson Hindistan'a okul müdürü olarak gittiğinde. Yok — daha önce daha da kötüydün. Yok, ondan sonra daha kötü olduğun bir dönem vardı; evlenip buradan tamamen ayrılmak üzere son kez geri döndüğünde. Yok, bir dakika — daha önce — hani şu bir hafta ortadan kaybolmuştun. Nehirden başka bir ihtimal gelmemişti aklıma. Ama sonra birden ortaya çıktın, üstelik kupkuruydun. Sana söylemiştim değil mi?

AEH: Neyi? Ha... Evet... tabii söyledin.

CHAMBERLAIN: Belki de şiir yazmaman daha iyi olurdu.

AEH: Haklısın.

CHAMBERLAIN: Yani bir kötü rüzgâr esmekte, uzak ülkeden gelip ağaçlı tepelerden, sazlıklardan geçerek.

AEH: Sana bir öğüt vereyim Chamberlain; bir arkadaşının şiirlerinin belini kırman, onları okuduğunu göstermez...

CHAMBERLAIN: Sözcüklerine bayılıyorum ben, "Ah, ben ve o, ikimiz beraber, çılgın dalgalarında büyük suyun, sıcak iklimlere yelken açıyorduk..." Jackson'a ne oldu?

AEH: Emekliye ayrıldı, Kanada'ya yerleşti, kanserden öldü.

CHAMBERLAIN: Eee, ne de olsa hızla boy atsa da defne, kurur gider gülden evvel.

AEH: Bu iğrenç bir alışkanlık Chamberlain — seni men ediyorum.

CHAMBERLAIN: Ah, hepsini seviyorum, gerçekten seviyorum. Rüzgâr, evvel, sazlık. Bütün o güzelim sözcükler. Asla ne demek olduğunu bilemezsin. Ama gerçek şiirdir hepsi, tartışmasız. Seni gidi sinsi tavuk. Allah bilir Tescilli Marka Dairesi'nde şiir yazıp durdun.

AEH: Pek sayılmaz. 0 dönemden iki yıl sonra, 95'in başlarında, birşeyler dürttü beni, kışkırttı. 0 yılın ilk beş ayında kitabın yarısını yazdım, gerçi sonra biraz duruldum ama. Tuhaf bir şekilde, müthiş heyecanlı olduğum bir dönemdi.

CHAMBERLAIN: Oscar Wilde davasının olduğu dönem.

AEH: Evet doğru Chamberlain. Biyografi yazarı olmalıymışsın sen.

CHAMBERLAIN: Peki ya Shropshire'da sinekler gibi ölüp giden o genç çiftçiler, köylü oğlanlar — hiçbir şey kazanmadan, yabancı topraklarda vurulup gidenler.

AEH: Hayal gücümün gördüğü manzaraya dahildi hepsi.

CHAMBERLAIN: "Çünkü bir erkeğin söylemesinin yakışık almayacağı kadar sevdim seni..."

AEH: Kendini tutar mısın lütfen?

CHAMBERLAIN: "Fakat bu kadersiz aşk sürecek

Tutkusuna verdiğin yanıt havada eriyene dek."

Peki kitaba almadığın şiirleri gönderdin mi Jackson'a?

AEH: Hayır.

CHAMBERLAIN: Ölene dek saklayacak mısın?

AEH: Bu bir inceliktir. İtiraf, savunmasız olana yöneltilmiş bir şiddet eylemidir. Havai fişekleri görüyor musun? Yaşlı kraliçenin pırlanta yıldönümü. Unutma ki Victoria dönemi şairiyim ben.

(Katherine gelir yanlarına, otuz beş yaşındadır. Chamberlain de yanlarında kalır.)

KATE: Clee'den Heaven'e dek şenlik ateşleri yanıyor!

AEH: Müthiş bir manzara. Sadece güneyden batıya doğru elli iki ateş saydım. En büyük ateş Malvern'dekiydi ama bir saate kalmadan söndü.

KATE: Clent'teki de büyük bir ateş. Oğlanlar da burada.

AEH: Ben tanıyor muyum ki onları?

KATE: Senin yeğenlerin onlar Alfred!

AEH Ah, senin oğlanlar, tabii ki tanıyorum.

KATE: Millingtonlar da burada. Bayan Millington hiç de iyi bir Shropshire rehberi olmadığını söylüyor. Hughley kilisesine bakmaya gitmiş, çan kulesi bile yokmuş kilisenin, intihar edenlerle dolu mezarlığından hiç bahsetmeyelim.

AEH: Belki bir gün düzeltilebilir... Zaten beş yüz bastığı halde birinci baskısı bile tükenmemiş, iki pound, altı şilinlik bir kitabın hacıları Hughley'e çekeceğini ummamıştım hiç. Üstelik orayı hiç görmedim, sadece adı hoşuma gitmişti.

KATE: Laurence ailenin şairinin *kendisi* olduğunu sanıyordu ama şimdi senin kitabın tamamını ezbere biliyor, sevdiği şiirleri ezberden okuyor. A *Shropshire* Lad'in okuduğu şiir kitaplarının en iyisi olduğunu söyleyen bir adamla tanışmış.

AEH: Umarım kimse onun yazdığı şiirleri bana atfetmeye kalkışmaz.

KATE: Seninle gurur duyması çok hoş bence.

AEH: Tabii ki çok hoş.

KATE: Sen hepimizi çok onurlandırdın ve şaşırttın. Clam dedi ki "Alfred'in kocaman bir yüreği var."

AEH: Hayır ilgisi yok, hüzünlüydüm çünkü yakamı bırakmayan sürekli bir boğaz ağrısından muzdariptim. Yıllarca sürdürebilirdim şiir yazmayı, allahtan bir boğaz pastili markası hatırladım da, iyileştim.

KATE: Boğazın mı ağrıyordu?

AEH: Dergilerdeki uzlaşmaz polemiklerimin cezası. Mankafa olmakla akıllılık ettin Kate, kimse sana bulaşamadı.

KATE: Dinle bak, tarlakuşları şafağı müjdeliyorlar.

AEH: Ya da dünyanın sonunu.

KATE: Ah, ah! Hiç değişmemişsin. Hep o eski Alfred! *(çıkar)*

AEH: Ama değişmek istedim. Gündüz hemşiresi "bir karakter"e dönüşmemden kârlı çıkacaktı, Evelyn'in şakacısı. Derslerimi daha popüler hale getirmeye çalışıyordum ve hâlâ University College anılarıyla doluydu kafam, sorun öğrencilerin o anda orada olduğunu fark etmekle çözülebiliyordu. Hall'daki akşam yemeğinde komşuma uyarıda bulunup bir sansasyona neden olabilirdim. Ne için uyarı yapabilirim diye düşünüp duruyorum. Trinity'de her şeye kusur bulmamla ve yabaniliğimle tanınırım. Bazıları da sadece utangaç olduğumu düşünüyordu — saygısız salaklar! — Yine de azimliyim. Nezakete ancak salaklar katlanabilir ve Cambridge bu özel eğlence için sonsuz bir alan sunar. Creme brulee'yi Trinity'e ben tanıttım, ama eğer bu yetmiyorsa, insanlarla konuşabilirim. Hâlâ biniyor musun bisiklete?

CHAMBERLAIN: Evet, Robertson marka. Kardeşin Laurence'ı tanıyorum. Bir tür gizli örgüt üyesiyiz ikimiz de, Charonea Düzeni, Thebai'nin kutsal Birliği gibi. Bize ne denmesi gerektiğini tartışıyoruz. "Homoseksüller" önerildi.

AEH: Homoseksüeller mi?

CHAMBERLAIN: Eğer adımız olmazsa biz de olamayız.

AEH: Homoseksüeller mi? Bu barbarlık kimin eseri?

CHAMBERLAIN: Ne olmuş ki?

AEH. Yarısı Yunanca, yarısı Latince!

CHAMBERLAIN: Haklı olabilirsin. Peki bu arada bana ne oldu?

AEH: Bilmiyorum, hiç görüşmedik. Sanırım bir tür dipnot oldun. *(dinler)* Dinle!

"Marsaillaise"in hafif hafif çaldığı duyulur.

CHAMBERLAIN: "Marsaillaise". Tuhaf değil mi? Kraliçe'nin yıldönümünde çalması yani.

AEH: Oscar Wilde Fransa'da, Dieppe yakınlarındaki bir sahildeydi. Hapisten çıktığında kitabımı gönderdim.

(Chamberlain'in tarafı kararır.

Çocukların söylediği "Marseillaise'i yavaş yavaş Oscar Wilde'ın güçlü ve alçalıp yükselen sesi bastırır.

Wilde kırk bir yaşında, elinde tuttuğu A Shropshire Lad'den yüksek sesle şiir okumaktadır. Brendi ve sigara içmektedir.

Ortalık pırlanta jübile için verilmiş çocuk partisi sonrasının dağınıklığı içindedir. Her yer bayrak doludur — Union Jack'ler ve Üçrenkler (Birleşik Krallık ve Fransız Bayrakları) ve çok büyük süslü bir pastanın artıkları.)

WILDE: "Vurmak? Böyle çabuk, böyle temiz mi oldu sonun.

Doğrusunu yaptın dostum, nasıl da cesursun.

İyileştirilmez cinstendi senin hastalığın

Kendinle götürmekti mezara tek yolun."

Robbie'nin ezbere okuduklarından değil bu ama kitabı açtığımda şiirlerin bana hiç yabancı gelmedi.

"Ah ileri görüşlüsün, mantık yürütebiliyorsun

Ve nereye gittiğini görüyorsun bakınca yoluna

Akıllı ve cesursun zamanının ilersinde."

AEH: Beklenmedik anlarda karşıma dikildiklerinde yapışkan arkadaşlara benziyorlar.

WILDE: " Akıllı ve cesursun zamanının ilersinde

Hadi durma tabancayı daya şimdi şakağına."

Ah zavallı oğlum!

AEH: *Evening Standart'ta* adli soruşturma raporunu okudum.

WILDB: Of tanrım şükürler olsun! Bir tek sözcüğüne bile inanmamakta haklıymışım.

AEH: Ama bütünüyle doğru.

WILDE: Tam tersine, bu sadece gerçek. Hakikat kesinlikle bundan başka bir şeydir ve imgelemin ürünüdür.

AEH: Sizi temin ederim. Davanızdan hemen sonraydı. Woolwich deniz okulu öğrencisiydi. Bu utançla ve ötekilerin alnına süreceği lekeyle yaşamak istemeyip beynini uçurmuş. Sorgu hakimine de bir mektup bırakmış.

WILDE: Tabii ki bırakmıştır, sen de şiirlerinden birini göndermeliydin sorgu hakimine. Sanat istisnalarla ilgilenir, tiplerle değil. Gerçeklerin ilgi alanıdır tipler. Bu kendini vuran bir genç adam tipi. *Evening* News'te kendini vuran bir adamı okuyup, Evening *Standart'ta* kendini vuran biri.

AEH: Ama bence!

WILDE: "Ah haydi şimdi, geç kalmaktan iyidir böylesi
Bütün rezil olmalardan, aşağılanmalardan sonra
Vur kendi yuvasına ihanet edeni
Çek silahı, hiç doğmamış olması gereken ruhuna."

Zaten senin bu şiirini okumadan önce vurmasaydı kendini, emin ol okuduktan sonra vururdu. Duygusuzluk etmiyorum. Eğer gazeteyi okumuş olsaydım, emin ol ağlardım. Ama yine de o gazeteyi şiir yapmaz bu. Sanat nesnesinden daha önemsiz değildir ki, öyle olsaydı sanat değil biyografi olurdu ve biyografiler gerçek hayatımızın aralarından kaçıp kurtulduğu balık ağlarıdır. Benim için Piccadily'den aşağı elinde leylakla yürürdü diyorlar. Hiç gerek yoktu ki. Bir şeyi yapmak hiç önemli değildir ama onu yaptığının söylenmesi çok önemlidir. Benimle ilgili hakikat bu işte. Shakespeare'in Karanlık Leydi'sinin ağzı kokuyordur belki de. Oxford'daki üçüncü yılıma kadar herkesinki kokuyordu zaten — ama içtenlik sanatın düşmanıdır. Bunu Pater öğretti bana ve Ruskin

asla öğrenemedi. Ruskin'inki erdemi olmayan bir günahtı. Zavallı Pater da erdemsiz günahlar işleyebilirdi ama senin deniz subayı gibi eyleme geçme cesaretinden yoksundu. Ruskin'le kahvaltı ederdik. Pate çaya gelirdi. Biri iktidarsızdı, öteki korkak, benim sanatçı ruhum için kapışırlardı. Ama bir fahişeden frengi kaptım ve tedavi dişlerimi çürüttü. Oxford'da tanışmış mıydık seninle?

AEH: Hayır, yalnız bir kez aynı dergide basılmıştı şiirlerimiz. Benimki rahmetli annem için yazılmıştı, sizinki Bulgaristan'daki zulüm için.

WILDE: Ah, evet, Türk şampanyasına dokunmamaya ve yalnız Bulgar lokumu yemeye yemin ettim. Pasta yer misin? Kasabadan on beş çocuğu Yıldönümü kutlamaları için davet etmiştim de. Kraliçe'ye ve Cumhuriyet'in yöneticisine kadeh kaldırdık. Çocuklar da *"Vive Monsieur* Melmoth!" diye bağırdılar! Monsieur Melmoth ben oluyorum. Çileğimiz, çikolatamız ve nar şurubumuz vardı ve tabii pastamız. Herkese hediyeler verdim. Enbaşarılı partim oldu. Londra'daki partilerime geldiniz mi hiç? Hayır mı? Ama ortak dostlarımız olmalı. Bernard Shaw? Frank Harris? Beardsley? Labouchere? Whistler? W.T. Stead? Henry Irving'i tanımış mıydın? Lily Langtry? Hayır mı? Galler Prensi'ni? Ama birtakım arkadaşların vardı değil mi?

AEH: Meslektaşlarım vardı.

WILDE: Bir kez Covent Garden'dan bir kucak dolusu leylak almıştım Miss Langtry'e ve araba bekliyordum kucağımda çiçeklerle, küçük bir oğlan yanıma yanaşıp "Ah, ne kadar zenginsiniz" dedi... Ah ne kadar zenginsiniz!! *{ağlar)* Kusuruma bakmayın. Pastaya hiç dayanamıyorum. Bırakmaya çalıştım kaç kez, ama bu Yıldönümü bütün irademi kırdı, konuklarıma ayıp olmasın diye, sırf sosyal nedenlerle bir "ekler" yiyeyim dedim; gerisini hatırlamıyorum, kendime geldiğimde bir pasta denizine batmıştım. Ah — Bosie! *(ağlar)* Ona dönmek zorundayım biliyorsunuz. Robbie kızacak yine bana ama elimde değil. Aşk söz konusu olduğunda insanın arkadaşlarına ihanet etmesi önemli değildir ama kendine ihanet edersen hayat boyu kurtulamazsın pişmanlık duygusundan. Bosie benim yarattığım bir şeye dönüştü. Şımarık, intikamcı, tümüyle bencil üstelik pek yetenekli de sayılmaz ama bunların hepsi sadece gerçekler. İşin doğrusu Apollo onu severken Hyacinth'e dönüşür usulca, fıldişi olur, altın olur, gül kırmızı dudaklardan ezgiler dökülür, içimi mutluluk kaplar, dünyada beni anlayan bir tek o var. "diş çıkaran bebeğin kalbi nasıl heyecanla çarparsa; oğlanın güzelliğine bakan ruhu da öyle çırpınır; ne geceleri uyuyabilir ne gündüzleri huzur bulur." Daha bir sürü var bunun gibi ama Platon'un aşkı tarif edebilmesi için, sevgilinin yaratılması gerekiyordu öncelikle. Kendi yarattığımızın ötesini görseydi gözlerimiz, kimseyi sevemezdik. Bosie benim eserim, benim şiirim. Yaratımın aynasında, aşk kendini keşfetti. Sonra kendi

yaptığımızı gördük ne tutabildiğimiz ne bırakabildiğimiz bir parça buzdu avucumuzdaki *(ağlar)* Beni dinlediğin için teşekkür ederim.

AEH: Etme. Hayatım uzun sessizliklerle mühürlenmiştir. Basılan ilk yazım Horatius üzerineydi. Altı yıl sonra geri çektim yazımı. Neredeyse elli yıl önce daha iyi bir el yazması bulabilirim umuduyla bir kenara bıraktım Propertius'u, en küçük bir umut bile yeterdi bana. Hâlâ sürüyor sessizlik. Bu arada klasikleri, bir sürü salağın yanlış tahminlerine karşı savunmaya çalıştım ve Ovidius, Juvenal, ve Lukan derlemelerini hazırladım. Son olarak da can yoldaşım Moses Jackson'a adadığım Manilius'u hazırladım, azgın dalgaların kıyısına yaptığım kumdan kalem işte bunlar. Klasikleri bir yana bırakacak olursak, hayatım yapmak istemediğim şeyleri yapmayacak kadar kısa sayılmazdı ama öyle şeyler var ki hayatımda, çakalların bile midesine oturur. Dört kez ev değiştirdim, birileri, trende işe giderken yanımdaki adam benimle konuştuğu için taşındığımı söyledi, ilgisi yok ama benimle ilgili hakikat de buydu işte. Pırlanta yıldönümünde hayatımda ilk kez yurtdışına çıktım.

WILDE: İşte sandalcım da geldi. Bana Latince Profesörü olduğunu o söylemişti ama unvan dağıtmak konusunda fazla hovarda, genellikle olmayacak insanlara profesörlük dağıtıyor — gerçi o "olmayacaklar"ın çoğu eski üniversitelerimizde kürsü sahibi oldular ya neyse—

AEH: Çok üzülüyorum. Hayatınız tam bir felaket. Kronolojik bir hata. Seçimin ille de vazgeçmek ile ahmak durumuna düşmek arasında yapılması gerekmiyordu. Theognis yazarken ve sevgilisine gelecek kuşaklar için şarkı söyletirken Megara'da yaşamalıydınız... *şu anda* değil! — Kendi sözlerinizi reddetmek zorunda kaldığınız ve size yapılanlara katlandığınız ve isimsiz, şanssız bir aşkla, adınıza dikilen anıtınızın kirletildiği şimdide değil.

WILDE: Sevgili dostum, yüz frank da iş görürdü. Sırf ışığını görmek için bir roketin düşmesine razıyım ben. Dante cehenneminde, bir hayat boyu hüzünlü ve karamsar olanlar için bir yer ayırmıştır. Senin "onur" dediğin baştan aşağı utanç vericidir, çekingenliktir, uzlaşmaktır. Lekesiz olmaktan söz etme bana! Oysa bizim aramızda sanatçı gizli bir suçludur. Otoriteye karşı gelişimin motorudur. Araştırmacı olmakla en doğrusunu yapmışsın. Alim, vicdanın ta kendisidir. Sanatçı ise yalan söylemek, kandırmak, aldatmak zorundadır, doğaya ihanet etmeli, tarihsel olanı küçük görmelidir. Hayatımı kattım ben sanatıma ve çok da başarılı oldum. Benim kendimi kurban edişimin alevi, ışığını dünyanın dört bir köşesinde kendi yalnızlıklarının karanlığı içinde oturan sayısız genç adama gönderdi. Megara'da ne yapacaktım ki? — düşün neler kaçıracaktım! Ben bütün bir asrın hayal gücünü kışkırttım. Tutup Ruskin'le Pater'ın kafalarını birbirine vurdum ve birinin katı ahlakı ile ötekinin

estetik ruhundan yirminci yüzyıla bakabileceğim bir sanat felsefesi kurdum. Deham, yeteneğim, cesaretim vardı, kendi mitimi kendim yarattım. Değneğimi yabanarısının kovanına batırdım. Yasak meyvenin tadına baktım, çalınmış sulardan içtim. Her şeyin yeni uyandığı dünyanın dönüm noktasında ben oradaydım — Yeni Tiyatro, Yeni Roman, Yeni Gazetecilik, Yeni Hazcılık, Yeni Putperestlik, hatta Yeni Kadın. Bütün bunlar olurken sen neredeydin?

AEH: Evde.

WILDE: Eh, hiç değilse bir Yeni Terzi bulabilirdin kendine değil mi? Geliyor musun?

AEH: Hayır. Ben biraz daha kalacağım.

WILDE: Şiirlerinden söz etmedin hiç. Bütün bunları yazdığını bile bile nasıl bu kadar mutsuz olabiliyorsun? Her şey uçarken bir tek onlar kalıyor geriye.

(Sandalcı, Wilde'ın sandala binmesine yardım eder.)

Ama benim sandalcım değilsin ki sen! Sebastian Melmoth *a* votre service.*

SANDALCI: Ortaya otur.

WILDE: Tabii.

(Sandalcı ve Wilde uzaklaşır.

Housman nehir kıyısındaki bankta kucağında bir çift kitapla oturmaktadır.)

AEH: Burada ne yaptığım sorabilir miyim?

HOUSMAN: Klasikler efendim.

AEH: Ahh. Tabii. Kaçıncı yılın bu?

HOUSMAN: Son yılımdayım.

AEH: Ben de, aslında sözcüğün bütün anlamlarıyla ölüyüm. Ya sen nasılsın?

(*Housman'ın kitabını alır.)*

HOUSMAN: Ben oldukça iyiyim, teşekkür ederim efendim.

AEH: Propertius!

HOUSMAN: Aşka övgü düzen Romalı yazarların ilki. Aslında finallerde Propertius'tan sorumlu değiliz. Şu anda harıl harıl çalışıyor olmalıydım, herkes benden en yüksek notu almamı bekliyor, anlıyor musunuz? Ailem de öyle. Ben ailenin en büyük çocuğuyum ve her zaman... bilgi küpü olmuşumdur. Şu anda Propertius'u bir yana bırakmam lazım ama artık çok geç! — ve gelecek yıl kendi Propertius'unu bastırmaya hazırlanan biri var, adı Postgate. Kim bilir tahminlerimin kaçını benden önce davranıp kullanacak.

ABH: Evet kim bilebilir? Bu arada sen bir şey yayınlamadan önce bilmen gereken bir nokta var, doğrusunu söylemek gerekirse ilk Romalı aşk şairi Propertius değildi. Cornalius Gallus'tu.

HOUSMAN: Gallusmu?

AEH: Kesinlikle ve tartışmasız.

HOUSMAN: Ama hiçbir şiirini okumadım. Size özel.

ABH: Ben de. Gallus'tan sadece bir tek dize kaldı bugüne. Gerisi yok olup gitti.

HOUSMAN: Oh!

AEH: Ama doğrusunu söylemek gerekirse — uykumda yaptığım gibi — ilk şair oydu.

HOUSMAN: Tek bir dizeyle anıt dikmiş!

AEH: Vergilius onun için bir şiir yazmıştı: insanın gereksindiği ölümsüzlüğün bir sınırı var mıdır? — kendi şiiri tek satırdan ibaret olsa da, öldüğünde hiç yaşamamış gibi olsa da, anısı hâlâ on beş asır önce yok olmuş bir imparatorluğun kuzeyindeki bir şehrin bahçesinde capcanlı durmaktadır. Bir arkadaş için bundan fazlası yapılamaz.

HOUSMAN: Evet. *(sessizlik)* İyi bir dize miydi?

AEH: Oldukça müstehcen; genellikle öyle olur zaten. Aşktan öldüğüne emin değilim aslında. Anthony ve Kleopatra'ya karşı, yenen tarafın yanında saf tuttu, sonradan Mısır'ın başına getirildi, bir şair için hiç de kötü bir gidişat değil. Ama biraz haddini aşınca, İmparator tarafından azarlandı; bunun üzerine kendini öldürdü. Ama bu arada aşk şiirini icat emişti.

HOUSMAN: Propertius ondan söz ediyor. "Ve kim bilir, son zamanlarda kaç yarasını yıkamıştır Gallus, Yeraltı Dünyası'nın sularında, güzel Lycoris'in aşkından öldüğünde!" son za*manlarda. Bu aralar. Tam bu zamanlar.*. Onlar birbirleri için sahici insanlardı, mesele bu. Birbirlerinin şiirlerini biliyorlardı. Birbirlerinin sevdiği kızları tanıyorlardı. Virgilius bütün bunları Altın Çağ'da panflütlerle, keçi çobanlarının diliyle anlattı ve Apollo bizzat oradaydı — ama bütün bunlara inanabilirsin, söylemek istediğim bu. Sahici bir aşk hikâyesinin içindeki sahici insanlar, âşıklarını ölümsüzleştirdikleri şiirlerinde kendi ruhlarını çırılçıplak soydular — ve bütün bunları kısacık bir ana sığdırdılar. Sanki o ana kadar yazılmış ne kadar şiir varsa, bir şişenin boğazından geçmek zorundaydı ve bu arada diğer şairler bu şişeyle ne yapacaklarını düşünemiyorlardı bile. Sonra her şey bitti, aşk şiiri tamamlanmıştı, aşkı olduğu gibi anlatan aşk şiiri.

AEH: Ah, evet, daha önce de şarkılar... kısa manzumeler yazılıyordu — pek çoğu Yunancadır — hepsi de çok sevimli şeylerdir... ama kendini tiye almanın, aptal yerine konmanın böyle ilan edilmesi cesurca, düşkün bir kölelik, bir meydan muharebesi, delilik, ölümcül hastalık, tam bir felaket olarak hissedilip anlatılması aşkın, hem de uyağa vurarak anlatılması — hayır, işte bu yeniydi.

HOUSMAN: [Ah—!]

JACKSON: *(sahne dışından)* Housman!

POLLARD: *(sahne dışından)* Housman!

HOUSMAN: Özür dilerim, beni çağırıyorlar.

POLLARD: *(sahne dışından)* Hous! Pikniğe!

JACKSON: *(sahne dışından)* Çekirge! Bal!

(Jackson ve Pollard sandalla gelirler yanlarına.)

HOUSMAN: *(sandala)* Buradayım.

AEH: MO...!

POLLARD: Hadi bakalım. Gitme zamanı geldi. (*Housman sandala doğru ilerleyip biner.)*

AEH: Senin için ölebilirdim ama hiç şans tanımadın bana.

HOUSMAN: Nereye gidiyoruz?

POLLARD: Hades. Sağını çek Jackson.

JACKSON: Küreğe geçmek ister misin?

HOUSMAN*: Tendebantque manus ripae ulterioris amore.*

(Sandal gider)

AEH: "Ve en uzak kıyıların özlemiyle ellerini uzattılar." Cleverboots aforizma cümleler yaratmakta ustadır. Virgilius da öyle, yeraltı dünyasının Aenasında, ölülerin ruhları, aşılması gereken suyun bir kıyısına ulaştığında *ripae ulterioris amore,* bundan iyisini Kodak bile yapamaz ve gömülmeyenler tam yüz yıl bekletiliyordu. Mecbur kalsam beklerim yüz yıl. Yetmiş yedisi oldukça çabuk geçti zaten. Tabii ki bu tamamını anımsadığım anlamına gelmiyor; Moses ve Pollard'la sandala bindiğimiz o güzel yaz günü '79'mu, 80'mi, 81'miydi çıkaramıyorum, ama çok umutsuz da sayılmam. Üstelik uyuklamadığımın farkındayım, tam tersine bütün tehlikelere karşı tetikteyim — arkaizm, anakronizm, ancak eşeğin arka bacağı kadar dikkate değer bir monologu sürdürüp durmak; hepsine karşı tetikteyim (çok kibarsınız ama henüz o aşamaya gelmedim) ve bir pencereden dışarı uzaklara bakarken, o pencereden görülebileceklerden çok daha fazlasını titrek ve bulanık da olsa görebiliyorum, anlattıklarımın zaman zaman fazla derin, kimi zaman da gülünç derecede kaba saba geldiğini biliyorum; derinliğimi Yunan'a, basitliğimi de Yunan'ı herkesin anlayabileceği bir dile çevirme çabama borçluyum, Virgilius'tan, Jerome K. Jerome'a pek çok yazarın adını andım burada. Bu iki isim arasında yolculuk etmek bile zaten bir tepeden aşağı yavaş yavaş inmek demekti. Bütun *bunlar ne* zaman *oldu peki?* Suyun üstünde yürüme numarasını hiç beceremedim ama su ve yürüme ayrı ayrı hep vardı bende. Ne ölüyüm, ne de rüyada ama ikisinin

arasında bir yerlerdeyim, ne gerçek, ne de kurgusal hiçbir şeyin yokluğunu duymuyorum ve karşınızda deri çizmelerimi giymiş dikiliyorum. İşte işin gerçeğini açıklıyorum: aslında bu çizmeleri, gönül rızasıyla okuldaki yardımcıma bıraktım. Herhalde onun ayağına küçük gelecek ama önemli olan düşünmüş olmak, artık devam edebiliriz: Aralık 1894'te *Sandalda Üç Adam'ın (Köpeği Saymazsak)* ünlü yazarı Jerome K. Jerome, Oxford dergilerinden birine, Bukalemun'a saldırgan bir yazı yazdı. Aslında yazısı doğaya ters düşen bir hastalığın hoş görülmesi gerektiğini savunuyordu yaklaşık olarak. Bu, dedi, bizi değil, polisi ilgilendirmeli. Oscar Wilde da, o dönemde Oxford'da öğrenci olan ve arkadaşlık ettiği Lord Alfred Douglas'ı güç durumda bırakacak bir yazı gönderdi. Douglas'ın da "adı verilemeyen sevgiliyim ben" diye biten bir şiiri vardı o zaman. Jerome'un yazısı, Alfred'in babasını kışkırttı; Wilde'ın her zaman gittiği kulübe bir not yazıp bıraktı, notun üzerinde "Sodom'dan gelme oğlancıya" yazıyordu. Sonra işte olaylar birbirini izledi. Ve bütün bu olaylar, ne yaptığımı bilmeden, ne yaptığımı bildiğimi gösteriyor, hem de hemşirenin yorganımı sıkıştırması ite, dilimin altına sürekli inip çıkan, antiseptik bir derece sokup, yatağımın yanına ördeğimi getirdiği o çok meşgul olduğum zamanlarda bile.

(Önce Jackson aydınlanır, sonra da Housman)

JACKSON: Ne olacak senin bu halin Mo?

HOUSMAN: κώτα μέν σύ θέλεις, μακάρεσσιν ϊσαν άγω

ἀμέραν ὁτα δ’ οὐκ ἐθέλησθα, μάλ’ ἐν σκότω

JACKSON: Bilirsin hiçbir zaman çakmadım şu dilden, tek bildiğim veni, *vidi, vici...*

HOUSMAN: Bana iyi davrandığın günün tanrısı olurum, yüzünü benden çevirdiğinde dünyam kararır. Ben sana kanatlar takayım. Sen dünya ile güneş durdukça yarının şarkısını söyle. Hades'teki, matem evine göçtüğünde — ah öldüğünde yani— adını yitireceksin.

(Housman ve]ackson'ın bölümü kararır.

Loş ışıkta Charon'un Wilde'ı Styks ırmağından geçirdiği görülür.)

WILDE: Günahkârlık, ötekilerin çekiciliğine duyulan merak yüzünden, iyi insanların icat ettiği bir mittir. Herkes bir parça umulmadık olmalı. Gerçekten olmuş şeylerin en ufak bir önemi yoktur.

AEH: Altın Çağında Oxford! — kıldan yelek giyenler Estetlere karşı, neo — Hıristiyanlar, Neo — Paganlara karşı, insanlık adına klasikler üzerine çalışanlar, klasikler adına klasikler üzerine çalışanlara karşı — küçücük bir çay fincanının içinde ne büyük duygusal fırtınalar. Asıl dün gece gelecektiniz buraya, bütün Hades'i gösterdim dün gece; Ölüler Diyarı'nın suçluları cezalandıran üç tanrıçasını, Harpia'ları, Gorgonları, Yılan Saçlı Medusa'yı,

tabii köpeği saymazsak. Ama şimdi gerçekten gitmem gerekiyor. Ve nasıl da şanslıyım;bu ıssız kıyıda, kendimi, ayağımın altından beni umursamadan akan bu suyun başında böyle dururken bulduğum için.

(Yavaş yavaş kararır)

İngilizceden çeviren: Banu Beliz Güçbilmez